

תשורה

משמחת הנישואין של

חיים אליהו ויוכבד שיחיו

שטרנברג

י"ב סיון ה'תשפ"ו

תשורה

משמחת הנישואין של
חיים אליהו ויוכבד שיחיו
שטרנברג

י"ב סיון ה'תשפ"ו

בעזה"ת.

פתח דבר

לזכרון טוב, יום כלולת צאצאינו החתן הרב התמים **חיים אליהו** שי' עם ב"ג הכלה **יוכבד** תי', הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרוחק - מיוסד על ההנהגה בעת שמחת הנישואין של כ"ק אדמו"ר - בתשורה המוסגרת בזה.

*

התשורה כוללת:

(א) מכתבי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ וכ"ק אדמו"ר בפרסום ראשון.
(ב) מענת כ"ק אדמו"ר בפרסום ראשון לסב הכלה הרה"ח ר' ישראל יואל הכהן ע"ה סוסיבר.
(ג) יומני סב הכלה הרה"ח ר' ישראל יואל הכהן ע"ה סוסיבר בפרסום ראשון משלהי תשכ"ד, וחודש טבת תשכ"ו.

(ד) יומן מחדשים ניסן - אב שנת תשמ"א של א' מתלמידי הקבוצה בפרסום ראשון.
(ה) תמונות בפרסום ראשון ממצלמת סב הכלה הרה"ח ר' ישראל יואל ע"ה סוסיבר.
(ו) רשימת סיפורים שהעלה על הכתב אבי זקנו של החתן, הרה"ח וכו' ר' חיים אליהו ע"ה מישולובין, ממה שמע מזקני החסידים בהיותו בישיבת תומכי תמימים ולאחר מכן - בעיר סמרקנד.

רובם של הסיפורים שמע מהרה"ת וכו' ר' חיים אברהם ע"ה דוכמאן (אחיו של הרה"ח שניאור זלמן ע"ה דוכמאן בעל "לשמע אוזן") ששמע מסבו הרה"ח המפורסם ר' מרדכי יואל ע"ה דוכמאן מחסידי אדמו"ר הצ"צ והמהר"ש, ומהרה"ת ר' דובער (בער"ל) ע"ה יפה, בעל שמועה נודע מתלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש.

רשימת הסיפורים בשלימותה יצאה לאור לפני כמה וכמה שנים בתשורות משמחות המשפחה, ויוצאת לאור שוב לכבוד החתונה, אשר החתן קרוי על שם אבי-זקנו ע"ה. בהוצאה זו השתדלנו להשמיט הסיפורים שכבר נדפסו במק"א, ע"פ הוראת הרבי לרח"א ע"ה [מובא בשלימותו בהפתח דבר להסיפורים] "באם לא נדפסו עדיין".

ויהי רצון, שתיכף ומיד "ישמע" . . קול ששון וקול שמחה" האמת, כאשר "נזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן", יבוא ויגאלנו תיכף ומיד ממש!

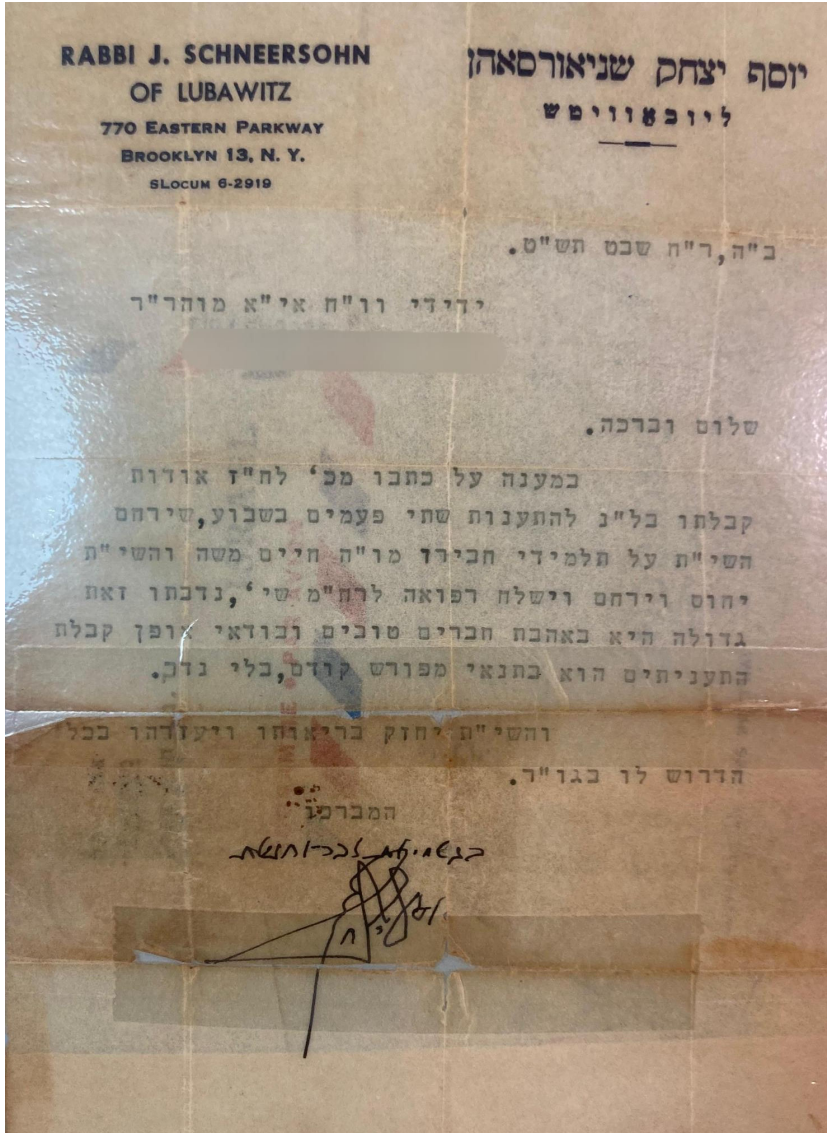
משפחת וילהלם

משפחת שטרנברג

י"ב סיון ה'תשפ"ו
ברוקלין, ניו.

מכתבים מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זכ"ק אדמו"ר

א

ג

הושענא רבה החש"י
כבוד הנכבד והנעלה מאד
מוזר" ברוך שי" ליטוין

שלום וברכה:

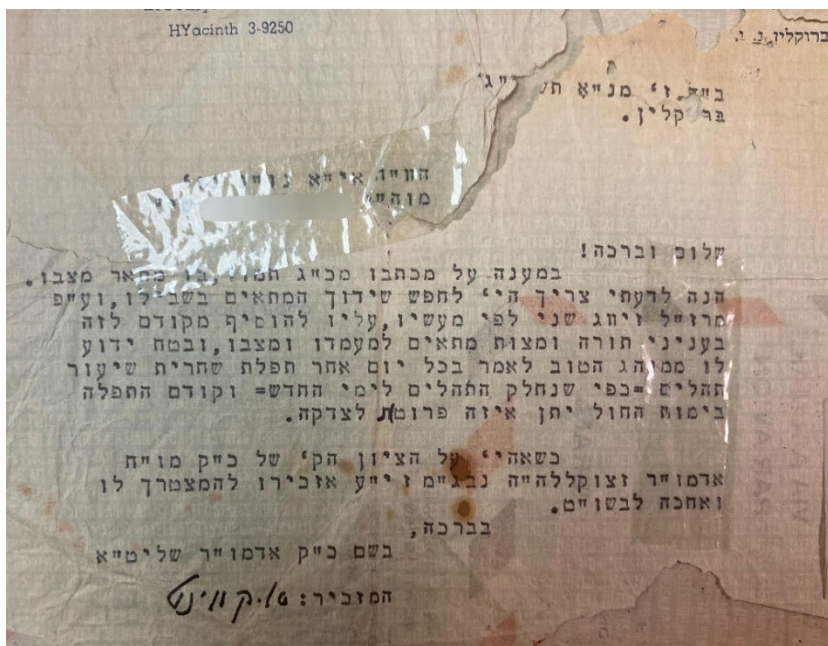
צוליב חול המועד מידט דעם רבי'נ/ם איידעם הרמ"ש שי"א
צו ענטפערן אויף בריוו, האט ער מיר געבעטן אייך צו
שרייבן אין זיין נאמען אז ער שיקט דא בילעגענד דעם
מאסר לשמיני עצרת ושסחה תורה, און ער זינשט אייך א
חג שמח.

אי"ה נאך יום טוב העט דער רמ"ש שי"א אייך ענטפערן אויף
איער שרייבן.

בברכה כמ"ס

הרב א. קהינמ(פאר הרב שניאורסאן)

ג

ב"ה. ז' מני"א, תשי"ג

ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ כו'

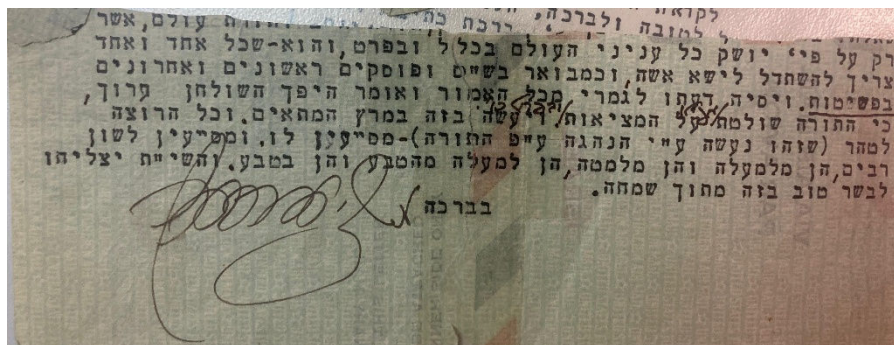
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג תמוז, בו מתאר מצבו. הנה לדעתי צריך הי' לחפש שידוך המתאים בשבילו, ועי"פ מרז"ל זיווג שני לפי מעשיו, עליו להוסיף מקודם לזה בעניני תורה ומצות מתאים למעמדו ומצבו, ובטח ידוע לו ממנהג הטוב לאמר בכל יום אחר תפלת שחרית שיעור תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי החדש = וקודם התפלה בימיות החול יתן איזה פרוטות לצדקה.

כשאהי' על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אזכירו להמצטרך לו ואחכה לבשו"ט.

בברכה,

ד

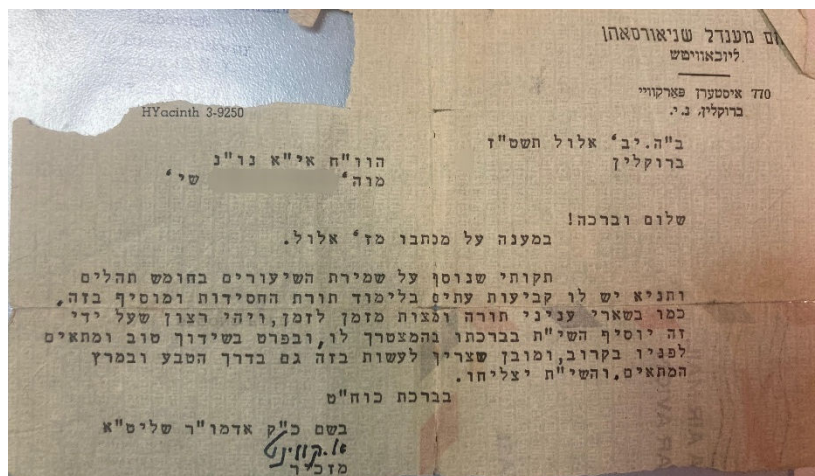
בי"ה, ד' מני"א, תשי"ד
ברוקלין.
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכו' תמוז, הנה נבהלתי לקרות בו ששמע חוות דעת יהודי המבין בחכמת היד שאמר לו שע"פ שראה בשרטוטי ידו הנה טרחתו בשידוכין כו' ושואל חוות דעתי בזה. ולפלא ולתמי' גדולה שאלתו בזה כיון שזהו היפך פסק תוה"ק תורת חיים ותורת עולם אשר רק על פי' יושק כל עניני העולם בכלל ובפרט, והוא - שכל אחד ואחד צריך להשתדל לישא אשה, וכמבואר בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים בפשיטות. ויסיח דעתו לגמרי מכל האמור ואומר היפך השולחן ערוך, כי התורה שולטת אפילו על המציאות ובפרט כו'. ויעשה בזה במרץ המתאים וכל הרוצה לטהר (שזהו נעשה ע"י הנהגה ע"פ התורה) - מסייעין לו ומסייעין לשון רבים הן מלמעלה והן מלמטה, הן למעלה מהטבע והן בטבע. והשי"ת יצליחו לבשר טוב בזה מתוך שמחה.

בברכה.

*המכתב נדפס באג"ק ח"ט אגרת ב'תתמח.

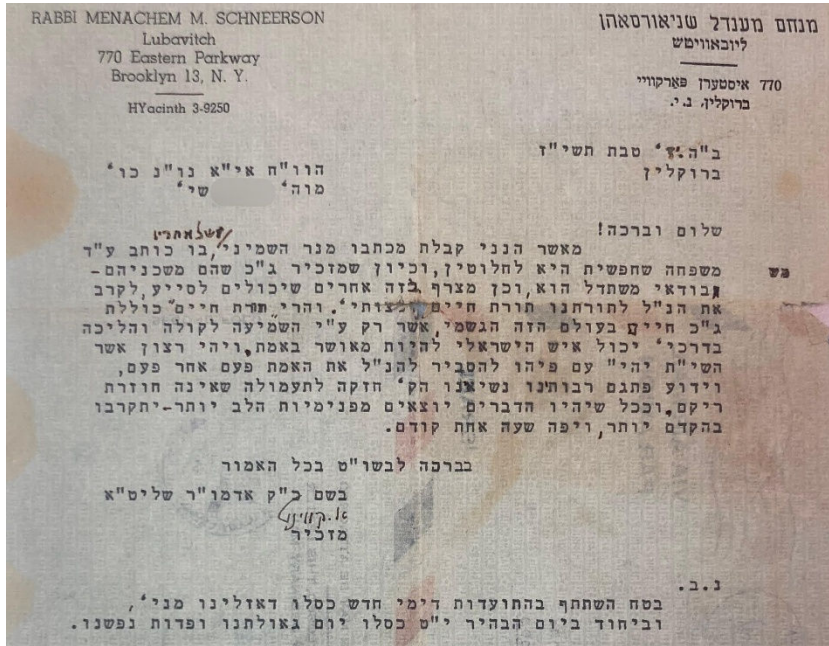
ה

ב"ה. י"ב אלול, תשס"ז
ברוקלין
הו"ח אי"א נו"נ

שלום וברכה!
במענה על מכתבו מז' אלול.
תקותי שנוסף על שמירת השיעורים בחומש תהלים ותניא יש לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות ומוסיף בזה, כמו בשאר עניני תורה ומצות מזמן לזמן, ויהי רצון שעל ידי זה יוסיף השי"ת בברכתו בהמצטרך לו, ובפרט בשידוך טוב ומתאים לפניו בקרוב, ומובן שצריך לעשות בזה גם בדרך הטבע ובמרץ המתאים. והשי"ת יצליחו.
בברכת כוח"ט

ו

ב"ה. י"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין
הו"ח אי"א נו"נ כו'
שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מנר השמיני **ושלאחריו**, בו כותב ע"ד משפחה שחפשיה היא לחלוטין, וכיון שמזכיר ג"כ שהם משכניהם - בודאי משתדל הוא, וכך מצרף בזה אחרים שיכולים לסייע, לקרב את הנ"ל לתורתנו תורת חיים ומצותי'. והרי "תורת חיים" כוללת ג"כ חיים בעולם הזה הגשמי, אשר רק ע"י השמיעה לקולה והליכה בדרכי' יכול איש הישראלי להיות מאושר באמת. ויהי רצון אשר השי"ת יהי עם פיהו להסביר להנ"ל את האמת פעם אחר פעם, וידוע פתגם רבותינו נשיאנו הק' חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם. וככל שיהיו הדברים יוצאים מפנימיות הלב יותר - יתקרבו בהקדם יותר, ויפה שעה אחת קודם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור
נ.ב.

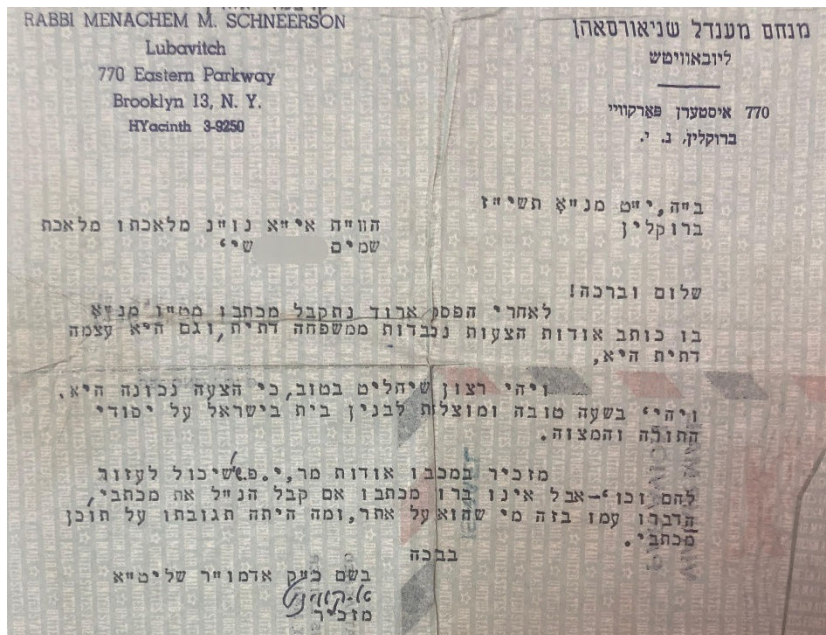
בטח השתתף בהתועדות דימי חדש כסלו דאזלינו מני',
וביחוד ביום הבהיר י"ט כסלו יום גאולתנו ופדות נפשנו.

ב"ה א' אד"ש, תשי"ז
ברוקלין
האברך שי'
שלום וברכה!

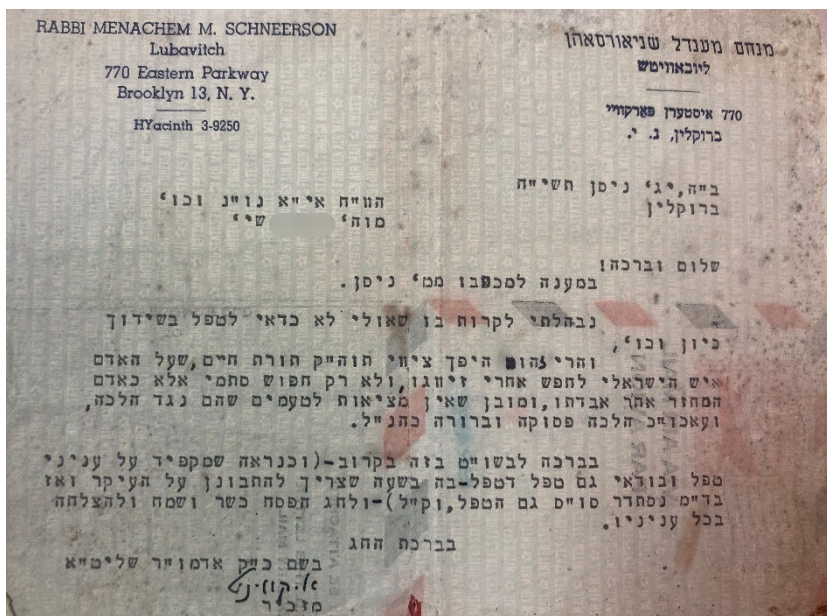
במענה על מכתבו מכ"ה אד"ר, בו כותב אודות הצעת נכבדות, ולפלא שאינו
מזכיר מהנהגת ב"ב **המזדנרת** ובטח בסדר הוא,
והצעה נכונה היא. ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת,
- אינו מזכיר מהתנסקותו בזמן האחרון, וכנראה שממשיך בענינו כמלפנים.
בברכה לבשו"ט

ח

בי"ה. י"ט מני"א תשי"ז
 ברוקלין
 הווי"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
 שלום וברכה!
 לאחר הפסק ארוך נתקבל מכתבו מט"ו מני"א בו כותב אודות הצעות נכבדות
 ממשפחה דתית, וגם היא עצמה דתית היא,
 ויהי רצון שיחליט בטוב, כי הצעה נכונה היא,
 והיא בשעה טובה ומוצלחת לבנין בית בישראל על יסודי
 התורה והמצוה.
 מזכיר במכתבו אודות מר, י. פ. ש"י שיכול לעזור
 להם וכו' – אבל אינו ברו מכתבו אם קבל הנ"ל את מכתבי,
 הדברו עמו בזה מי שהוא על אחר, ומה היתה תגובתו על תוכן
 מכתבי.
 תגובתו על תוכן מכתבי.
 בברכה

ט

בי"ה. י"ג ניסן תשי"ח
ברוקלין
הווי"ח אי"א נו"נ וכו'
שלום וברכה!

במענה למכתבו מט' ניסן
נבהלתי לקרות בו שאולי לא כדאי לטפל בשידוך כיון וכו',
והרי זהו היפך ציווי תוה"ק תורת חיים, שעל האדם איש הישראלי לחפש אחרי זיווגו, ולא רק חפוש סתמי אלא כאדם
שמחזיר אחר אבדתו, ומובן שאין מציאות למעמים שהם נגד הלכה,
ועאכו"כ הלכה פסוקה וברורה כהנ"ל.
בברכה לבשו"ט בזה בקרוב – (וכנראה שמקפיד על עניני טפל
טפל ובודאי גם טפל דטפל – בה בשעה שצריך להתבונן על העיקר ואז
בד"מ נפתר סו"ס גם הטפל, וק"ל) – ולחג הפסח כשר ושמה ולהצלחה
בכל עניניו.
בברכה החג

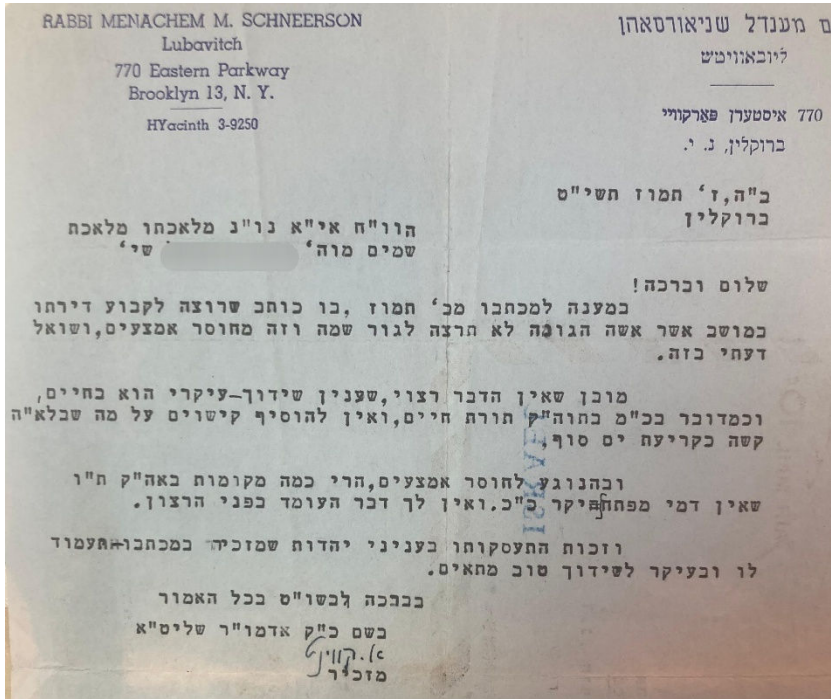

בי"ה. כ"ה תמוז תשי"ח
ברוקלין
הו"ח אי"א נו"נ וכו'
שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מי"א תמוז – ערב גאולת רבנו נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע – **ושלאחר** [יו]
ובעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של בעל השמחה למילוי משאלות לבבו וביחוד
בנקודה הפנימית בשידוך טוב בגשמי[יות] וברוחניות גם יחד בקרוב ממנו, וגופא
בחר רישא גריר להצלחה בזה למעלה מדרך הטבע. ומהנכון אשר יקבע שיעור
לימוד בעל הגאולה בימי החול עכ"פ שעה קצרה וביום השבת שעה ארוכה שהרי
קדש הוא לה'.

בברכה לבשו"ט **בכהנ"ל**

י

ב"ה. ז' תמוז תשי"ט

ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים

שלום וברכה!

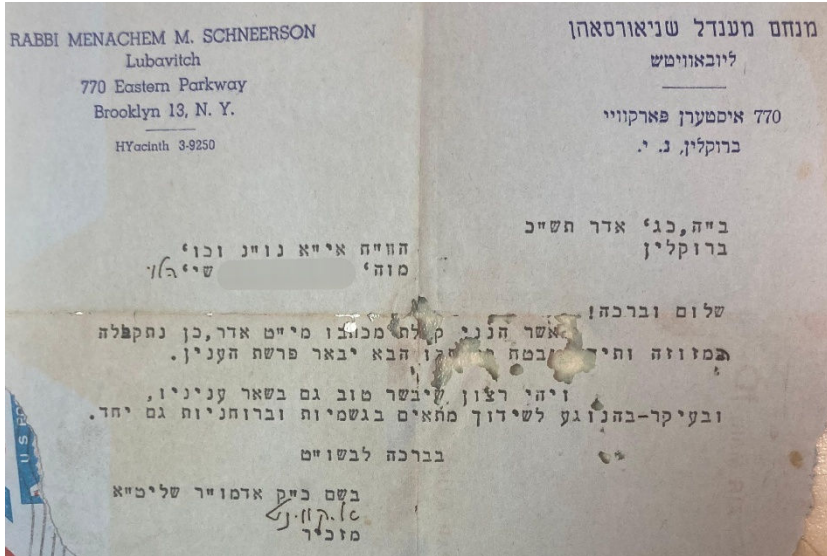
במענה למכתבו מכ' תמוז, בו כותב שרוצה לקבוע דירתו במושב אשר אשה הגונה
לא תרצה לגור שמה וזה מחוסר אמצעים, ושואל דעתי בזה.

מובן שאין הדבר רצוי, שענין שידוך - עיקרי הוא בחיים, וכמדובר בכ"מ בתוה"ק
תורת חיים, ואין להוסיף קישורים על מה שבלא"ה קשה כקריעת ים סוף,
ובהנוגע לחוסר אמצעים, הרי כמה מקומות באה"ק ת"ו שאין דמי מפתח יקר
כ"כ. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

וזכות התעסקותו בעניני יהדות שמזכיר במכתבו - תעמוד לו ובעיקר לשידוך טוב
מתאים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

יב

בי"ה. כ"ג אדר תשי"ב

ברוקלין

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' ש"י הלוי

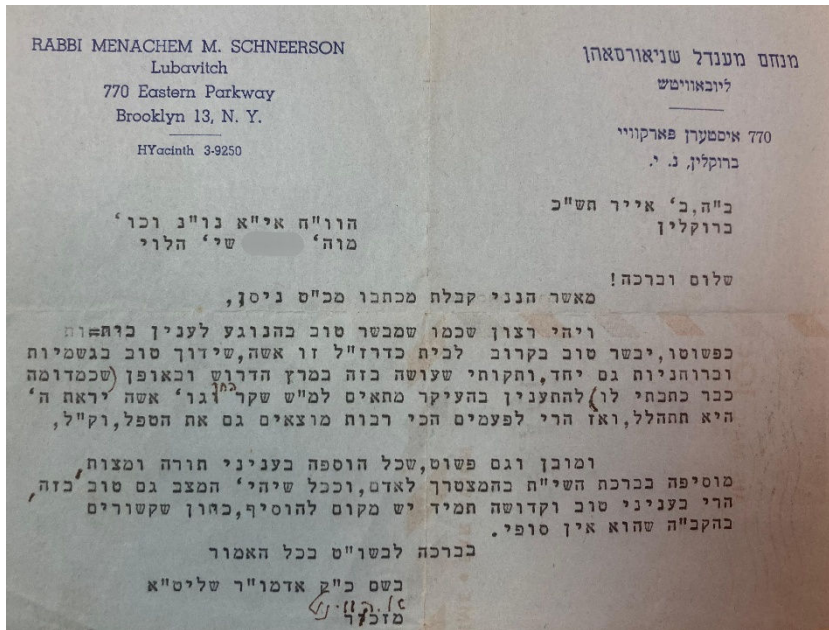
שלום וברכה!

[מ]אשר הנני קבלת מכתבו מיי"ט אדר, כן נתקבלה המזווה ותי[...]. [ו]בטח
ב[מכת]בו הבא יבאר פרשת הענין.

ויהי רצון שיבשר טוב גם בשאר עניניו, ובעיקר – בהנוגע לשידוך מתאים בגשמיות
וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשו"ט

יג

בי"ה. ב' אייר תשי"כ

ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' שי' הלוי

שלום וברכה!

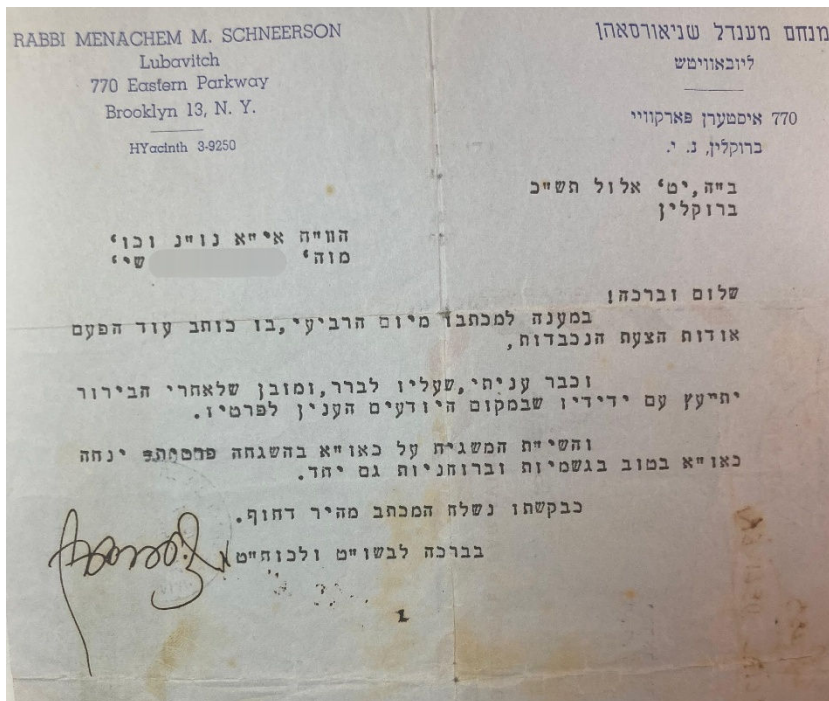
מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ט ניסן,

ויהי רצון שכמו שמבשר טוב בהנוגע לענין בית – כפשוטו, יבשר טוב בקרוב לבית
כדרז"ל זו אשה, שידוך טוב בגשמיות וברוחניות גם יחד, ותקותי שעושה כזה
במרץ הדרוש ובאופן (שכמדומה כבר כתבתי לו) להתענין בהעיקר מתאים למ"ש
שקר' גו' אשה יראת ה' היא תהלה, ואז הרי לפעמים הכי רבות מוצאים גם
את הטפל, וק"ל.

ומובן וגם פשוט, שכל הוספה בעניני תורה ומצות, מוסיפה בכרכת השי"ת
בהמצטרך לאדם, וככל שהיא המצב גם טוב כזה, הרי בעניני טוב וקדושה תמיד
יש מקום להוסיף, כיון שקשורים בהקב"ה שהוא אין סופי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

יד

ב"ה. י"ט אלול תשי"ב

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הרביעי, בו כותב עוד הפעם אודות הצעת הנכבדות, וכבר עניתי, שעליו לברר, ומובן שלאחרי הבירור יתייעץ עם ידידיו שבמקום היודעים הענין לפרטיו.

והשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית ינחה כאו"א בטוב בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בבקשתו נשלח המכתב מהיר דחוף.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט

מענת כ"ק אדמו"ר לסב הכלה הרה"ח ר' ישראל יואל הכהן ע"ה סוסיבר

[לערך תשכ"ט]

י"כ"ק אדמו"ר שליט"א

היות שהנני מוכרח לצאת מהדירה שלי דעתה מהטעמים שכתבתי כבר
מזדמן לי כעת לשכור דירה בת 4 חדרים על פרעזידענט סטריט ע"י
סקענעקטי בקומה הב' באחורית הבית השכ"ד – 100\$ לחודש.
והנני לחו"ד ק' אם לשכור דירה הנ"ל.
ואם אני יגור בבית שלי יעלה לי עם כל ההוצאות של הבית כשישים דולר.
או שאני יחפש כעת על שנה וחצי דירה אחרת".

כעצת עסקני אנ"ש שי' – אבל כמובן בכל אופן בשכונה זו. אזכיר עה"צ.

יומן שלהי ה'תשכ"ד

מיומנו של סב הכלה הרה"ח ר' ישראל יואל הכהן ע"ה סוסיבר¹

יום שני, ט"ז אלול:

בערב הגעתי לניו יארק. באו לקבל אותי ואת נתן אשכנזי (שהגיע חצי שעה לפני) היו שמואל הבר, אלי' קוק אלי' אבר - הנהג - גורמאן וחיים דוד ראסקין. אני הגעתי ל770 אחרי מעריב - בשעה רבע לעשר, ונתתי שלום לכל החברה. ראיתי את הרבי כשיצא מחדרו בשעה 10:30/45 בלילה ונסע עם הרבנית. הלילות הראשונות ישנתי על מיטה של שלמה רייניץ - ואחרי שכרו עוד דירה ואני יושן שם ועוד אלו שבאו לשנה, ועוד כמה אמריקאים. הדירה שלנו ממש 5 מטר מ770. זה המקום הכי טוב והכי קרוב. הבחורים שרוצים לישון באמצע היום כשהם מתעייפים ישנים שם מפני שזה קרוב מאוד.

יום שלישי, י"ז אלול:

הרב מענטליק קרא לי, ובחן אותי ב"לא יחפור" וקצת ב"יש נוחלין" וידעתי, גם דז"ייקובסון קרא לי ודיבר איתי, וכן דוד ראסקין.

הרבי יצא למנחה בשעה 3:20, וכרגיל סידר את הגארטל ואת העניבה והסתכל על השעון, ובמעריב יצא להתפלל בתשע וחצי.

הכרתי היום קצת עם הבחורים, בערב הגיעו הבחורים הירושלמים הם מאיר

פריימן, יהודה רבינוביץ, יוסף ח. אייזנברג וצבי ויגלר. בלילה התוועד ר' אשר ששונקין, מיכאל טייטלבוים ור' אברהם פאריז. והתוועדו כמה שעות.

יום רביעי, ח"י אלול:

לא אמרו תחנון, הרבי נסע היום להאווה נסע בערך בשעה 1:50 וחזר לפני שבע בערב ובא (איתו הפדיונות) ונכנס לעשרה דקות לחדרו ואח"כ יצא והתפללו מנחה, הבחורים והילדים מהקעמפ באו היום חזרה, כארבעה אוטובוסים.

יום חמישי, י"ט אלול:

בבוקר בשעה 10 יצא הרבי לקריאת התורה אני קיבלתי עלי' והרבי הסתכל עלי'. ואחרי קיבל שמואל הבר והרבי גם הסתכל עלי', אני אמרתי ברכת הגומל, ושלישי קיבל הרבי. בלילה התוועד ר' אשר ששונקין.

שבת פרשת תבוא, כ"א אלול:

היה בר מצוה, אז אכלו מזונות אחרי התפילה.

בשעה 1:30 נכנס הרבי ונהל שקט והרבי מיד התחיל שיחה עם המילים כי תבואו אל הארץ גו' ודיבר בענין האורחים

(1) ולהעיר, שיומן זה הוא מימיו הראשונים בחצרות קדשינו.

במוצאי שבת בשעה 1:00 ה' סליחות, ואחרי סליחות שרו הרבה הושיעה את עמך.

יום ראשון, כ"ב אלול:

הגיע ר' נחום טרבניק, ועוד אנ"ש מאנגלי'. בערב במעריב אמר הרבי קדיש.

יום שני כ"ג אלול:

קיבל הרבי העלי' במנין שעשו אנ"ש. הרבי לא בא לשמוע קריה"ת של מנין הבחורים.

יום שלישי, כ"ד אלול:

בערב בשעה 8:15 נכנס הרבי לבית הכנסת ואמר שיחה לנשי חב"ד. אחרי השיחה נתנו הנשים הפ"נ ואח"כ התחיל היחידות. התפלל ערבית ואמר קדיש וגם משניות.

בלילה ה' יחידות. נכנס ר' נחום טרבניק ושהה שם כעשרים דקות. כן נכנסו כל האורחים, וגם נכנס מאיר פריימן וצבי ויגלר, וליב גרונר מיהר את כל אחד ולא עזב להיות אצל הרבי יותר משלוש דקות וכל רגע פתח את הדלת. גם מענדל פוטרפס נכנס.

בשעה 11:00 עשו התוועדות עד אור הבוקר ור' נחום טרבניק סיפר שהרבי דיבר איתו בענין הבחורים, והגיד לו שיראה איך מצב הבחורים ואח"כ יודיע לו.

יום רביעי, כ"ה אלול:

בבוקר עשו מנין אחרי סליחות והרבי אמר קדיש ומשניות. המנין ה' בשעה

שצריכים להוסיף בלימודים. וגם ה' שיחה בענין בית הכנסת - הרבי אמר שאחרי התוועדות שיוצאים יש לכלוך גדול. אמר מאמר של אדה"ז שנדפס בבונה ירושלים המאמר התחיל אני ישנה ולבי ער. הרבי סיפר שבזמן אדמו"ר הזקן קרא בכל פעם קריאת התורה. אבל פעם נסע אדה"ז וקרא יהודי אחר. וזה ה' בזמן שקראו פרשת כי תבוא ואחרי הקריאה נה' אדמו"ר האמצעי חולה וה' כאבים עד שהרופאים אמרו שלא יצום ביום כפור. ושאלו אותו למה כשקרא אדה"ז אז לא הרגיש אדמו"ר האמצעי כאבים וכשקרא היהודי אז ה' כאבים וכו'. הרבי ביאר שהאדמו"ר הזקן קרא שזה כמו חכם, שעוקר את הנדר מעיקרא אבל כשקרא היהודי שזה בבינה שמבין להבא. באמצע ההתוועדות אמר הרבי ליוסף פרמן שיקרא לבנו שיגיד לחיים, והרבי חיך. אחרי שאמר בנו לחיים אז הרבי אמר שילך חזרה לשחק. והרבי בירך את היהודים מרוסיא שהם כעת אחורי מסך הברזל. אשר ששונקין התחיל להגיד שברכה לבד לא מספיק וצריכים משהו לעשות שצריכים בכל שבת להתוועד ובזמן שדיבר אשר ששונקין אז כל הזקנים עמדו ואמרו אליו שישתוק אבל לא שמע. ההתוועדות ה' עד עשרים לארבע, הרבי אמר חמש שיחות. הרבי אמר הטעם מה שהתוועד השבת מפני שהשבת שלפני זה ה' ההולדת והשבת זה אחרי הברית.

אחרי מנחה ה' חזרה, בלילה במלוא מלכה ה' חזרה של ר' יואל לבד.

מר"ח עד שמע"צ שיהי' מיישיבות אחרות שלמד והתלמידים שלא יהי' שום פניות. ההתוועדות נגמרה בשעה 4:00 וגם הי' מאמר המאמר התחיל אתם נציבים. אחרי ההתוועדות התפלל מנחה ואח"כ חזרה. בשעה 7:00 בערב עשה הרש"ג שלש סעודות, וחזר מאמר ד"ה מעין גנים. בשעה 8:20 בערב נכנס הרבי למעריב. בשעה 10:00 התחיל חזרה, ור' יואל כהן חזר על כל השיחות.

יום ראשון, כ"ט אלול, ער"ה:

בבוקר בשעה 7:00 נכנס הרבי לסליחות הסליחות אמרו למטה. ובשעה 8:00 התפללו עם המנין. הרבי התפלל עם המנין והיו הרבה אנשים, הרבי התפלל למעלה בזאל. אחרי התפלה אז באו הזקנים והרבי אמר התרת נדרים אחרי התרת נדרים התחיל הרבי לקבל פדיונות הרבי עמד על יד הדלת שלו וכל אחד מסר לו את הפדיון והרבי אמר לכל אחד מסר לו "שנה טובה און כתיבה וחתימה טובה. אחרי שמסרו הפדיונות אז נסעו כולם הבחורים וכן בעה"ב לאוהל והיו הרבה אוטובוסים ומוניות. הרבי נסע לאוהל בשעה 2:00 וחזר כשיש וחצי. ומיד שחזר התפלל מנחה. והיום סידרו את השולחנות והכסאות בשעה 8:20 נכנס הרבי והתפלל מעריב והי' עולם מלא.

8:00 בוקר. בשעה 9:00 יצא הרבי מחדרו ונסע לאוהל. היום נסע הרבי לאוהל והגיע בשעה 6:30 בחזרה.

יום חמישי, כ"ז אלול:

הגיע הרבי בשעה 8:15 לשמוע קריאת התורה. נסע לאוהל בשעה 9:00 בבוקר ובא חזרה בשעה 6:30. בשעה 12:15 התחיל ר' ישראל פיקארסקי את השיעור כללי שלו.

יום ונש"ק, כ"ז אלול:

מנחה התפלל הרבי למעלה אצל הבחורים בשעה 7:00 ואחרי רבע שעה התפלל קבלת שבת בביהכ"נ למטה. ואחרי התפלה יצא הרבי ואיחל לכאו"א גוט שבת ועשו שורה גדולה בין הבחורים והרבי יצא.

שבת פרשת נציבים, כ"ח אלול:

בשבת בבוקר בא הרבי בשעה 10:00 להתפלל. אמירת מפטיר בבכיות שקטות. התפלה נגמרה בשעה 12:30. ומיד אחרי הכרזת מלוה מלכה יצא הרבי. ויש סימן שכשהרבי אינו מחכה על זמן מנחה אזי זה סימן שיתוועד. ומיד התחילו לסדר הספסלים וכו'. ההתוועדות התחיל בשעה 1:30 הרבי נכנס ומיד התחיל בשיחה בענין נציבים ראשיכם שבטיכם, וגם בין השיחות שיחה שיבחנו הבחורים בסוף הזמן ואת הכוללים והבחינה שיהי'

יומן טבת ה'תשכ"ז

מיומנו של סב הכלה הרה"ח ר' ישראל יואל הכהן ע"ה סוסיבר

לסליחות בשעה 10:10 החזן הי' ר' יהושע קארף, אמר סליחות ואח"כ שרו רחמנא דעני והרבי עשה עם ידו ועם ראשו. קיבל שלישי ויצא מ7700 10:40 חיכה עד אחר שהכניסו את הס"ת. בשעה 2:05 נכנס למנחה, קיבל מפטיר, בזמן שעלה הביט כרגע על הדלת שמאל הבית שמוש, עשייתי טייפ, ואמר המפטיר והי' קהל גדול, למעריב נכנס בשעה 5:10 בשעה 5:25 נסע הביתה ולא חזר הלילה.

הרב דז"יקאבסאן התוועד עם הבחורים שנוסעים מחר, ועוד בחורים והתוועד כשעתיים.

יום שני י"א טבת תשכ"ז:

הבקר בא הרבי ל7700 בשעה 10:00 נכנס לקריאת התורה בשעה 10:10, קיבל עליה שלישי ועלה אד"ש והביט על הדלת שמאל הבית שמוש. למנחה יצא בשעה 3:17, אחרי מנחה קרא אד"ש את חדקוב ומסר לו הסידור שימסור ליוסף אחרר שהוא חתן ונוסע היום לא"י (לפני מנחה לא הי'), בשעה 4:55 הלך הביתה וחזר בשעה 6:00, למעריב נכנס 6:47, חדקוב ניגש לאד"ש ודיבר אתו כרגע. והי' אחד מהגנבים שתפסו באיזה ישיבה וכ"ק אד"ש הביט עליו, אחרי מעריב נכנס אד"ש לחדרו ואחרי חמשה רגעים הודיע שיוצא לקידוש הלבנה. בשלום עליכם אמר לשלמה אוחנה

יום שישי ח' טבת תשכ"ז:

הבוקר בא הרבי ל7700 בשעה 12:25 נסע לביתו בערב בשעה 3:35 חזר 4:10, נכנס למנחה בשעה 4:20, וחזר לייב שפירא מאמר, הפלפול חסידות אמר נתן וואלף, למעריב ירד אד"ש בשעה 5:20. הלילה עמדו בחורים על יד ביתו (של כ"ק אד"ש) ושמרו כמעט כל הלילה, מפני שהלילה אחד מיאנוער (דזעניוערי). בשעה 9:00 הלך הרבי הביתה.

יום שב"ק ט' טבת תשכ"ז:

הבקר בא הרבי ל7700 בשעה 9:55, ירד לתפלה בשעה 10:00, מיד התפלל עד ב"ש, ולפני ב"ש אמר תהלים ואח"כ אמר תניא, פרק אחד בהתחלה הפרק הראשון. בקריאה הביט כמעט כל הזמן בהתניא, קיבל מפטיר. לא שרו הוא אלוקיננו, ונגמר התפלה 11:45, הכריזו מנחה בשעה 4:00, בשעה 3:00 הלך הביתה וחזר 4:05, בשעה 4:15 נכנס למנחה, ולמעריב נכנס בשעה 5:20 לא קידשו הלבנה, בשעה 5:45 נסע הביתה, המלוה מלכה בשעה 10:00 אמר ר' יוסף וויינבערג על הראדיא ביאור בתניא על פרק מ"ט מהביאור שהרבי הוציא לפני שבוע.

יום ראשון עשרה בטבת תשכ"ז:

הבקר בא הרבי ל7700 בשעה 9:55 נכנס

יום חמישי י"ד טבת תשכ"ו:

הבקר בא הרבי 770 ל בשעה 10:05, נכנס לקריאת התורה בשעה 10:15, בשעה 3:15 הודיע הרבי שלא יצא, בשעה 4:50 נסע הביתה עם קרינסקי וחזר מביתו בשעה 6:10 למעריב, נכנס 6:48, בשעה 208: התחילה היחידות. נכנסו הראשונים - זוג לחצי שעה, ואח"כ התחילה הבחורים לא"י, אברהם אלתר נכנס הראשון והי' בערך עשרה רגעים, אחרי זין לחמשה עשרה רגעים, צבי רוזנינפלד לארבעה רגעים, אחרי חזק"ל לששה רגעים ואח"כ דוב וואלפע לאחד עשרה רגעים, ואח"כ נכנס מיכאל באנעשעוויץ ואח"כ עוד שני בחורים. בשעה 10:10 נכנס פנחס פלאי עם אשתו, והי' עד שעה 11:55 כשעתיים, ואחרי נכנס ר' ניסן גורדון הרבי דיבר אתו בענין אגודה ותבע ממנו, ואמר כל פעם שאגודה הולך ומתפשטת בכל הצדדים ומשכחת את ליובאוויטש, ואיפה שליובאוויטש הולך לא מסתירה שום דבר. בקאפענהייגען שם יש הרב חייקין והוא עושה ופרצת, ואין לא מפאי, לא ויזניץ, לא גור, לא חרות, לא אחדות עבודה, רק ליובאוויטש, ועוד יותר עוד אמרו לו שלא יזכיר ליובאוויטש. זה ענין אמר ר' ניסן שצריכים לקרב אותנו, ואמר אד"ש שזה מצוה תשב ואל תעשה ואלוקים יעשה. וגם, שחב"ד ואגודה לא יכולה להתאחד מפני שאגודה דבר מפלגתי וזה יכול לעשות הרבה קלקול לחב"ד אם יצטרפו. ואח"כ תבע ממנו על הכתיבה שכותב, והי' יחידות חריפה, וגם אמר כ"ק אד"ש שזה לא דברים שמספרים לו אלא רואה בלבד. והי' עד

שנוסע הלילה, ואח"כ חיפש עוד, והי' שם יודא אחרר וגם לו אמר שלום עליכם ויוסף אחרר לא הי', אז אמר למי שהוא אחר. בשעה 8:00 נסעו ובחוף רקדו כי בשמחה, והרבי פתח את החלון מחדרו והביט עד שנסע הקאר. בשעה 11:40 נסע הרבי עם קרינסקי וחדקוב והביט בזאל היות בא לותו ה בשעה 10:00 יודא אחרר ויוסף אחרר ושלמה אלחנה.

יום שלישי י"ב טבת תשכ"ו:

הבקר בא הרבי 770 ל בשעה 1:15, לפני מנחה נכנסה אמו של שמואל שניאורסאהן ובתה, והיו כחמישה רגעים, בשעה 3:21 יצא למנחה. הלך הערב הביתה בשעה 4:55, חזר 6:20, למעריב נכנס בשעה 6:47, בשעה 11:20 נסע הביתה עם הרבנית. כל הבחורים הישראלים וגם שאר הבחורים הלכו להתוועד עם ר' ניסן בביתו של בר אלניק והוא התוועד עד שעה 4:30 ההתוועדות הי' לפני שהבחורים מא"י נכנסים ביום חמישי ביחידות.

יום רביעי י"ג טבת תשכ"ו:

הבקר בא הרבי 770 ל בשעה 12:25, בשעה 3:15 נכנס חדקוב להרבי ויצא ואמר שלא יצא למנחה, בשעה 3:30 פתח הדלת והביט בחוף ומיד סגר, הי' בלי הכובע ועם משקפיים, בשעה 5:05 נסע הביתה וחזר 6:10, בחוף עמד טברסקי מבאר פארק ודיבר אד"ש אתו כמה דקות, למעריב נכנס בשעה 6:47 בשעה 11:00 נסע הביתה עם הרבנית.

שעה 12:45.

ואח"כ נכנס ר' יעקב הכט מפני שנוסע ביום ראשון לא", דיבר בענין אנטי שמד בא"י והרבי אמר שילך לדבר עם ר' זעליג אביגדור וגם שידבר עם טדי קולק, וגם דיבר בענין השידוך מבתו, ואמר העכט, שהציעו את ד.ר. ומ.ק. וב.צ.ר., אבל . . . כבר הולך עם מישהוא, וה' עד שעה 1:30. ואח"כ נכנס חדקוב, ובשעה 2:00 הלך עם חדקוב הביתה ואני ועוד לוו את הרבי הביתה. ואח"כ בלילה התוועדו הבחורים אצלנו בבנין, וכל השכנים צעקו ואח"כ הביאו משטרה והי' שמח.

יום שישי ט"ו טבת תשכ"ו:

הבקר בא הרבי ל770 בשעה 11:40, מיד שנכנס לחדרו יצא והלך למקוה, וחזר בשעה 12:25 . . . ובשעה 1:30 יצא ונסע להאווהל, (יצא מאד מאוחר). ובשעה 4:25 כבר חזר, ז"א שהי' שעתיים על הציון, נכנס והתפלל מנחה, חזר מאמר דוב לעווין. בשעה 5:30 ירד למעריב, הלך הביתה בשעה 8:45.

יום שב"ק ט"ז טבת תשכ"ו:

בבוקר בא הרבי ל770 בשעה 9:55 ירד להתפלל 10:05 התפלל עד ב"ש ואמר קצת תניא, אחרי ברכו הביט בתניא, ובחזרת הש"ץ גם הביט בתניא, וכך הביט עד בערך רביעי של קריאת התורה, קיבל מפטיר ולא שרו הוא אלוקינו. הכריזו מנחה בשעה 4:10, נגמר התפלה בשעה 11:50 הלך הביתה. בשעה 3:00 חזר 4:05, נכנס למנחה בשעה 4:10, למעריב נכנס

5:30, ואח"כ נכנס לחדרו, וחדקוב נכנס כמה פעמים אצלו, ובשעה 6:50 נסע הביתה עם קרינסקי, (הי' המלוה מלכה של חדרי תורה אור).

יום ראשון י"ז טבת תשכ"ו:

הבוקר בא הרבי ל770 בשעה נכנס למנחה בשעה 3:17, הלך הביתה בשעה 5:05. יצא התשובה מאד"ש בענין הקושיא ששאלתי בענין התורת שמואל כתוב שמושה נתן לזקנים וליהושע חוסר ממנו, ורש"י כותב שלא חיסר ממנו כמו נר מנר, ברש"י בהעלותך. והי' תשובה ארוכה ע"ז וגם כותב על המשפיעים שלא ענו, שואל אד"ש כמה שניות הקדישו כולם ביחד בהתבוננות זו הנ"ל. חזר מביתו 6:20 נכנס למעריב 6:45, בשעה 8:20 התחילה היחידות, נכנס גם בין הנכנסים, הלל לווינסאן עם אשתו. מהבחורים נכנסו זלמן אהרן לשש רגעים ואחריו ראבינאוויץ לחמשה רגעים, ואחריו עמרם מלכה לשלושה עשרה רגעים, ובשעה 11:10 נכנס חיים לשעה. ואחריו נכנס לחצי שעה, ואח"כ נכנס מאיר ראניס ל25 רגעים, אחריו פייטל סודאקעוויטש לארבעה רגעים, בן ציון קראסיק 4 רגעים, בן ציון ישראל תשע רגעים, אר"ל לזין שבע, גרשון קוק 4, יצחק (איטשע) גורוויטש 9, אברהם אייזענבאך 7, דוד סגל 3 רגעים. בשעה 1:30 נגמר היחידות ואח"כ נכנס חדקוב ובשעה 2:00 יצא. בשעה 2:05 יצא הרבי והלך ברגל עם חדקוב, ואח"כ התוועד ר' דוד ראסקין עם כל הבחורים שיצאו ביחידות.

יום שני י"ח טבת תשכ"ו:

הבקר בא הרבי ל07:00 עם הקאר של סימפסאן בשעה 09:55, נכנס לקריאה 10:05, קיבל עלי', בשעה 11:15 הלך ברגל להמקוה וחזר מהמקוה בשעה 11:50, למנחה נכנס בשעה 03:16, הלך הביתה בשעה 05:05, חזר 06:20, למעריב נכנס בשעה 06:49, ברוך קיוומאן הגיע הלילה מאנגלי'. בשעה 11:10 נסע הרבי הביתה עם הרבנית. (קבלתי מכתב מאביגדור גרינוואלד והמכתב הי' אצל אד"ש ויצא).

יום שלישי י"ט טבת תשכ"ו:

בבקר בא הרבי שליט"א ל07:00 בשעה 1:15, ולפני מנחה הודיעו שיצא קצת מאוחר ויצא בשעה 03:18, נסע לביתו בשעה 05:15 עם קרינסקי, באמצע איסטערן פארקוויי נשבר הקאר ולא הי' יכול לנסוע הלאה ויצא כ"ק אד"ש והלך ברגל ואת הקאר דחפו לצד. בשעה 06:30 חזר עם הרבנית, למעריב נכנס בשעה 06:45 בשעה 12:20 נסע הביתה עם הרבנית.

יום רביעי כ' טבת תשכ"ו:

בבוקר בא כ"ק אד"ש ל07:00 בשעה 12:25 לפני מנחה הודיע שיאחר, ויצא למנחה בשעה 03:19, בשעה 05:15 נסע הביתה עם הרבנית, וחזר בשעה 06:30, למעריב נכנס בשעה 06:46, ובשעה 11:20 הלך הביתה הרגל עם ר' חדקוב. הלילה הגיע שלמה ליפשיץ עם אשתו והביאו אתם כסא חדש בשביל הרבי מכפר חב"ד.

יום חמישי כ"א טבת תשכ"ו:

בבוקר בא הרבי ל07:00 בשעה 10:00, נכנס לקריאת התורה בשעה 10:05 וקיבל אד"ש עלי', והי' שני ברכת הגומל, ליפשיץ וקיוומאן. למנחה נכנס בשעה 03:16, הלך הביתה ברגל בשעה 05:10, וחזר עם הרבנית בשעה 06:00, בשעה 06:00 בא אביו של שלום בער ווישעצקי מא"י, הוא גם הי' במעריב ואד"ש הביט עליו. למעריב נכנס הרבי בשעה 06:52 מפני שהי' שם מינדעל. בשעה 08:30 התחילה היחידות.

הראשון נכנס שלום בער לעוויטן, ואח"כ נכנסו הרבה משפחות, נכנס קאזאנאווסקי, שלמה ליפשיץ עם אשתו, בשעה 10:15 נכנס אחד מהראדיו גוי עם אשתו, והיו שם שעה וחצי. ואח"כ נכנס מרדכי גולדבערג לעשרים רגע ואחריו ברוך קיוומאן לשלוש רגעים, ונכנס שטראל ונכנסו כמה אנשים, וכל אחד הי' כמעט כחצי שעה (כל אחד), ור' ניסן נעמענאווי הי' כמעט שלוש רבע שעה. ובשעה 02:15 נכנס ר' יוסף וויינבערג, יודיל לא הי' וגם ליב גרונר הי' עד 12:00. ר' יוסף וויינבערג הי' כחצי שעה ואח"כ נכנסו עוד אנשים והיחידות נגמרה בשעה 02:30, וכ"ק אד"ש הלך לביתו עם חדקוב בשעה 03:00.

יום שישי כ"ב טבת תשכ"ו:

בבוקר בא כ"ק אד"ש ל07:00 בשעה 1:15 הכניסו הכסא שהגיע מא"י, הלך הביתה ברגל בשעה 03:35, חזר מביתו בשעה 04:25, פתחתי לו הדלת הראשון ואמר לי "א דאנק" נכנס למנחה בשעה 04:40, וחזר

איז וועט זיין גוט. נגמרה ההתועדות בשעה 4:20, במנחה התפלל זמן שי' דוכמאן, אחרי מנחה שאל מאד"ש ואמר שלא שמע אף פעם מה שהרבי אמר בהתועדות השם שניאור הוא משני שמות אורי ומאיר, אמר אד"ש זה מודפס בספרי נגלה.

ובאמצע השבוע שאל אחד וענה אד"ש שכתוב בים של שלמה על גיטין ובשמות הגדולים. בשעה 5:35 חזר מביתו, ונכנס למעריב בשעה 5:40, הלך לביתו ברגל בשעה 6:55.

יום ראשון כ"ד טבת תשכ"ו:

בבוקר בא כ"ק אד"ש 770 ל שעה 12:20, נכנס למנחה בשעה 3:15, התפלל ר' זלמן דוכמאן מנחה ובכה לפני חזרת הש"ץ, נסע עם סימפסאן בערב לביתו בשעה 5:10, חזר בשעה 6:35, ונכנס למעריב בשעה 6:47, נסע לביתו הלילה עם הרבנית בשעה 11:45.

יום שני כ"ה טבת תשכ"ו:

בבוקר בא כ"ק אד"ש 770 ל שעה 10:00 נכנס לקריאת התורה בשעה 10:10 וקיבל עלי', כהן קיבל בר מצוה בנו של ר' שני קיבל ר' ניסן נעמענאו, ר' ניסן נוסע היום, אחרי קריאת התורה נכנסה אשתו של דר. זעליגסאן, ואח"כ רש"ל, למנחה נכנס בשעה 3:17 הלך הביתה בערב בשעה 5:20 ברגל, בשעה 6:15 נכנס ניסן מינדעל, יצא למעריב בשעה 6:48, נסע הביתה עם הרבנית בשעה 11:45.

חיים דז"יקאבס מאמר, ירד למעריב למטה בשעה 5:40, והלך הביתה בשעה 9:00.

יום שב"ק כ"ג טבת תשכ"ו:

בבוקר בא הרבי 770 ל שעה 8:25 ירד לתהלים בשעה 8:35 נגמר התהלים בשעה 10:15, ירד להתפלה בשעה 10:30, התפלל עד ב"ש אמר כמה קאפיטלעך תהלים, ואח"כ אמר תניא, בקריאת התורה הביט בחומש, וקיבל מפטיר, בירך משה וישעצקי ברכת הגומל, נגמר התפלה בשעה 12:45, ירד להתועדות בשעה 1:30, התחיל בהתחלה הסדרה מהחומש ושאל למה מזכירים עוה"פ אלה שמות, באמצע הניגון אמר להבחורים שעמדו על יד החשמל (שעל הקיר) שירדו משם, הראה עם ידו.

אמר מאמר ד"ה אלה שמות המאמר הי' כחצי שעה, לפני זה הראה שינגנו את הניגון שלפני המאמר, ואח"כ דיבר בענין הדינר, ואמר שיכריזו את המקום ור' טעלעשעווסקי הכריז. בסוף אמר שיחה בהנוגע אז מען טראכט גוט וועט זיין גוט, והביא רא' מהזוהר ומהחומש רש"י, שרש"י אומר על הפסוק שמות ב פסוק יד, "וירא משה" אומר רש"י כפשוטו ומדרשו, (עיי"ש)... ויאמר אכן נודע הדבר במשמעו, ושאל אד"ש למה צריך רש"י לפרש כמשמעו ופשוטו, אלא הסביר אד"ש שבזמן שראה אומר רש"י כמשמעו ראה, ואח"כ אומר משה אכן נודע הדבר ז.א. שאמר בפה. אז אח"כ הי' וישמע פרעה מפני שחשב ואמר לא טוב אז וישמע פרעה, ז.א. אז מען טראכט גוט

יום שלישי כ"ז טבת תשכ"ו:

ובשעה 5:45 נסע לביתו, וחזר בשעה 7:30, ובשעה 8:30 התחיל היחידות. וישעצקי נכנס השני והי' שם כשעה ורבע, אח"כ נכנס הסקולענער לשלוש רבע שעה, ואח"כ בשעה 11:00 נכנס . . . בונים כשעה ורבע, ובשעה 12:10 נכנסו כמה משפחות, ואח"כ רייצעס הזקן, ואח"כ משה פנחס כץ לחצי שעה, ואחריו נכנס וויל געלערינטער וממשרד פתוח, ואחריו גיל הירש לחצי שעה, ואח"כ רב מלו'ס אנגלס עם חותנתו לשעה ורבע, ובשעה 3:45 נגמר היחידות ואח"כ נכנס חדקוב והי' עד 4:40, ובשעה 4:45 נסע הביתה עם קרינסקי.

בבוקר בא כ"ק אד"ש ל7700 בשעה 1:15, למנחה לא יצא. לפני מנחה הודיע חדקוב שהרבי לא יצא. בשעה 5:15 נסע הביתה עם הרבנית חזר ברגל בשעה 6:30 נכנס למעריב בשעה 6:46 הלילה בא ישעי' הערצעל מא"י. בשעה 11:40 נסע הביתה עם הרבנית.

יום רביעי כ"ח טבת תשכ"ו:

בבוקר בא הרבי ל7700 בשעה 1:00 ונכנס למנחה בשעה 3:17 נסע הביתה עם הרבנית בשעה 5:15 חזר מביתו ברגל בשעה 6:30, נכנס למעריב בשעה 6:45, נסע הביתה עם הרבנית בשעה 11:20.

יום שישי כ"ט טבת תשכ"ו:

בבוקר בא כ"ק אד"ש ל7700 בשעה 12:30 ובשעה 1:50 נכנס ניסן מינדעל אליו, ובשעה 3:20 הלך הביתה, חזר מביתו בשעה 4:15, נכנס למנחה בשעה 4:45, חזר מאמר זלמן לאבקובסקי, ירד למעריב בשעה 5:40, והלך הביתה בשעה 9:15. אחה"צ הודיע כ"ק אד"ש שמחר יצא להתוועדות, (לפני זה אמר שלא יהי' התוועדות ואח"כ שנה).

יום חמישי כ"ח טבת תשכ"ו:

בבוקר בא הרבי ל7700 בשעה 10:00 ונכנס לקריאת התורה בשעה 10:05, וישעי' הערצל בירך ברכת הגומל וקיבל הגבהה, ובזמן שעשה הגבהה הרים כ"ק אד"ש את המעיל ואת החוט לצד, ובשעה 10:25 נסע להמקוה וחזר עם סימפסאן בשעה 11:02, ונסע להאווהל עם קרינסקי בשעה 1:05, וחזר מהאווהל בשעה 5:05 נכנס למנחה בשעה 5:15, עשרה רגעים אחר השקיעה, בשעה 5:30 נכנס למעריב,

יומן א' התמימים - קיץ תשמ"א²

ניסן

(מנצ'סטר ולונדון) ליי"ש. ולא' מהם שטר לר' נחמן סודק (לפני כ"ז אמר שהרי נהוג לקשר כל דבר בצדקה). וגם לאשתו של א' מהם נתן שטרות כנ"ל בשביל ב' המלוכות (אמר זאת באנגלית). ולר' מ. גרליק חבילת שקלים למסור לועד הרוחני של כפ"ח לחלקם שם. ולא' מהם נתן כנ"ל למסור לר' ירמ' ברנובר משמ"ר. ולכ"א אמר שלא לשכוח לקחת לעצמם (לא' אמר גם לאשתו).

ואח"כ אמר שהרי מסתמא אגיד כמה מילים, אבל שם (בחוף) נדחפים - נלך בינתיים אחלק המצות, ונתן חבילת מצות לכ"א עם האזהרה לא לשכוח לקחת לעצמם. אח"כ הלך לכיוון הדלת ואמר הרי נדחפים שם, והבינו שאד"ש רוצה לומר שיחה. ופתחו כל הדלת, וחיכה קצת שיביאו מייק, אבל כשלא הביאו והציעו וכו', אד"ש עשה בידו תנועת ביטול והתחיל לדבר. אבל מכיון שכל הנ"ל עמדו בפנים, הסתובב אליהם ואמר שיצאו כדי שכולם יוכלו לשמוע.

והתחיל לומר שיחה ע"ד הקשר בין ב' ניסן, חלוקת המצות והדפסת התניא בע' לשון, שאורך 15 דקות. ונכנס שוב לספרי, והתחילו ניגון הידוע, וכשאד"ש

יום א', ר"ח ניסן: הגיע 10:25. לפני קרה"ת נתן צדקה, עלה לרביעי. לפני מנחה 4:50 נתן צדקה לילדים, התרומם רק בקדוש. אחרי מנחה נכנס הר"ש עלבערג ושהה עם אד"ש בגעה"ת עד 6:50 (לפנ"ז אד"ש אמר לריל"ג שלא יפריעו באמצע למים שלנו אם יגיע הזמן), ולכך לא יצא למים שלנו. ב6:50 נכנס רי"ק עד מעריב. נכנס למעריב ב7:05. אחרי מעריב נכנס ר' נ. מינדל עד 9 בערך. נסע 9:15 בערך.

יום ב', ב' ניסן: הגיע ב10:08. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. לפני שנסע למקוה ב11:28 נתן צדקה לילדים. נסע לאוהל ב3 וחזר ב7:46 (1:20). לפני מנחה נתן צדקה לילדים, התרומם רק בקדוש. כשהתיישב בחזרת הש"ץ ניגב מצחו במטפחת עד סוף ברכת השנים, ולא שם ידו על מצחו אלא במעריב, הסתכל על ילד שאמר ק". מעריב ב8:13, לפני ק"ש עיין בתחילת סידורו, וכן אחר שמו"ע לפני שחזר למקומו.

יצא לספרי להפריש חלה ב8:25, כשבידו חוברות ה"קונטרס ברכת החמה". נתן לכ"א תניא בתרגום אנגלי (פורמט בינוני) שי"ל ז"ע, וחבילות שטרות לב' מאנגלי

(2) יומן זה נכתב ע"י א' מתלמידי ה"קבוצה" וכולל את רובו ככולו של שנת תשמ"א. היומן מתייחד בדיוקו בפרטים ופרטים רבים, שלא נכנסו ביומנים אחרים. חלק א' של היומן (חוץ תשמ"א) יודפס בקרוב.

כשהגיע למקום על הבימה (כמו לכינוסים) הורה לריל"ג לנגן ניגון ד' בבות (פ"א), ונענע בידו על הסטנדר כמ"פ בעיניים עצומות. אח"כ הורה לנגן ניגון הקפות ומחה כפיו בהביטו על הקהל לצדדיו. ואח"כ נענע בידו על הסטנדר בחוזק (שרו י"פ). ואז פתח את קונטרס ברכה"ח שהי' סגור עד אז, והורה לריל"ג להעמיד דף (ניגש פינסאן).

לפני הברכה הא' הביט בשמש, ולפני ברכת שהחינו הוציא מטפחת (משי) והביט בה. אחרי אמירת המזמורים התחילו לנגן עלינו לשבח, ואד"ש נענע בידו על הסטנדר

כמ"פ. באמצע קדיש יתום ניסה לקרב את המייק, והריל"ג קירבו לאד"ש, בהבינו שרוצה לומר שיחה. (8:33)

שיחה א': ע"ד הג' קוין שעליהם

העולם קיים, ובפרט ברוב עם הדרת מלך וכו', והורה לנגן פרזות, ונענע בידו כנ"ל. שיחה ב': הוראה מיום ד', ומהנשיא ראובן, ומשיעור חומש היום, והורה לנגן ניגון הקשור עם בנין המקדש, וכשלא ידעו מה להתחיל, אמר אד"ש שינגנו פסוק מתהילים: "וישבו שם וירשוה", ונענע בידו כנ"ל. שיחה ג': ע"ד זרע עבדיו, צבאות ה', ומשיח נאו, והתחיל בעצמו לנגן "ווי וואנט משיח נאו", ומחה כפיו

יצא התחיל והיא שעמדה (בקול) וכו' וחזר ל770, נסע לביתו 9:02, שרו ניגון הנ"ל וכו'.

יום ג', ג' ניסן: הגיע ב10:10. לפני מנחה ב3:24 נתן צדקה לילדים. התרומם בקדוש. אחרי מנחה הכריזו (ע"פ בקשת הריל"ג וכו') שלמחרת יתפללו שחרית ב7:30 למטה ואח"כ ברכת החמה. חזר מביתו ב6:58 ונכנס למעריב ב7. נסע לביתו ב7:45 בערך (כנראה בשביל שחברי המזכירות יוכלו להיות בחתונת בנו של הריל"ק היום).

יום ד', ד' ניסן: הגיע ב7:25. נכנס לתפילת

שחרית ב7:35 (א') רצה לצלם את אד"ש, ואד"ש שאלו, בהצביעו עליו, האם כבר אמר (או שאמר למד) תניא היום). שרו והיא שעמדה, ואד"ש נענע בידו כמ"פ. התיישב אחרי

ב"ש עד ויברך דוד, וכן בחזרת הש"ץ, התרומם בברוך וגו'.

אחרי התפילה התחיל לנגן אך צדיקים וכו' כשיצא לברכת החמה 8:22 (כשיצא מחדרו ניגש ר' ישראל דוכמאן וביקש מאד"ש ברכה להיות בברכת החמה בפעם הבאה, ואד"ש ענה "אמן", וכשהנ"ל אמר "צוזאמען מיט אייך" ענה אד"ש שוב "אמן"), (20 לפני סוף הזמן) שרו ווי וואנט משיח נאו וכו'.

שיר חדש" וגו', התרומם ב"ימלוך", עלה למפטיר, רמז לנגן "הוא אלוקנו" (מלפני כתר). בהתוועדות בשיחה א' ע"ד הוראה מנשיא לבני אפרים (לפני זה שרו "רועה ישראל"). שיחה ב' בהמשך לזה בענין קרבן הנ"ל שהקריב בשבת קרבן יחיד וההוראה מזה. מאמר כעין שיחה "להבין ענין הנגעים". רש"י י"ד ל"ד, לקולוי"צ הערה על נ"א ב', השלים רש"י דש"פ תזריע ודש"פ שמיני, ודיבר אודות צבאות ה' לפני חגה"פ, וכן בנוגע לרבנים והל' חגה"פ וכו', אח"כ ביאר הלקולוי"צ ורש"י וכו', והתחיל לנגן "ווי וואנט משיח נאו" ומחה כפיו בחוזה והזכיר ע"ד ברכה אחרונה, ההתוועדות עד 5:10. עמד בקרה"ת וכן בחזרת הש"ץ, התרומם בברוך וגו'. אחרי מנחה התחיל "ווי וואנט משיח נאו". נכנס למעריב 7:15, יצא לקידוש לבנה. נסע לביתו 8:10.

יום א', ח' ניסן: הגיע ב10:10. נסע למקוה ב12:55 וחזר ב1:28. לפני שנסע לאוהל נתן צדקה לילדים, חזר מהאוהל ב7:28. לפני מנחה נתן צדקה לילדים, בקדושה עיין בסידורו (כנראה בנשיאים), התרומם בברוך וגו'. נכנס למעריב ב7:55. ב8:10 נכנס הרש"ג לחדר אד"ש ושהה עד 8:35. נסע לביתו ב8:40 וכו'.

יום ב', ט' ניסן: הגיע ב10:12. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:35 נתן צדקה לילדים, התרומם בברוך. חזר מביתו ב6:55. נכנס למעריב ב7:10 (אחרי מעריב נכנס לאד"ש הספר וכו'). נסע לביתו ב12:00 בערך.

בחוזק וגם הסתובב סיבוב שלם אל הקהל כשמוחה כפיו בחוזה.

בסיום הורה לריל"ג שיגידו הי"ב פסוקים. ועלה ילד ואמר כמה פסוקים, ואחרי הפסוק הד' רמז להביא גם ילדות, שאמרו את ו' פסוקים האחרונים. וכשילד אמר "יחי אדמו"ר" ג"פ, גם אד"ש אמר יחי כמ"פ. והורה לנגן "אל תירא וגו'", ומחה כפיו בחוזה. אח"כ התחיל "אך צדיקים" שנענעו בידו והלך לחזור לחדרו (כל הנ"ל עד 9:10 בערך).

לפני מנחה ב3:22 נתן צדקה לילדים. התרומם רק בקדוש. כשישב בחזרת הש"ץ ניגב מצחו במטפחת עד "גואל ישראל", ואח"כ לא שם ידו על מצחו (אלא במעריב). באמצע ק"י הביט על הקהל. אחרי מנחה נכנס ר' מ. גרליק ושהה עם אד"ש בגעה"ת כ3 דקות. חזר מביתו ב7:02 ונכנס למעריב. כשיצא לנסוע לביתו ב11:57 שרו "רועה ישראל וגו'", ואד"ש נענע וכו'.

יום ה', ה' ניסן: הגיע ב10:08. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. נסע למקוה ב11:35 וחזר ב12:25. נסע לאוהל ב3:30 וחזר ב7:40. לפני מנחה נתן צדקה לילדים, לא שם ידו על מצחו. נכנס למעריב ב8:15. נסע ב8:30 וכו'.

יום ועש"ק, ו' ניסן: הגיע ב10:10. נסע לביתו ב5:45 וחזר ב5:55. נכנס לקבלת שבת ב7:10. הלך לביתו ב9:47.

יום ש"ק פ' מצורע, ז' ניסן: הגיע ב7:30 בערך. כשנכנס לשחרית הודיע לריל"ג כשעבר לידו על התוועדות, התיישב אחרי ב"ש עד אמצע "הללוי" שירו לה'

מחדרו (בחולצה) וקרא לו שוב ליכנס לחדרו, ויצא אחרי כמה דקות. אד"ש נסע לביתו ב12:30 וכו'.

יום ה', י"ב ניסן: הגיע ב10:12. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. נסע למקוה ב11:25 וחזר ב12:15. לפני שנסע לאוהל ב3:35 דיבר עם ר' ב. ל. (ביצאו מ770), ונתן צדקה לילדים לפני שנכנס למכונת, וכשנכנס הורה לרי"ק לסגור החלון. חזר מהאוהל ב7:34 (58). לפני מנחה נתן צדקה לילדים. אחרי מנחה הודיע לריל"ג על התוועדות קצרה ב9:30. מעריב ב9:17.

נכנס להתוועדות ב9:32. אחרי ב' שיחות צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה "הא לחמא עניא". לפני ההתוועדות התחילו לנגן "ווי

וואנט משיח נאו",

ואח"כ התחיל לנגן

"ממצרים גאלתנו"

וצוה לנגן ניגון

הכנה, ד' בבות

(ה"פ), "ניע

זורישע חלאפצי",

ניגון הצ"צ ("ימין

ה' רוממה") ונענע

בראשו בחוזק

(שרו ג"פ), והתחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאווא" ונענע בראשו בחוזק. הזכיר ע"ד ברכה אחרונה והתחיל לנגן "כי בשמחה תצאו", ההתוועדות עד 11:53. נסע לביתו ב12:00 וכו'.

יום ו' ועש"ק, י"ג ניסן: הגיע ב10:20, ובחוף נתן צדקה לילדים וכן לפני שנכנס לחדרו. ירד לביעור חמץ ב11:10, ובאמצע

יום ג', י' ניסן: הגיע ב10:13. לפני מנחה ב3:16 נתן צדקה לילדים. לא נסע לביתו. נכנס למעריב ב7:20, (שרו "רועה ישראל", ושמו הסטנדר כמו במוצש"ק במקום השולחן) אמר ק"ש באיחור, האריך בשמו"ע. נכנס להתוועדות ב9:33, וכשהגיע למקומו ניגש אליו הרב יאלעס ואמר לאד"ש משהו ואד"ש חי"ך, וכן ניגש לאד"ש אחרי שיחה א'. בניגון "ממצרים גאלתנו" אד"ש כמעט התחיל למחוא כפיו, ובדיוק ניגש א' לאד"ש מאחור וכמעט נגע בו בידו, ואד"ש חי"ך אליו, וכשאד"ש גמר לדבר אתו מחה כפיו לאב ובנו שישבו למטה קרוב לאד"ש. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה "בכל דור ודור וכו'". ההתוועדות הסתיימה ב1:22. נסע לביתו ב2:08 וכו'.

יום ד' י"א ניסן,

יום הולדת כ"ק

אד"ש: הגיע

מביתו ב10:15.

נסע למקוה

ב10:50 וחזר

בפני ב11:37.

שנסע לאוהל

ב3:23 נתן צדקה

לילדים וגם בחוף נתן צדקה לב' נשים. חזר מהאוהל ב8:18. לפני מנחה נתן צדקה לילדים. אחרי מנחה נכנסו זקני אנ"ש לגעה"ת ובירכו את כ"ק אד"ש, ואחרי ברכת אד"ש להם הודיע על התוועדות קצרה ב9:30, ומעריב ב9:19. נכנס להתוועדות ב9:36 עד 11:15. אח"כ נכנס לאד"ש ד"ר וויס ושהה אצל אד"ש יותר משעה. כשיצא מוגעה"ת אד"ש יצא

החיתוי הסתכל חריף כמה שניות על . . . שצילים כמ"פ ומאז הפסיק. יצא כשפניו אל התנור 2:50 בערך. שאל את הרב"ק האם כבר גמרו לאפות, וכשהנ"ל הודיע שכבר גומרים, הודיע לו שיוצא למנחה. ובנתיים הביאו את המצות, ואחרי מנחה הפריש חלה וחילק לאברכי הכולל לחלק לקהל. נכנס לקבלת שבת ב7:10, הלך לביתו ב9:45 בערך.

יום ש"ק פ' אחרי, י"ד ניסן, שבת הגדול וע"פ: הגיע ב6:25. נכנס לשחרית ב6:50, התיישב אחרי ב"ש עד כהתה"י התרומם ב"ימלוך", ועמד בחזרת הש"ץ, עלה למפטיר, הורה לנגן "הוא אלוקינו". בחדרו ב9:30 בערך הודיע לריל"ג על התוועדות ב1:30 רק שלא יפרסם בנתיים.

נכנס להתוועדות והתחיל בשיחה ע"ד הוראה מקרבן פסח הקרב בי"ד. אחרי שיחה א' אכל (במזלג) קצת מהבננות הקלופות ושתה מהמים, ואח"כ אמר שזה לא דרך ארץ וכו' ונתן חלקם להרב דבורקין מרא דאתרא וכו', והמשיך בשיחה ב' ע"ד ההוראה מפסח מצרים, צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה "וערבה לה" מנחת יהודה וירושלים". רש"י ט"ז בזאת, לקלוי"צ ע' הערה על נ"ו א' וב', ושאלה מה הקשור בין עבדים היינו לקרבן שאומרים שניהם הש.ז., ביאר הלקולוי"צ ואח"כ הרש"י, וצוה לנגן ניגון הכנה ד' בבות (ד"פ), "ניע זורישה חלאפצי", וניגון הצ"צ, "ימין ה" (ג"פ) ונענע בראשו בפעם הב', באמצע ניגון הכנה עיין בסידורו בק"פ למשך זמן, ההתוועדות עד 4:00. נטל ידיו והלך למנחה, עלה לשלישי, אחרי מנחה

התיישב לומר ק"פ ואח"כ "עבדים היינו", ולפני צאתו התחיל לנגן "ממצרים גאלתנו". לא הלך לביתו. נכנס למעריב ב7:35, בהלל התרומם ב"הודו לה' וגו'" וב"אנא ה' וגו'". ב8:15 בערך הלך מ770 עם ר' י. העכט להדר התורה, בהכנס"ס חדש לעולי אירן ואח"כ הלך לשיבת תו"ת, מוסד פר"י, ואח"כ מכון חנה, והלך לביתו.

יום א' דחגה"פ: הגיע ב9 בערך. בשחרית עמד עד קרה"ת, התרומם ב"ימלוך", רמז לנגן "אתה בחרתנו", בהלל התרומם ב"הודו לה'" וב"אנא ה' וגו'", עלה למפטיר, נענע בראש בניגונים על יוצרות טל (קלטת 3-4 נח"ח, לברית הבט וטל), רמז לנגן "הוא אלוקינו" ו"אתה בחרתנו". לא הלך לביתו. נכנס למנחה (למטה) ב6, התרומם ב"ברוך", רמז לנגן "אתה בחרתנו", עמד בחזרת הש"ץ. נכנס למעריב ב7:25 (הש"ץ ר' מ. ט.), בהלל נענע בידו בסוף מזמור הא' בניגון "בך בטחו", ו"בצאת ישראל", ו"הללו את ה' כל גוים" נענע בחוזק בניגון הידוע כולו.

"הודו לה' וגו'" בניגון "אנעים זמירות", וכן ב"אודך כי עניתני" בניגון שאמיל, ו"זה היום" ניגן בניגון "כי אנו עמיק" בחוזק כולו, "אנה ה' וגו'" בניגון "כי אנו עמיק" הב', אד"ש רמז לנגן "אלי אתה ואודך", ונענע בחוזק ב"הללוך וכו'" בניגון "נודע ביהודה וגו'", לפני צאתו חיך קצת להש"ץ. אחרי מעריב חילק מצות להמשרתים העובדים ב770 ובביתו, וכן להרב כ"ץ. הלך לביתו ב8:30 וכו'.

דש"ק). נסע לביתו 4:50. מעריב (למטה) 9:35. נסע לביתו 10:05 וכו'.

יום ד' ח"י ניסן, ב' דחווה"פ: הגיע 9:55. עמד עד קרה"ת התרומם ב"ימלוך", הלל כרגיל, עלה למפטיר, התרומם רק ב"קדוש", רמז לנגן "אתה בחרתנו", עמד בחזרת הש"ץ. לפני מנחה (למטה) נתן צדקה לילדים למעלה, כשנכנס למנחה 3:22 שרו "ושמחת" ונענע בידו כמ"פ לר' י. כ"ץ וילידים, התרומם ב"ברוך". נסע לביתו 4 ולפנ"ז נתן צדקה. חזר 4:50. מעריב 9:35. נסע לביתו 10:25 וכו'.

יום ה' י"ט ניסן, ג' דחווה"פ: הגיע 9:55. עמד עד קרה"ת, התרומם ב"ימלוך", עלה למפטיר, התרומם רק ב"קדוש", רמז לנגן "אתה בחרתנו", ישב בחזרת הש"ץ. נכנס למנחה 3:43 ונענע בידו הניגון הידוע ב"אל תירא", אחרי אמירת ה"ב פסוקים שרו "ווי וואנט משיח נאו", ומחה כפיו. אחרי ג' שיחות, ולאחריהם הורה לנגן "עוצו עצה" ומחה כפיו, "ממצרים גאלתנו" ומחה כפיו בחוזק. אח"כ חילק מטבעות להמדריכים והמדריכות, טרם צאתו התחילו לנגן "ממצרים גאלתנו" ונענע בידו כמ"פ.

אחרי כמה דקות (5:32) נסע לביתו, לפנ"ז נתן צדקה לילד. חזר מביתו 6:28. נכנס

יום ב' דחגה"פ: הגיע 8:15. בשחרית התיישב אחרי ב"ש עד לפני "ויברך דוד", התרומם ב"ימלוך", רמז לנגן "אתה בחרתנו", הלל כרגיל, עלה למפטיר, רמז לנגן "הוא אלוקינו" ו"אתה בחרתנו". כשנכנס למנחה 6 שרו "ושמחת וכו'", התרומם רק ב"קדוש", עמד בחזרת הש"ץ. נכנס למעריב 7:30. ונסע לביתו 7:50 וכו'.

יום ג' י"ז ניסן, א' דחווה"פ: הגיע 9:55. נכנס לשחרית 10:03, התיישב אחרי ב"ש עד לפני "ויברך דוד", התרומם ב"ימלוך", ישב בחזרת הש"ץ, עלה למפטיר (כל חוה"מ בס"ת של משיח), התרומם ב"ימלוך", רמז לנגן "אתה בחרתנו". אחרי התפילה ניגש לאד"ש הרב יאלעס, ואד"ש חיך אליו כמ"פ באמצע דיבורו וגם רמז לו בידו ליכנס אליו

אח"כ לחדרו, וכשגמר לדבר אתו הלך כרגיל אע"פ שהרב כ"ץ אחז עוד באמצע הכרזתו. אח"כ הרב יאלעס נכנס לגעה"ת עם חתנו וב' נכדיו ושהו עד 11:55, וכשיצאו אד"ש המשיך לדבר אתו על ענין שתיית רביעית ביו"ט כדעת אדה"ז.

לפני מנחה (למעלה) 3:17 נתן צדקה לילדים, התרומם ב"ברוך", ישב אחרי "מודים" עד איש"ר (מקומו במנחה

התרומם ב"ימלוך", הלך למקומו לברכת כהנים לפני או"א, הפיל טליתו בכהנים עם כו'. נכנס למנחה (למעלה) 7:15. נכנס להתוועדות 7:35 בערך, נטל ידיו, אכל הרבה זמן מהמצות ואח"כ שתה מהיין, ורמז לנגן ("אתה בחרתנו"). אמר שיחה ע"ד ההוראה משם אחרון ש"פ. שיחה ב' ע"ד בר"מ דיצחק באחש"פ. שיחה ג' ע"ד תו"ת והמנהג דשתיית ד' כוסות באחש"פ והורה לנהוג כך. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה "קול דודי דופק וגו'". אח"כ שיחה ע"ד צבאות ה', וכהשתתפות בכינוס תורה אמר ענין בקשר עם מ"ע דכתיבת ס"ת. אח"כ הורה לנגן ניגון הכנה ד' בבות (פ"א), "ניע זורישע חלאפצי", לפני כל זה שרו ניגון הידוע, ואד"ש לא מחה כפיו, אחרי הניגונים הנ"ל דיבר שוב בענין המבצעים ומאוד בחריפות בענין מיהו יהודי.

יום ב', כ"ג ניסן, אסרו חגה"פ: הגיע 10:10. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. לפני שנסע למקוה ב10:50 נתן צדקה, חזר מהמקוה ב11:50. נסע לאוהל ב2:20 וחזר ב9:04 (117). לפני מנחה נתן צדקה לילדים. מעריב ב9:30. נסע לביתו ב9:55.

יום ג', כ"ד ניסן: הגיע ב10:08. לפני מנחה ב3:17 נתן צדקה לילדים. ב8 בערך התחיל לקבל ליחידות עד 10:55. ב10:58 נכנס למעריב. אחרי מעריב נכנס עוד א' ליחידות. נסע לביתו ב11:25 וכו'.

יום ד', כ"ה ניסן: הגיע ב10:13. לפני מנחה ב3:28 נתן צדקה לילדים. התחיל לקבל ליחידות ב8 בערך עד 11:15, ונכנס למעריב. נסע ב11:40.

למעריב ב9:33. נסע לביתו ב11:30 ונענע בידו להגברת השירה (ה' פתוח מ10).

יום ועש"ק, ד' דחווה"פ: הגיע ב9:50 בערך. התיישב אחרי ב"ש עד "ויברך דוד", התרומם ב"ימלוך", עלה למפטיר, רמז לנגן "אתה בחרתנו". אחרי התפילה אמר שיחה כ8 דקות (הביאו המייק בחזרת הש"ץ מספק וכו'). התחילו לנגן ניגון הידוע וכו'. לפני שנסע לביתו נתן צדקה. חזר מביתו ב4:40 ונכנס למנחה. נכנס לקבלת שבת ב7:30. הלך לביתו ב9:17.

יום ש"ק, שביעי של פסח: הגיע ב8:15. עמד עד קרה"ת, התרומם ב"ימלוך", רמז לנגן "אתה בחרתנו", בהלל עיין בהערות הת' דצרפת (עוד מלפנ"ז) בתחילתו, ואחרי שהש"ץ גמר מזמור הא', דפדף להלל והתרומם כמה זמן (ואולי אמר הברכה אז), בקרה"ת נעמד לפני "ויאמינו בה' וגו'" ופניו אל הס"ת, ואחרי השירה נעמד כרגיל, עלה למפטיר, רמז לנגן "הוא אלוקינו" ו"אתה בחרתנו", לא התרומם ב"ימלוך", הלך למקומו לברכת כהנים לפני או"א (פרס טליתו בכהנים עם וכו'). נכנס למנחה ב5, עלה לשלישי, התרומם ב"ימלוך", רמז לנגן "אתה בחרתנו". ב5:30 יצא לבוש מעיל ליד דלת 770, ומחה כפיו לילדים הרבה פעמים (מארש נאפוליון), וביניהם שם ידו בכיס, ואחרי כ10 דקות נכנס לחדרו. נכנס למעריב ב8:30 (החליפו השעון קודם). הלך לביתו ב9:40.

יום א', אחרון של פסח: הגיע מביתו ב9. התיישב אחרי ב"ש עד לפני "ויברך דוד", התרומם ב"ימלוך", רמז לנגן "אתה בחרתנו", הלל כרגיל, עלה למפטיר, לא

הש"ן, אחרי מנחה התיישב ואמר פ"א, אח"כ התחיל לנגן ניגון הידוע, ואד"ש נענע בידו. נכנס למעריב 8:40. נסע לביתו 8:55 וכו'.

יום א', כ"ט ניסן, ער"ח אייר: הגיע ב10:05. נסע למקוה ב10:55 וחזר ב11:45. נסע לאוהל ב2:40 וחזר ב8:55 (1). לפני מנחה נתן צדקה לילדים (לפני מנחה ילד קטן א' לא רצה להכניס לקופה את המטבע שקיבל מאד"ש, רק ע"י שאמו דחפה ידו לקופה, אח"כ הוציא עוה"פ מטבע ושמו בקופה, בהראותו לילד שכך צריך לעשות, ואח"כ הוציא אד"ש עוה"פ מטבע ונתנה לילד שישים בקופה, והילד שוב לא רצה, ואד"ש חיך מאוד, רק שוב אמו דחפו כנ"ל, ואד"ש נכנס למנחה כשחיוך רחב על פניו). מעריב ב9:30. אחרי מעריב נכנס ר' ב. אלטהויז ושהה בגעה"ת כמה דקות. נסע לביתו 9:50 וכו'.

אייר

יום ב', אדר"ח אייר: הגיע ב10:07. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לרביעי. לפני מנחה ב3:22 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש". ב9:15 יצא הרש"ג מחדר כ"ק אד"ש והודיע לריל"ג על התועדות. נכנס למעריב ב9:20 (והוצרך להזיז את השולחן לפני שהתיישב). נכנס להתועדות ב9:35, הריל"ג הביא מגש מזונות ושמו במקום עוגיות האויר שהיו מונחים שם. שיחה א' ע"ד קשר בין אדר, ניסן ואייר - שמחה, גאולה ומצוה. אחר שיחה זו קרא לריל"ג, וכנראה אמר לו שמזונות מדי טובים ויתפסו את זה, וזה הי' בכלי חלבי. ואח"כ

יום ה', כ"ו ניסן: הגיע ב10:20. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי (לפני זה עיין ברש"י לפני שני וביתרו). לפני מנחה ב3:18 נתן צדקה לילדים. נכנס למעריב ב9:32. נסע לביתו ב10:06.

יום ועש"ק, כ"ז ניסן: נסע לביתו ב6:20 וחזר ב6:33. נכנס לקבלת שבת ב8:30. הלך לביתו ב9:55.

יום ש"ק פ' קדושים, כ"ח ניסן, מבה"ח אייר: הגיע ב8:10. נכנס לאמירת תהילים ב8:30, התרומם קצת באיש"ר שבין ספר לספר, וכמעט שלא נשען על כסאו. נכנס לתפילת שחרית ב10:33, התיישב אחרי ב"ש עד אמצע מזמור "הללו את ה' מן השמים", התרומם ב"מלוך", כשהתיישב לקרה"ת עיין בסידורו (אולי בפרקי אבות), עלה למפטיר (ס"ת הרגיל), רמז לנגן "הוא אלוקינו", לא התרומם ב"מלוך".

נכנס להתועדות וקידש על היין, אמר שיחה ע"ד הוראה משבת שלאחרי אחש"פ. שיחה ב' ע"ד הקביעות דאחש"פ בש.ז. כסיבוב יריחו וכו'. מאמר כעין שיחה ע"פ "קדושים תהיו". רש"י י"ד ו"לפני עור לא תתן מכשול", לקולוי"צ ע' שיא על זהר פא א', ופרקי אבות פרק א' מ"ט, והמשיך לבאר בענין כתיבת ס"ת. בשיחה שלאח"ז ביאר הרש"י, לקולוי"צ ופרקי אבות. אח"כ התחיל למחוא כפיו ברמז שיתחילו "ווי וואנט משיח נאו", והסתכל זמן מה על א' (בפירמידה), ואח"כ מחה כפיו בחוזק גדול. הזכיר ע"ד ברכה אחרונה, ולפני שהלך למנחה ב5:20 נענע בידו. עמד בקרה"ת וכן בחזרת

מנחה נתן צדקה. מעריב ב09:30. נסע לביתו ב10.

יום ה', ג' אייר: הגיע ב10:03. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:23, נתן צדקה לילדים, התרומם רק בקדוש. אחרי מנחה נכנסו לגעה"ת השלוחים הנוסעים לסיאטל ואד"ש בירכס. נכנס למעריב ב09:30, נסע לביתו ב11:47.

יום ועש"ק, ד' אייר: הגיע ב10:15. נסע לביתו ב7, ולפני שנכנס למכונת הסתכל במכונות "חנוך לנער" שחנו מול 770, חזר מביתו ב7:13 ונתן צדקה לילד בחוץ, ואח"כ בפנים אמר להם "א דאנק", נכנס לקבלת שבת ב8:40, הלך לביתו ב9:50.

יום ש"ק פ' אמור, ה' אייר: הגיע מביתו ב9:30, נכנס לשחרית ב10:03.

התיישב אחרי ב"ש עד לפני ויברך דוד, התרומם ב"ימלוך", למד בחזרת הש"ץ וכן במוסף.

כשהתיישב לקרה"ת המשיך לעיין בשיחה באנגלית (י"א ניסן) עד לפני פ' "שור או כשב וגו'", עלה למפטיר, רמז לנגן

"הוא אלוקינו", לא התרומם ב"שמע ישראל" וגו'. (אחרי התפילה הכריזו ע"ד הכינוס ביום א' על מיהו יהודי), נכנס למנחה ב7:30, התרומם ב"ברוך", מעריב

אד"ש מחה כפיו בחוזק בניגון שמחה, אחרי כמה דקות הורה לנגן "ממצרים גאלתנו" ונענע בראשו, וכן אחרי שהורה לנגן "אתה בחרתנו". שיחה ב' בהמשך להנ"ל בקשר עם המבצעים. שיחה ג' ע"ד קביעות ר"ח אייר. שרו ניגון הקפות של אביו ז"ל, ואד"ש מחה כפיו כמ"פ (ח"פ). שיחה ד' ע"ד אדמו"ר מהר"ש וס"ת דצבאות ה' אח"כ הורה לנגן ניגון "לכתחילה אריבער" (ח"פ), ניגון ד' בבות (פ"א), "ניע זורישע חלאפצי". דיבר שוב ע"ד הס"ת, אח"כ הזכיר ע"ד ברכה אחרונה בגלות וכו', ואחרי שאמר ברכה אחרונה אמר שלא ישכחו לומר "וזכרנו לטובה כו'", טרם צאתו התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו", ההתוועדות עד 10:05. נסע לביתו ב12:30 וכו'.

יום ג', בדר"ח אייר: הגיע ב10:10. לפני

קרה"ת נתן צדקה לילדים, לא עיין בחומש, רק בספר חת"ת בתחילה ובסוף. לפני מנחה ב3:35 נתן צדקה, התרומם ב"ברוך". מעריב ב09:30. נסע לביתו ב11:32.

יום ד', ב' אייר:

הגיע ב10:20. נסע למקוה ב1:13 וחזר

ב1:55. לפני שנסע לאוהל ב3:25 נתן צדקה לילדים גם בחוץ, וכשהתיישב התחיל לעיין בהמשך והחרים תרל"א מבעל יום ההולדת. חזר מהאוהל ב9, לפני

ב8:50, נסע ב9:10 וכו'.

לקבלת שבת ב8:40, הלך לביתו ב9:45 (תחת גשם שוטף).

יום א', ו' אייר: הגיע מביתו ב10:07.

יום ש"ק פ' בהר, י"ב אייר: הגיע מביתו ב8:30. בשחרית התיישב אחרי ב"ש עד לפני ויברך דוד, התרומם בימלוח, עמד בחזרת הש"ן, אחז ציציות טליתו ב"ברוך שמי", עלה למפטיר, רמז לנגן "הוא אלוקינו" (מ"קדוש"), עמד בחזרת הש"ן, לא הלך לביתו. נכנס למנחה ב7:30, התיישב ואמר פרקי אבות (פ"ג), נכנס למעריב ב9, אמר הקדישים, יצא לקידוש לבנה (אמר "שלום עליכם" לא' לימינו, לא' לשמאלו ולא' קצת לאחוריו, מנענע כל ציציותיו ביחד), נסע לביתו ב9:30 וכו'.

לפני מנחה ב3:30 נתן צדקה לילדים, ילד א' ביקש כמ"פ ואד"ש נתן לו וחיך, התרומם רק ב"קדוש". לפני שנסע לביתו ב6:50, נתן צדקה, חזר מביתו ב7:40. כשנכנס למעריב ב9:33 חיך לא', נסע לביתו ב11:50.

יום ב', ז' אייר: הגיע ב10:08. לפני

יום א', י"ג אייר: הגיע ב10:05. לפני שנכנס לאמירת הקדישים נתן צדקה, נסע למקוה ב10:08 וחזר ב10:55 בערך. לפני שנסע לאוהל ב3:05 נתן צדקה לילדים, חזר מהאוהל ב8:58 (50). לפני מנחה נתן צדקה, כשנכנס אמר משנת רחב"ע כו' וקדיש דרבנן, מעריב ב9:33, נסע ב9:50.

קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. לפני שנכנס לחדרו אמר מזל טוב לכמה נשים על בר מצוה שעלה לתורה לפני"ז. לפני מנחה ב3:17 נתן צדקה, התרומם רק ב"קדוש". מעריב ב8:30 בערך (בגעה"ת, בה"ב), נסע לביתו ב9 בערך.

יום ג', ח' אייר: הגיע ב10:13. בצאתו

יום ב' י"ד אייר, פסח שני: הגיע ב10:02. לפני קרה"ת נתן צדקה, עיין בא' מפרש"י בתחילת הפרשה, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:22 נתן צדקה לילדים, וא' ניגש ונתן פתק לאד"ש, ואד"ש הכניסו לסידורו כשנכנס למנחה, התרומם ב"ברוך". מעריב בגעה"ת ב8:40, נסע לביתו ב9.

מהמכונת דיבר עם הרב"ק. לפני מנחה ב3:17 נתן צדקה, מעריב ב9:32, נסע לביתו ב11:35.

יום ד', ט' אייר: הגיע ב10:05. לפני

יום ג', ט"ז אייר: הגיע ב10:10. לפני שנסע למקוה ב10:40 נתן צדקה, חזר מהמקוה ב11:35. לפני שנסע לאוהל ב2:30 בערך, נתן צדקה, חזר מהאוהל

מנחה ב3:17 נתן צדקה לילדים, מעריב ב9:31, אחרי מעריב נכנס הר' מטלין ודיבר עם אד"ש בגעה"ת במשך 5 דקות, ב10 בערך נכנס הרב גורודצקי ושהה אצל אד"ש עד 12:13, נסע לביתו ב12:22.

יום ה' י' אייר: הגיע ב10:20, לפני

קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. לפני שנכנס לחדרו אמר מזל טוב לכמה נשים על בר מצוה וכו'. לפני מנחה ב3:17 נתן צדקה לילדים, מעריב ב8:30 בערך בגעה"ת, ואחרי כמה דקות נסע לביתו.

יום וצש"ק, י' אייר: הגיע ב10:07. נסע

לביתו ב6:20 וחזר ב6:30 בערך. נכנס

ב55:9, אמר "גוט שבת" לי.א. (חשמל),
ובחוף הסתכל על המכונת שעלי ציור
ס"ת.

יום ש"ק פ' בחוקותי, י"ט אייר: הגיע
ב45:8 והביט אל עבר מקום הריל"ג שעוד
לא הגיע, וכשנכנס לשחרית הודיע להנ"ל
על התוועדות. התיישב אחרי ב"ש עד
לפני ויברך דוד, התרומם ב"מלוך" גו',
עמד בחזרת הש"ץ, נעמד בתחילת פסוק
האחרון, עלה למפטיר, רמז לנגן "הוא
אלוקינו" (מ"כתר" כו').

נכנס להתוועדות וקדש על היין.
שיחה א' ע"ד ל"ג בעומר וש"ק שלאחריו,
שיחה ב' בענין מעשה בפועל בהמשך
להנ"ל - תורתו אומנתו. בניגון "הנה מה
טוב" (האיטי) נענע בראשו כמ"פ, הורה
לר' א. זילברשטיין (מבלגי) לומר לחיים
על כוס גדול (בחיוך). שיחה ג' בענין הנ"ל
ותורתו אומנתו, צוה לנגן ואמר מאמר
ד"ה "אם בחוקותי תלכו". בניגון "הנה מה
טוב" (הב') שלאח"ז נענע בראשו כמ"פ.
רש"י - כו, ח ורדפו מכם, לקולו"צ ע'
שמח על הזהר קטו, ב, ופ"ד מ"א עד
"בפני הפורעניות", הסביר בלקו"ש פ' בהר
וכן בנוגע לברכת החמה, ואח"כ על הערות
בהערות הת'. בשיחה ה' ביאר הלקולו"צ
והמשיך בענין המכתב וכו' והס"ת.
בשיחה ו' ביאר הרש"י והפרקי אבות.

אחרי ששתה מכוסו דיבר בנוגע
להמשקה שהביאו מאחורי מסך הברזל,
ואח"כ שפך מהבקבוק (הקטן) לכוס
והחזיר לבקבוק ונתנו להרב מ. מענטליק
ע"מ להתוועד ולחלקו למי שירצה. אח"כ
דיבר שוב בענין הנ"ל ואמר שבודאי הדבר

ב9:08. לפני מנחה נתן צדקה לילדים,
התרומם רק בקדוש. נכנס למעריב ב9:42,
נסע לביתו ב10 וכו'.

יום ד', ט"ז אייר: הגיע ב10. לפני
מנחה ב3:35 נתן צדקה לילדים, ונכנס עם
חיוך על פניו (עד אמצע אשרי), התרומם
ב"ברוך". מעריב ב9:32, נסע ב11:30.

יום ה', י"ז אייר: הגיע ב10:07. לפני
קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפירש"י
בשישי בערך, עלה לשלישי. וכשחזר
למקומו המשיך לעיין בפרש"י הנ"ל משך
זמן כשהתהילים בידו השמאלית ורק
אח"כ אמר תהילים. לפני מנחה ב41:3 נתן
צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", לא
התרומם ב"ברוך". באמצע חזרת הש"ץ
עיין קצת בסידורו. מעריב ב9:32, נסע
לביתו ב12 וכו'.

יום ועש"ק, ח"י אייר, ל"ג בעומר:
הגיע ב10:10. לפני שנסע למקוה ב10:40
נתן צדקה, חזר מהמקוה ב11:30 בערך.
לפני שנסע לאוהל ב1:45 נתן צדקה
לילדים, וכשנכנס למכונת אמר שישאל
אישה אחת שאחזה מכתב בידה האם
המכתב בשביל אד"ש, ואח"כ אד"ש פתח
חלון הדלת ונתן צדקה לכמה ילדים, וכן
כשהגיע לרמזור ונעצר ליד הטנק קרא
לכמה ילדים ונתן להם צדקה דרך החלון,
וכן לכמה תמימים שהיו בטנק (13-14).
חזר מהאוהל ב7:30 (25 דקות לפני
הדה"נ), נענע בידו. לפני מנחה ב7:37 נתן
צדקה לילדים, ובאמצע כלו המטבעות,
ואד"ש חזר לחדרו והביא עוד מטבעות,
מנחה במקומו בש"ק, לא נסע לביתו.
נכנס לקבלת שבת ב8:50, הלך לביתו

ע"ז טענה, וכן אד"ש אמר שקיבל ע"ע להו"ל כל דא"ח של רבותינו נשיאינו והכוונה כדי שילמדו בהם, דאל"כ יכול לקבל א שנעדל.

הגמ' מספרת על א' ממלכי ישראל שנק' בתואר צדיק שהתיר רשיון ליהודים לעלי' לרגל וע"כ נענש, והגמ' מסבירה כי המלכים שקדמו לו לא נתנו רשות ליהודים לעלות והקולר הי' תלוי בצווארם של המלכים, משא"כ מלך זה - הגם שהתכוון לטובה, אך מכיון שגם אחרי שנתן רשות, אעפ"כ לא רצו היהודים לעלות מכיון שע"ע לא עלו, יוצא שהקולר תלוי בצוואר היהודים ח"ו, ולכן קיבל עונש ע"ז.

נתתי הוראה לאחרונה להדפיס כל המאמרים, שיחות ורשימות מרבותינו הק' שע"ע לא הי' זה בדפוס (ולא הי' תלוי בנו) - און איך זע ניט אז מען זאל דאס כאפן, איך וויל ניט כאפן א שנעדל, איך וועל זיך ניט אפשטעלן, עוד ידי נטוי', איר זיינט דאך פון די עלטערע תלמידים פון דעם שווער - דארפט איר לערנען און משפיע זיין אויף אנדערע אז מ'זאל לערנען דאס וואס מ'גיט ארויס - ע"כ ניתן להעתיק. הזכיר ע"ד חדקוב, והוי גולה למקום תורה)

מעריב 9:33, ב 11:50 יצא מאד"ש מאד"ש ר' ב. גורודצקי שנכנס ב 10 בערך,

הראשון שמשיח יעשה יהי' התוועדות חסידית וכו', הזכיר ע"ד ברכה אחרונה. שרו ניגון הידוע ואד"ש מחה כפיו בחוזק והלך לתפילת מנחה. ההתוועדות עד 6:30, התרומם רק ב"קדוש" גו', מעריב 9:05, נסע ב 9:20 וכו'.

יום א', כ' אייר: הגיע 10:10. לפני מנחה ב 3:38 נתן צדקה לילדים וחיך לזקן א' בפנים, התרומם רק ב"קדוש" גו'. לפני שנכנס למעלית לרדת לשיחה לנשי ובנות חב"ד ב 7:25, נתן צדקה לילדים, אמר שיחה ב 1:15. ביצאו מהמעלית שרו ניגון הידוע ואד"ש נענע בידו כמ"פ, נכנס למעריב ב 9, נסע לביתו ב 9:15 וחיך לנשים שעמדו בחוץ לפני המכונית.

יום ב', כ"א אייר: הגיע 10:07. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפרש"י בחמישי בערך, עלה לשלישי. לפני מנחה ב 3:25 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש" גו', מעריב ב 9:32, נסע לביתו ב 12.

יום ג', כ"ב אייר: הגיע 10:05. לפני מנחה ב 3:31 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש". אחרי מנחה נכנס לגעה"ת ר' נ. נעמענאוו ושהה אצל אד"ש כמה דקות (נודע אח"כ שאד"ש אמר לו: כתוב בנביאים שאחרי שביטלו גזירה שלא לעלות לביהמ"ק ולא עלו כולם כדבעי הי'

נסע לביתו 12:03.

למפטיר (רובה אמר בשקט, כנראה בגלל תוכנה). רמז לנגן הוא אלוקינו (מאמצע כתר). בקדושת כתר אחז כנפות טליתו במרפקו על הסטנדר, מכתר עד אחרי חזרת הש"ץ עיין בפרקי אבות.

בהתוועדות: לפני שיחה א' ניגש הרב ש. בוטמאן, ודיבר קצת עם אד"ש ואמר "לחיים". שיחה א' - ע"ד ענין השלישי המודגש במ"ת. אחרי שיחה א' ניגש הרש"ג עם בקבוק משקה, ונתנו לאד"ש, שערבבו עם יין מכוסו ונתנו לרש"ג שאמר "לחיים" לאד"ש. שיחה ב' - בהמשך להנ"ל וקישר עם הפגישה וש"פ במדבר. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה "וידבר הוי' וגו' במדבר סיני וגו'". הורה להרב ביסטריצקי לומר "לחיים". רש"י א' מ"ו - למה אין רש"י מפרש בשביל מה צריך לכתוב הסך הכל כאן, ובפ' הדגלים. לקולו"צ ע' שנג על זהר קכב, פרקי אבות פ"ה מח"י. דיבר בענין התענית שעות, הכינוסים בר"ח סיון בכותל המערבי, מערת המכפלה וקבר רחל, וכשדיבר אודות קבר רחל נעצר כמ"פ ובכה קצת. וכן דיבר בענין הס"ת. שרו "ווי וואנט משיח נאו" ואד"ש מחה כפיו בחוזק. ביאר הרש"י והלקולו"צ. שרו "יפרח בימינו" ואד"ש נענע בראשו כמ"פ. אמר לא' מפגישה עם בנו שיגידו "לחיים", ואד"ש מחה כפיו בחוזק (בחלק הג'). ביאר המשנה בפ"ה, ואח"כ הורה להכריז אודות המלוה מלכה לטובת המעמד. ואח"כ אמר שיחה ע"ד בני קהת ולימוד התורה, ולאחרי התחיל לנגן ניגון הקפות לאביו ז"ל ומחה כפיו בחוזק (י"פ). הזכיר ע"ד ברכה אחרונה, ולפני שהלך למנחה

יום ד', כ"ג אייר: הגיע ב10:12, ולפני שנכנס לחדרו נתן צדקה לילדים, ומכיון שבביהכ"ס אחזו באמצע קדיש, חיכה עד לסימומו ואז נכנס לחדרו. לפני מנחה ב3:35 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש". מעריב ב9:31. נסע לביתו ב11:25 (ה' פתוח מ10:25).

יום ה', כ"ד אייר: הגיע ב10:05. לפני קרה"ת נתן צדקה, עיין גם בבשלח ט"ז טז, ותצא כ"ד יט, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:28 נתן צדקה לילדים, וכשנכנס הרגיש שהניח הגארטל בחדרו, ופתח הדלת והלך לחדרו להביא את הגרטל, ונכנס שוב למנחה כרגיל, התרומם בברוך גו'. אחרי מנחה בירך זוג נוסעים, ואחרי שנכנס לחדרו יצא ושאלם אם נוסעים לאה"ק, וכשנענו בחיוב, אד"ש אמר להם בהצביעו על ריל"ג שיקבלו ממנו כסף לצדקה באה"ק. מעריב ב9:32. נסע לביתו ב12:02. (נודע שאד"ש אמר להרב חדקוב שיחה שהוא מצטרף להתענית שעות של אגודת הרבנים ליום ג' ער"ח סיון).

יום ועש"ק, כ"ה אייר: הגיע ב10:10. כשנכנס לקבלת שבת ב8:55 חייך לא' באמצע דרכו. אחרי התפילה סובב ראשו לעבר ר' עדין שטיינזלץ (אע"פ שאד"ש כבר עבר משם) ואמר לו "גוט שבת". הלך לביתו ב9:55.

יום ש"ק פ' במדבר, כ"ו אייר: נכנס לאמירת תהילים ב8:30 כרגיל. בתפילת שחרית התיישב אחרי ב"ש עד לפני "הללוי" הללו אל בקדשו", התרומם ב"ימלוך", עמד בחזרת הש"ץ. עלה

גו', עמד בחזרת הש"ץ (ועיין כנראה ב"משיחת ש"פ בחוקותי" עד מודים), באמצע "שומע תפילה" הסתכל בש"ץ (אולי על אי אמירת "עננו"), נענע בידו על הסטנדר כמה פעמים ב"עוצו עצה". באמצע קדיש דרבנן רמז לר"ל"ג על שיחה, שאמרה 30 דקות על הוראות מער"ח סיון דשנת הקהל ויום ג' פ' נשא וכו'. אד"ש צם כל היום, כך שמעריב בגעה"ת ב9 בערך, נסע לביתו ב9:15.

סיון

יום ד', ר"ח סיון: הגיע ב10:08. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לרביעי. ב20:3 ירד הר"ל"ג לומר לר' א. ליסון שאד"ש הורה לו שבכינוס ילך על ידיו, ואם ירצה לא איכפת לו שזה יהי בפניו. נכנס למנחה ב28:3, התרומם ב"ברוך" וגו', ישב בחזרת הש"ץ. ב"עוצו עצה" נענה רק באצבעו הימנית על ידו השמאלית כמ"פ, אחרי אמירת י"ב פסוקים ומארז"ל כנהוג, עשה הנ"ל כהוראת אד"ש, וע"פ בקשת הנ"ל ניגנו "ווי וואנט משיח נאו" כל זמן ה"שאו", ואד"ש מחה כפיו בהשענו על הסטנדר. ולאחרי שהנ"ל גמר כל הענין, אד"ש מחה כפיו בחוזק כנ"ל. אמר שיחה א' על ר"ח סיון, שיחה ב' על הנ"ל שחל בשנת הקהל וביום ד' פ' נשא, ושיחה ג' ברוסית בשליחות כל הילדים הנמצאים כאן. צוה לנגן והתחיל בעצמו "ניעט ניעט ניקאווא" ומחה כפיו. חילק מטבעות לצדקה להמדריכים והמדריכות, והתחיל ניגון הידוע וגם אד"ש התחילו ונענע בידו כמ"פ. לפני שנסע לביתו ב6:52 נתן צדקה לילד (בן של י. העכט) ואמר לו תודה.

ב5:55 נענע בידו בניגון הנ"ל. התרומם רק ב"קדוש", אחרי פ"א התחיל "ווי וואנט משיח נאו". מעריב ב9:05, נסע לביתו ב9:20 וכו'.

יום א', כ"ז אייר: הגיע ב10:08. לפני מנחה ב3:30 נתן צדקה לילדים. התרומם בברוך וגו', אחרי מנחה נכנסו לגעה"ת השלוחים הנוסעים לארגנטינא, ואד"ש בירכם בזה"ל (בערך): "פארט געזונטערהייט און זאל זיין הצלחה בלימוד התורה, נגלה וחסידות, אין הפצת המעיינות בפרט און הפצת היהדות במיוחד, און גרייטן זיך צו קבלת התורה בשמחה ובפנימיות". חזר מביתו ב6:50. מעריב ב9:32, נסע לביתו ב11:50.

יום ב', כ"ח אייר: הגיע ב10:07. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפרש"י בפ' ברכת כהנים. לפני שנסע למקוה ב11:20 נתן צדקה וביד שמאלו מסר מעטפה לרב"ק, וביצאו מ770 עשה בידו לשלום לדוור שנעמד וחיכה לצאתו, חזר מהמקוה ב12:10 בערך. לפני שנסע לאוהל ב3:30 נתן צדקה לילדים, וגם אמר לאשה א' שתכניס שמה למזכירות, ושתהי' נסיעה כשורה און א פריילעכן שבועות. כשיצא מ770 ניגש אליו א' ודיבר עם אד"ש כמה מילים, כשהתיישב במכונית הוציא לעיין במאמר דש"פ במדבר שי"ל היום. חזר מהאוהל ב9:02 (41). לפני מנחה נתן צדקה לילדים, התרומם בברוך וגו', מעריב ב9:35, נסע ב10 וכו'.

יום ג', ער"ח סיון: הגיע ב10:05. נכנס למנחה (למטה) ב1:31, התרומם בברוך

ז. יפה התחיל "הושיעה את עמך" ואד"ש לא הגיב.

נכנס להתוועדות 1:35 בערך, אמר שיחה על הוראה מש"ק שלפני חגה"ש. נענע בראשו בניגון רבש"ע, ניגש ר' שוחאט. שיחה ב' ע"ד הוראה מש"פ נשא לפני חגה"ש, הוא אלוקינו. אמר מאמר (כעין שיחה) עה"פ "נשא את ראש וגו'", רש"י ו' כ"ד, כ"ה וכו' (אחרי ששאל י"ד שאלות (ט"ו) שאל את ר' זלמן יפה כמה שאלות יש כבר, (לפני השאלות אמר שמסתמא מישהו יספור אותם), וכשהנ"ל ענה י"ד, אמר אד"ש שמכיון שבברכת כהנים יש ט"ו תיבות, ישאל עוד שאלה, ולאחרי' אמר שישאל עוד א'). לקולו"צ ע' שנה על זוהר קכח, א, פ"ו מ"ז. דיבר ע"ד המיזוג אור ואודות הס"ת ושמיעת הילדים עשה"ד. ניגנו ניגון הידוע ואד"ש מחה כפיו בחוזק. ביאר הרש"י, הלקולו"צ והמשנה פ"ו. בסיום ההתוועדות 5:40 התחילו ניגון הקפות של אביו ז"ל, ולפני שהלך למנחה נענע בידו כמ"פ. התחיל לנגן "אנא עבדא" ומחה כפיו (בהסתכלו על הילדים שסביבו), ישב בקרה"ת, התרומם בברוך, עמד בחזרת הש"ץ. ר' ז. יפה התחיל "עוצו עצה" ואד"ש נענע בידו. מעריב 9:15, נסע 9:30.

יום א', ה' סיון: הגיע מביתו 10:25 (היו המון ילדים כ"י ואד"ש לא נתן להם צדקה). לפני שנסע לביתו 7:23 נתן צדקה לילדים ונענע בידו (לא' ששר "ווי וואנט משיח נאו" ובצפתית). חזר מביתו 7:35, ועמדו ב' ילדים, אבל אד"ש לא נתן

כשחזר מביתו שאל (באנגלית) זקן אחד האם ה' ההתוועדות היום. מעריב 9:33. נסע לביתו 12:08 וכו' כמ"פ.

יום ה', ב' סיון: הגיע 10:05. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפרש"י בברכת כהנים, בפ' סוטה ובפ' נזיר, עלה לשלישי. לפני שנסע למקוה ב12:25 נתן צדקה, חזר 1:15 בערך. לפני שנסע לאוהל 3:10 נתן צדקה לילדים, הגיע לאוהל 3:45, חזר מהאוהל 8:58 (35). לפני מנחה נתן צדקה לילדים ולאח"ז חזר לחדרו (כנראה לקחת את הגארטל). התרומם ב"ברוך" גו'. מעריב 9:30, נסע לביתו 9:52 ונענע כמ"פ.

יום ועש"ק, ג' סיון: הגיע 10:08. לפני שנסע לביתו 6:50 נתן צדקה לילד (בן של י. העכט) ואמר לו תודה רבה. ובמדרגות 770 דבר עם ר' טיפענברון (שאל האם כבר אכל והאם אמר ברכה אחרונה, וברכה אחרונה אפי' על טיפה). כשחזר 7, לפני שנכנס לחדרו, חיך לר' ש. קונין ושאלו האם יש ילד בקליפורני' שעוד לא קנה אות בס"ת. נכנס לקבלת שבת 9:10. אחרי התפילה ר' ז. יפה התחיל ניגון הידוע ואד"ש נענע בידו כמ"פ. הלך לביתו 10.

יום ש"ק פ' נשא, ד' סיון: הגיע 9:20. כשנכנס לשחרית הודיע לריל"ג על התוועדות. התיישב כשהש"ץ אחז באמצע יהי כבוד עד כהתי"ה, התרומם ב"מלוך" גו', עמד בחזרות הש"ץ. התחיל לנגן "אנא עבדא" ומחה כפיו, עלה למפטר. רמז לנגן "הוא אלוקינו" (מ"קדוש"), לא התרומם ב"מלוך" גו'. ר'

עלה למפטיר. מוסף כדאתמול. נכנס למנחה (למעלה) 7:30, התרומם ב"ברוך". אחרי מנחה התחיל לנגן "ושמחת" ונענע בידו כמ"פ.

נכנס להתוועדות 8:15 בערך, נטל ידיו לסעודה (ג"פ וכן טבל במלח ג' פעמים), רמז לנגן ("אתה בחרתנו"), אמר שיחה בענין הבחירה שע"י מתן תורה. בניגון "ושמחת" נענע בראשו כמ"פ. שיחה ב' בהמשך להנ"ל, וקישר עם משה ודוד המלך. בניגון "יפרח בימיו" נענע בראשו כמ"פ, ואח"כ מחה כפיו בחוזק רב. שיחה ג' ע"ד שייכות הבעש"ט לחגה"ש וכו'. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה "ועשית חג שבועות". בניגון "וביום שמחתכם" נענע קצת בראשו. במשך הניגונים אמר להרבה אנשים לומר לחיים. שיחה ד' בהמשך להמאמר, וקישר עם הס"ת לזכות הילדים. אחרי שגמר שיחה זו שתה מכוסו והמשיך בשיחה בהשתתפות בכינוס תורה.

אח"כ ניגש ר' שמחה עלבערג ודיבר עם אד"ש 10 דקות (שרו ניגון שבועות, "שמחו" ו) שרו ניגון ("אשרינו"), ואד"ש מחה כפיו בחוזק. דיבר ע"ד המבצעים וקישרם עם חגה"ש, וכן ע"ד שיעורי חת"ת. צוה לנגן ניגון הכנה, ניגון ד' בבות (בלי להצביע באצבעו). בניגון "ניע זורישע" נענע קצת בראשו כשעיניו עצומות. התחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאווא" ומחה כפיו. הורה להכריז על הסדר, בירך ברכת המזון, אמר בקול רם מ"ונשא ברכה מאת ה'", ההתוועדות עד 1:45. התפלל מעריב, הבדיל וחילק

להם (כנראה לא היו בכיסו מטבעות). ואחרי כדקה יצא מחדרו עם מטבעות, וקראו לילדים שהיו בחוץ ונתן להם צדקה, וחזר לחדרו. נכנס למעריב 9:25 (1 אחרי השקיעה), הלך לביתו 10:05 ואמר "גוט שבת" לר' י' איסק.

יום ב', א' דחגה"ש: הגיע מביתו 9:20. ר' ז. יפה התחיל "האדרת והאמונה" ואד"ש נענע בידו על הסטנדר. אחרי ב"ש התיישב עד לפני ויברך דוד, התרומם ב"ימלוך", רמז לנגן "אתה בחרתנו", נענע בידו ב"אלי אתה", התחיל לנגן "אנא עבדא" ומחה כפיו, לפני עשה"ד נעמד (במקומו לשיחה), הביט על הקהל ובכלל לא עיין בסידורו, ואח"כ לא התיישב אלא נשאר עומד כשפניו אל הקיר. עלה למפטיר. רמז לנגן "הוא אלוקינו" ו"אתה בחרתנו". הלך למקומו לברכת כהנים לפני "רצה", וחזר אחרי קדיש תתקבל באמרו יישר כח לכהנים. נכנס למנחה 5:45. התרומם רק ב"קדוש". 50 דקות אחרי מנחה יצא (בלי מעיל) ומחה כפיו כמ"פ (מארש נאפוליון), ובאמצע מלמל בשפתיו כמה זמן, ואחרי כ 10 דקות נכנס לחדרו, לפני שנכנס לחדרו מחה כפיו לילדים שעמדו בפרוזדור.

יום ג', ב' דחגה"ש: הגיע 9:25. נכנס לתפילת שחרית 10:18. נענע בידו ב"ממקומך" בניגון מ"לכתחילה אריבער", וב"אודך" בניגון "יעלה" (יוהכ"פ), הכל כדאתמול בכלל. התרומם ל"הודו לה'" ול"אנא ה'". התחיל לנגן "אנא עבדא" ומחה כפיו (אע"פ שכבר הוציאו הס"ת),

לכאו"א מכוס של ברכה. נענע בידו ברוב הניגונים, בפרט ב"פרח בימיו" ובניגון ברוסית וכו'. החלוקה עד 3:15. התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו" והלך כשבידו הימנית הכוס מכש"ב, וכשיצא מהמעלית הצדיע באצבעו שבידו השמאלית (כי אחז בה סידורו), נסע לביתו 3:25.

יום ד', ח' סיון: הגיע 10:05 בערך. לפני שנסע למקוה 11:20 נתן צדקה, חזר מהמקוה 12:10. לפני שנסע לאוהל 2:40 בערך נתן צדקה לילדים (נסע עם נעליו כך שעמד באוהל עם גרביים לבד). חזר מהאוהל 9:18 (48). לפני מנחה נתן צדקה לילדים, מעריב 9:50. נסע לביתו 10:10.

יום ה', ט' סיון: הגיע 10:15. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין ברש"י בברכת כהנים, ובשיעור חומש יומי ובתחילת הפרשה, עלה לשלישי. לפני מנחה 3:20 נתן צדקה לילדים. התחיל לקבל ליחידות 8 בערך עד 12:55, נכנס למעריב 11 (4 אחרי חצות), המשיך לקבל עד 3:10 בערך, נסע לביתו 3:15.

יום ועש"ק, י' סיון: הגיע מביתו 11 בערך. נכנס לקבלת שבת 9:10. הלך לביתו 10:02.

יום ש"ק פ' בהעלתך, י"א סיון: הגיע 9:10 והודיע על רש"י ט' א', תפילת שחרית כרגיל, עלה למפטיר, רמז לנגן "הוא אלוקינו" (מ"כתר). נכנס להתנועדות וקידש על היין. בניגון "רועה ישראל" הורה לר' י' איסק לומר לחיים. אמר שיחה ע"ד ימי התשלומין דחגה"ש. שיחה ב' בענין השמחה בתשלומין. שרו

ניגון רוסי ואד"ש נענע בראשו כמ"פ, ואחרי כמה זמן מחה כפיו בחוץ רב, (והניח לשיר (עם תנועות קלות בראשו ללחיים) 18 דקות). שיחה ג' קישר הנ"ל עם פ' בהעלותך. מאמר (כעין שיחה) עה"פ "ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגו'". רש"י ט' א' "בחודש הראשון", לקולו"צ ע' שעג על זהר קמח, ב, קנה, פ"א מ"ז, המשיך בענין ראב"י (ופ"ה), וכן בענין הח' פסוקים (פ"ו), וכן בנוגע להערה במכתב כללי בנוגע סוף מס' סוטה, ובענין הס"ת.

התחילו ניגון ("הנה אנכי"), אבל אד"ש רמז במחאו כפיו לילדים שיתחילו "ווי וואנט משיח נאו", ואח"כ נענע בידו השמאלית כמ"פ. המשיך לבאר רש"י דש"פ נשא, ביאר הרש"י, הלוקולו"צ והמשנה בפ"א. התחילו "ווי וואנט משיח נאו" ואד"ש מחה כפיו בחוץ. ולפני שהלך למנחה 5:40 נענע בידו, התרומם רק ב"קדוש". מעריב 9:20, נסע 9:40. (מעיון).

יום א', י"ב סיון: הגיע 10:10. לפני שנסע למקוה 11:18 נתן צדקה לילדים. חזר מהאוהל 8:52 (25). לפני מנחה נתן צדקה לילדים. כשנכנס למעריב 9:30 הצדיע בחיך לכו"כ ילדים שלבשו כובע מפקדים. נסע לביתו 9:45 וכו'.

יום ב', י"ג סיון: הגיע 10:03. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, לילדה שאמרה לאד"ש שהיא אחרי בת-מצוה, ואד"ש אמר לה שאחרי בת-מצוה גם צריך לתת צדקה, עיין בפרש"י שדיבר בש"פ בהעלותך. לפני מנחה נכנס חתן לקבל סידור, ולפני שנכנס 3:17 נתן צדקה

בירך אשה במז"ט על בר מצוות בנה. לפני מנחה ב3:17 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם ב"ברוך", ה' חתן, לא אמרו תחנון. מעריב ב9:30, נסע ב11:40.

יום ועש"ק, י"ז סיון: הגיע ב10:45. נכנס לקבלת שבת ב9:10, אחרי שמו"ע עיין בפ"ד דאבות. הלך לביתו ב10:30.

יום ש"ק פ' שלח, ח"י סיון: הגיע מביתו ב8:30. כשנכנס לשחרית לא הודיע כלום לריל"ג, רק באמצע "הודו" הסתובב לעברו, אבל מכיון שהנ"ל הלך ממקומו ניגש ר' מאיר הארליג ואד"ש הודיעו על התוועדות. השאר כרגיל, לפני קרה"ת המשיך לעיין בא' ההערות הת' ואחרי שהתחיל לקרוא התיישב, עלה למפטיר, לא רמז לנגן "הוא אלוקינו", רק נענע בידו פ"א כשהש"ץ התחיל לנגן.

נכנס להתוועדות וקידש על היין. שיחה א' ע"ד ש"ק שבירחא תליתא. שיחה ב' ע"ד הס"ת לזכות ילדי ישראל. מאמר כעין שיחה "להבין ענין פ' הנסכים". רש"י טו, טו-טז, למה אין רש"י מפרש טעם כפל הלשון בנוגע לגר, וט"ו מ"א, "אני ה' אלוקים", ומיסודו של ר' משה הדרשן וכו', לקולוי"צ ע' שעז על זה דף קסא, ב, פ"ב מ"ח, וביאר המשנה (חלקה), אח"כ ביאר רש"י הב' וגמר לבאר המשנה, ביאר הלקולוי"צ ורש"י הא'. התחיל "ווי וואנט משיח נאו" ומחה כפיו בחוזק, וכן "ניעט ניעט ניקאווא" שהתחיל בעצמו, לפני שהלך למנחה ב5 נענע בידו בניגון האחרון הנ"ל, התרומם ב"ברוך", אחרי אמירת הפרק התחיל "ווי וואנט

לילדים, התרומם רק ב"קדוש". אחרי מנחה נכנס לגעה"ת ר' זלמן יפה וכו'. לפני שנכנס למעלית לומר שיחה למסיימות 5:09 נתן צדקה לילדים. השיחה בעיקר על ההוראה מי"ג סיון אחרי תשלומין דחגה"ש וכו', 50 דקות, נסע לביתו ב6:20. התחיל לקבל ליחידות ב8 בערך (הכינו למעריב ב1 בערך, אבל ב1:10 אמר הריל"ג שימשיך היחידות ומעריב אח"כ). נכנס למעריב ב2:33. נסע לביתו ב2:45 ונענע כמ"פ.

יום ג', י"ד סיון: הגיע ב11:30. לפני מנחה ב3:28 נתן צדקה לילדים. (כשחזר מביתו ב7:10 בערך, היתה בחוץ חופה, ושרו ניגון לאחרי, ואד"ש מחה כפיו בהלכו בשביל). מעריב ב9:30, יצא לקידוש לבנה ב9:50, הלך ברחבה מול 770 (ולא דרך הכביש) עד לפני הירידה לרכבת, מקום ראיית הלבנה (הלך בחוזק אע"פ שנתקע כמ"פ עם סלעים וכיו"ב), לא מצא הציציות וכמעט שלא נענע, כשחזר ל770 שרו "ווי וואנט משיח נאו", ואד"ש נענע בידו כמ"פ. נסע לביתו ב11:03.

יום ד', ט"ז סיון: הגיע ב10:05. לפני שנסע למקוה ב11:35 נתן צדקה, חזר ב12:15. לפני שנסע לאוהל ב3:05 נתן צדקה לילדים, ונכנס כשכבר חגור אבנט, וכן במעריב, התרומם רק בקדוש. מעריב ב9:45. נסע לביתו ב10:18 וכו'.

יום ה', ט"ז סיון: הגיע ב10:08. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, (עיין ברשימת התאריכים (21) שאד"ש עיין בחומש זה (של ר' דוד רסקין)). עיין בפרש"י יג כג, "וישאהו במוט בשנים". אחרי קרה"ת

יום ש"ק פ' קרח, כ"ה סיון, מבה"ח

תמוז: הגיע ב7:45 בערך, אמירת תהילים כרגיל, נכנס לאמירת תהילים, ואחרי שסידר טליתו במקומו הביט בשעון, התיישב אחרי ב"ש עד לפני ויברך דוד, עמד בחזרות הש"ץ, עלה למפטיר, נענע בידו באמצע ששרו "הוא אלוקינו".

שיחה א' ע"ד שבת מברכין בכלל. שיחה ב' ע"ד שמבה"ח תמוז דשנת הקהל בפרט. שיחה ג' ע"ד כ"ה סיון ומגילת תענית וכו'. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה "והנה פרח מטה אהרון". רש"י י"ז כ"ג, "ויצא פרח", "ויציץ", "ויגמול השקדים", לקולוי"צ ע' שעח על זהר קע"ו, א, פ"ג מכ"ג, ודיבר בנוגע לכינוסים ולרשום ילדים לס"ת עד ל' סיון. בשיחה אח"כ ביאר פרש"י. שרו "נודע ביהודה", אד"ש הורה לריל"ג לקרוא לר' י' איסק, ערבב מכוסו לבקבוק משקה ומזג לו לומר לחיים, אחרי שהנ"ל אמר לחיים אד"ש נתן לו הבקבוק, שאל את אד"ש בשביל מי, ואד"ש אמר בשביל אלה שהוא ביקש בשבילם, והנ"ל שאל האם יכול לתת יד לאד"ש, שענה למה לא, ואחרי שנתן יד לאד"ש, אד"ש חיך, ואח"כ מחה כפיו (בניגון הנ"ל) בחוזק. ביאר הלוקולוי"צ והמשנה. התחיל "ניעט ניעט ניקאווא" ומחה כפיו בחוזק, הזכיר ע"ד ברכה אחרונה, ולפני שהלך למנחה ב5:20 לא נענע בידו, התרומם רק ב"קדוש", אחרי פ"א התחיל "ווי וואנט משיח נאו". נכנס למעריב ב9:25 והסתכל על השעון. נסע לביתו ב9:45 וכו'.

יום א', כ"ו סיון: הגיע ב10:12. לפני

משיח נאו" וכו'. נכנס למעריב ב9:25. נסע לביתו ב9:40 וכו'.

יום א', י"ט סיון: הגיע ב10:10. לפני מנחה ב3:20 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם ב"מלוך", ה' חתן. מעריב ב9:33. נסע ב11:55.

יום ב', ל' סיון: הגיע ב10:05. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפרש"י ע"פ שלח, שדיבר בש"ק, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:25 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש", ה' חתן. נכנס למעריב ב9:32. נסע לביתו ב11:40.

יום ג', כ"א סיון: הגיע ב10:25. לפני מנחה ב3:16 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם בברוך, ה' חתן. מעריב ב9:36. נסע ב12:15 (בחויץ עמדו כמה (חזרו משיעור לבע"ת) ושרו "ווי וואנט משיח נאו", ואד"ש נענע בידו כמ"פ).

יום ד', כ"ב סיון: הגיע ב10:10. לפני מנחה ב3:18 נתן צדקה לילדים, ה' חתן. נכנס למעריב ב9:32. נסע לביתו ב11:46.

יום ה', כ"ג סיון: הגיע ב10:05. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:17 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש", ה' חתן. מעריב ב9:33. אחרי מעריב נכנס ר' ב' ליווי עם ב' בניו והראה לאד"ש סרט מרוסי, ויצא ב12:00. כשאד"ש יצא ב12:17 לפני שנכנס למכונית, דיבר עם הנ"ל כמה מילים.

יום ועש"ק, כ"ד סיון: הגיע ב10:10. נכנס לקבלת שבת ב9:17. הלך לביתו ב10:15, ואמר "גוט שבת" לר' י' איסק.

נכנס חתן לגעה"ת לקבל סידור. נכנס למנחה ב2:12 וענעו בידו כמ"פ, הביט על הקהל בחצי קדיש שלפני שמו"ע, התרומם ב"ברוך", ישב בחזרת הש"ץ.

אחרי אמירת הי"ב פסוקים ומאחז"ל המנחה (ר' י. י. העכט) הורה למחוא כפים על אמירת הנ"ל וגם אד"ש מחה כפים (כס 10 שניות). שיחה א' בענין סיום ירחא תליתאי ובנינו ערבים אותנו. שיחה ב' ע"ד ר"ח תמוז וסיפר ע"ד מו"ח אדמו"ר בילדותו עם השוטר וכו'. שיחה ג' הוראה משיעור החומש והביט אל נחש הנחשות וחי. חילק מטבעות למדריכים ולמדריכות, טרם צאתו התחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאווא" (עלה במדריגות כי המעלית היתה תפוסה). לפני שנכנס לחדרו נתן צדקה. 5:58 נכנס ר' ניסן מינדל לאד"ש ויצא 6:38. לפני שנסע לביתו 6:40 נתן צדקה. חזר 7:25 ונתן צדקה לילד. מעריב ב9:32 נסע לביתו ב12:56.

יום ועש"ק, ב' דר"ח תמוז: הגיע ב10:08. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפרש"י פ' חוקת, עלה לרביעי. לפני שנסע לביתו ב7:35 בערך נתן צדקה. חזר ב7:45. נכנס לקבלת שבת ב9:10. הלך לביתו ב10:30, ובשביל עמד ר' י. איסק, ואד"ש שאלו האם עוד לא אכל סעודת שבת, והנ"ל ענה שחיכה לאד"ש.

יום ש"ק פ' חוקת, ב' תמוז: הגיע ב8:40. כשנכנס לשחרית הודיע לריל"ג על התנועות, התיישב אחרי ב"ש עד כהתה"ה, לקח כל הציציות ביחד אחרי שאחזם (כרגיל לפעמים), התרומם ב"ימלוך", עלה למפטיר, נענע בידו רק

מנחה ב3:27 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם רק ב"קדוש", הי' חתן (ה. נאטיק). מעריב ב9:38. בשעה 11 בערך נכנס הרב מענטליק (מלווה עם הרב חדקוב שיצא מיד) ושהה (בחדר אד"ש) עד 12:00. נסע לביתו ב12:07.

יום ב', כ"ז סיון: הגיע ב10:05. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בכו"כ פרש"י בפ' חוקת, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:18 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם רק ב"קדוש", הי' חתן. מעריב ב9:32. לפני שנסע לביתו ב11:22 מסר מעטפה למזכירות.

יום ג', כ"ח סיון: הגיע ב10:07. לפני מנחה ב3:33 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם רק ב"קדוש", הי' חתן. לפני שנסע לביתו ב6:30 נתן צדקה לילדים ובירך אשה עם תינוק בזרועותי' לגדלו לתורה חופה ומע"ט. כשחזר מביתו ב7:20 נתן צדקה לב' ילדים ואמר להם תודה רבה. מעריב ב9:32. נסע ב11:58.

יום ד', כ"ט סיון, ער"ח תמוז: הגיע ב10:12, ורמז בידו לשלום לכמה בנות שעמדו בחוץ. לפני שנסע למקוה ב11:38 נתן צדקה, חזר ב12:33. לפני שנסע לאוהל ב2:30 נתן צדקה. חזר מהאוהל ב9:11 (40). לפני מנחה נתן צדקה לילדים, התרומם רק בקדוש, נכנס למעריב ב9:48. נסע לביתו ב10:08 וכו'.

תמוז

יום ה', אדר"ח תמוז: הגיע ב10:08. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפרש"י פ' חוקת, עלה לרביעי. ב2:05

אחרי שהתחילו "הוא אלוקינו", ונענע בחוזק בסוף פעם הב' (הש"ץ), לא התרומם ב"מלוך".

נכנס להתועדות וקידש על היין. שיחה א' ע"ד מו"ח אדמו"ר שלא רצה לנסוע בר"ח תמוז מצד ש"ק, וההוראה מזה. שיחה ב' ע"ד פ' "רועה ישראל וגו' נוהג כצאן יוסף". שיחה ג' ע"ד ההוראה מפ' חקת. מאמר כעין שיחה עה"פ "זאת חוקת התורה". רש"י כ"א כ"א, לקולוי"צ ע' שפט על זהר קעט, ב, פ"ד מי"ט, וביאר בענין ג' או ד' דברים הקב"ה מתחרט עליהם, ביאר הרש"י, הלוקולוי"צ והמשנה. התחילו לנגן "אבא בגבורות וגו'", ואד"ש מחה כפיו. אח"כ אמר שיחה ע"ד פ' בלק, והזכיר ע"ד ברכה אחרונה. לפני שהלך למנחה ב5:10 נענע בידו (ניגון הקפות לאביו ז"ל), התרומם ב"ברוך", אחרי פ"א התחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאווא" (הקהל לא תפס והתחילו "ווי וואנט משיח נאו"). מעריב ב9:20 נסע לביתו ב9:40 וכ'.

יום א', ג' תמוז: הגיע ב10:15. לפני שנסע למקוה ב11:40 נתן צדקה, ובחויץ א' נתן לו מכתב (אחז ביד אד"ש והריל"ג סלקו, הרב"ק חזר מיד מהמקוה ומסר להני"ל תשובת אד"ש). חזר ב12:40. לפני שנסע לאוהל ב3:40 (נכנס חתן ר. ג.) לקבל סידור בגעה"ת). נתן צדקה לילדים, גם בחויץ לפני שנכנס למכונת, כשהתיישב במכונת עיין בסידור עם דא"ח (כנראה). חזר מהאוהל ב9:33 (1:02). לפני מנחה נתן צדקה לילדים, התרומם ב"קדוש", ה' חתן. מעריב

ב10:10. נסע לביתו ב10:27.

יום ב', ד' תמוז: הגיע ב10:05. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בכ"ד ה, וכ"ד, י"ז, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:35 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש", ה' חתן. ב2:58 נכנס ר' ניסן מינדל ויצא ב6:53. לפני שאד"ש נסע לביתו דקה אח"כ נתן צדקה. מעריב ב9:33. נסע לביתו ב10:05.

יום ג' ה' תמוז: הגיע ב10:25, ונתן צדקה לילדים. לפני מנחה נתן צדקה לילדים וא' מסר לאד"ש מכתב, ב3:17, התרומם רק ב"קדוש" (כשהתיישב אחרי קדושה הביט בכ"כ, ואח"כ לא הניח ידו על מצחו אלא כמו במעריב), ה' חתן. לפני שנסע לביתו ב6:38 נתן צדקה. חזר מביתו ב7:20. מעריב ב9:32. נסע לביתו ב11:58.

יום ד' ו' תמוז: הגיע ב10:27 ולפני שנכנס לחדרו נתן צדקה לילד. לפני מנחה ב3:32 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם ב"ברוך", ה' חתן. לפני שנסע לביתו ב7:03 נתן צדקה לילדים שעמדו בחויץ. חזר ב7:53. מעריב ב9:33. נסע לביתו ב11:56.

יום ה', ז' תמוז: הגיע ב10:08. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי, באמצע אמירת תהילים נתן מטבע לילד שעמד ליד שולחן אד"ש ורמז לו לשים בקופה. לפני מנחה ב3:30 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם ב"ברוך". לפני שנסע לביתו ב6:50 נתן צדקה. מעריב ב9:32 (אחרי עלינו א' אמר קדיש יתום ולאחריו ברכו ואד"ש נענע קצת בראשו (באמצע אמירת עלינו)).

נסע לביתו ב10:58.

יום ועש"ק, ח' תמוז: הגיע ב10:15 בערך. לפני שנסע לביתו ב2:10 נתן מעטפה למזכירות ונתן צדקה. חזר מביתו ב3:05. נסע שוב לביתו ב7:05, וחזר ב8. נכנס לקבלת שבת ב9:15, לפני שחזר לחדרו חייך לד"ר רזניק. הלך לביתו ב10.

יום ש"ק פ' בלק, ט' תמוז: כשהגיע מביתו ב8:15 דיבר (באנגלית) עם ד"ר ווייס, ובסופו אמר לו שקשה לו ללכת לביתו אחרי ההתוועדות. נכנס לשחרית ב10:05, ואחרי שהגיע למקומו קרא לריל"ג והודיעו על התוועדות, התיישב אחרי ב"ש עד כהתי"ה, התרומם ב"ימלוך", עלה למפטיר, נענע בידו ב"הוא אלוקינו", לא התרומם ב"ימלוך".

נכנס להתוועדות ב1:35 וקידש על היין. שיחה א' ע"ד ש"ק שלאחרי ג' תמוז. נענע קצת בראשו ב"ואני אבטח בך". שיחה ב' ע"ד שיחת מו"ח אדמו"ר בג' תמוז פ"ד, "יהי ה"א עמנו וגו'". מאמר כעין שיחה עה"פ "מה טובו אהליך יעקב". רש"י כ"ד כ"ה למה אין רש"י מפרש מאי קמ"ל, כ"ה א, בשטים, לקולו"צ ע' שצד על זהר קפו, א, למה לא הובא בפ"ה עשרת הדברות, ופ"ה מכ"ב, והמשיך לבאר ענין ג' וד' דברים שהקב"ה מתחרט עליהם בכ"י. בשיחה שלאח"ז ביאר רש"י הא' והלקולו"צ. שרו "יפרח בימיו וגו'" ואד"ש מחה כפיו בחוזק. ביאר המשנה כ"ב ורש"י הב', הזכיר ע"ד ברכה אחרונה, ולפני שהלך למנחה ב5:50 שרו ניגון הידוע ואד"ש נענע בידו, התרומם ב"ברוך", אחרי אמירת פ"א התחיל "ווי

וואנט משיח נאו". אח"כ נכנס ד"ר ווייס ושהה אצל אד"ש 20 דקות. נכנס למעריב ב9:25, והסתכל בשעון, להבדלה לא הי' אש והתחיל להבדיל ואד"ש עשה תנועת תמיהה בידו, וחיכו עד שהביאו אש. יצא לקידוש לבנה. נסע לביתו ב9:50.

יום א', י' תמוז: הגיע ב10:27. לפני מנחה ב3:28 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש", הי' חתן. לפני שנסע לביתו ב6:50 נתן צדקה וחזר ב8:28. מעריב ב9:34. נסע לביתו ב11:48.

יום ב', י"א תמוז: הגיע ב10:12. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפרש"י כ"ו נ"ד נ"ה עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:30 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם רק ב"קדוש". ב4:45 נכנס ר' ניסן מינדל ויצא ב5:30. לפני שנסע לביתו ב6:38 נתן צדקה, חזר ב7:55. מעריב ב9:35. נסע לביתו ב10:58.

יום ג', י"ב תמוז: הגיע ב10:10. לפני מנחה ב3:20 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש". לפני שנסע לביתו ב6:25 נתן צדקה, וכן כשחזר מביתו ב6:58. נכנס לתפילת מעריב ב9:18 (חגור אבנט), וחיך להרב יאלעס. נכנס להתוועדות ב9:33. שיחה א' ע"ד הנתינת כח מ"ב תמוז. נענע בראשו כמ"פ ב"ואני אבטח בך". שיחה ב' ע"ד סיפור מאסר הא' של מו"ח אדמו"ר בהיותו בן י"א שנים, וההוראה מזה. מחה כפיו ב"רועה ישראל", ניגש אליו הרב יאלעס ודיבר עם אד"ש כמה זמן, ואח"כ אד"ש הורה למסריט שמצידו ושממולו (עם חיוך) לומר לחיים. שיחה ג' בהמשך להנ"ל והוראה לחינוך ילדי

אוה"ע.

(בלי מעילו רק עם הזיידנס, ולא חגור גרטל) ב2:38 נתן צדקה. חזר מהאוהל ב7:40 (25 לפני הדק"נ). לא יצא למנחה, ולא נסע לביתו. נכנס לקבלת שבת ב9:10. הלך לביתו ב10.

יום ש"ק פ' פנחס, ט"ז תמוז: הגיע ב15:8. כשנכנס לתפילת שחרית הודיע לריל"ג על התוועדות, התיישב אחרי ב"ש עד לפני ויברך דוד, התרומם ב"מלוך", עלה למפטיה, רמז לנגן "הוא אלוקיניו", לא התרומם ב"מלוך", מלפני כתר ועד אחרי חזרת הש"ץ עיין בתהילים (כנראה במזמור ק"ב שדובר ע"ז בשיחה א').

בהתוועדות שיחה א' ע"ד השלמה לי"ב תמוז, תפילה לעני וגו'. לא הגיב בניגון "יפרח בימיו" (שהתחיל רי"כ אחרי שהידוע התחיל "אתה תקום גו"), שיחה ב' המשך לסיום מס' תמיד. שיחה ג' ע"ד ט' תמוז. לא הגיב בניגון הידוע. מאמר כעין שיחה עה"פ "קדש ישראל לה", רש"י כ"ט יח, ומנחתם ונסכיהם, ולכבשים, לקולו"צ ע' תמב על זהר רכה, ב, פ"ו מ"ט, ודיבר בענין הלימוד והצדקה בביה"מ, ביאר הרש"י, הלקולו"צ והמשנה, וכל זמן ביאור המשנה נענע בידו הימנית לפי המדובר, עד הקשר עם ריב"ק (בין א' השיחות הראשונות רמז לריל"ג להביא בקבוק(י) משקה), קרא לר' א. ליסון ולעוד א' ונתן להם בקבוקי משקה (שיתוועדו באה"ק), התחילו "נודע ביהודה" ואד"ש מחה כפיו בחוזק. השלים הביאור ברש"י. ולפני שהלך למנחה ב6 נענע בידו וכו', התרומם ב"ברוך", אחרי אמירת פ"ו התחיל "ניעט

בניגון "יפרח בימיו" נענע בראשו בחוזק כמ"פ. שיחה ד' בהמשך לכהנ"ל. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה "הוי' לי בעוזרי". שיחה ד' ע"ד סיום מס' תמיד. ושיחה ו' ע"ד שיעור חומש דיום זה, והזכיר ע"ד המגבית. צוה לנגן ניגון הבינוני, ניגון הכנה ד' בבות (פ"א), "ניע זורישע כלאפצי", והתחיל בעצמו "ווי וואנט משיח נאו", ומחה פכיו בחוזק, וכן אחרי שהתחיל "ניעט ניעט ניקאווא", התחיל ע"ד ברכה אחרונה, וטרם צאתו התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו", ולקח חבילת המעטפות בידו 1:24, בשביל רמז לא' שצילם למה לא אמר לחיים בהתוועדות. אחרי ההתוועדות נכנס ד"ר ווייס ושהה עד 2:30. נסע ב4:40.

יום ד', י"ג תמוז: הגיע ב10:05 בערך. לפני מנחה ב3:20 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש". לפני שנסע לביתו ב6:47 נתן צדקה. התחיל לקבל ליחידות ב8 בערך עד 12:30. מעריב ב12:40. נסע לביתו ב1:05 וכו'.

יום ה', י"ד תמוז: הגיע ב10:15. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:27 נתן צדקה לילדים (ר' ניסן מינדל יצא ב6:35), לפני שנסע לביתו ב6:40 נתן צדקה והתכופף להרים מטבע שנפל. התחיל לקבל ליחידות ב8, בערך עד 3:36. נכנס למעריב ב3:40 (15 לפני עלוה"ש). נסע לביתו ב3:52 וכו'.

יום ועש"ק, ט"ז תמוז: הגיע ב10:40 בערך. לפני שנסע למקוה ב11:45 נתן צדקה וחזר ב12:30. לפני שנסע לאוהל

גורודצקי, ושהה אצל אד"ש עד 5:30.
לפני שנסע לביתו ב6:48 נתן צדקה. חזר
ב8 בערך. נכנס למעריב ב9:33. נסע לביתו
ב11:50.

יום ד', כ' תמוז: הגיע ב10:11, ומעילו
בידו (השמאלית). לפני מנחה ב3:22 נתן
צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש", לא
הניח ידו על מצחו אלא כמו במעריב,
בתחילה הוציא מטפחת. לפני שנסע
לביתו ב6:40 נתן צדקה. מעריב ב9:32,
אמר ק"ש באיחור. נסע ב12:17.

יום ה', כ"א תמוז: הגיע ב10:12. לפני
קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפרש"י
בפ' מטות, קרח, במדבר, וויחי, עלה
לשלישי, אמר גם מזמור ק"ב. לפני מנחה
ב3:25 נתן צדקה לילדים, התרומם רק
ב"קדוש". בערך ב6 נכנס ר' ניסן מינדל,
ויצא ב6:45. לפני שנסע לביתו ב6:55. נתן
צדקה בפנים, וכן לילדה בחוץ ורמז לה
כמ"פ לשים בפנים בקופה. מעריב ב9:33.
נסע לביתו ב11:50.

יום ועש"ק, כ"ב תמוז: הגיע ב10:15.
לפני שנסע לביתו ב7:08 נתן צדקה לילד.
חזר ב7:25. נכנס לקבלת שבת ב9:05. הלך
לביתו ב10.

**יום ש"ק פ' מטות, כ"ג תמוז, מבה"ח
מנ"א:** הגיע ב7:55. נכנס לאמירת תהילים
ב8:50, בצאתו אחרי אמירת תהילים
הסתכל בשעון (10:10). נכנס לשחרית
ב10:35, התיישב אחרי ב"ש עד כהתי"ה,
התרומם ב"ימלוך", עלה למפטיר, רמז
לנגן "הוא אלוקינו" (מלפני "קדוש").

בהתוועדות בשיחה א' ע"ד ענין
מבה"ח מנ"א דוקא מש"ק שבין המצרים.

ניעט ניקאווא". מעריב ב9:15. נסע לביתו
ב9:40 וכו'.

יום א' י"ז בתמוז, יהפך לשמחה: הגיע
ב10:17. לפני שנכנס לאמירת סליחות נתן
צדקה לילדים, בסוף הסליחות רמז לנגן
"רחמנא דעני" (ג"פ), ו"אבינו מלכינו"
(פ"א), עלה לשלישי וכו', אמר חצי פסוק
"הוי' הוי' וגו'" עם הקהל, וחציו השני
כשהש"ץ אמר הפסוק בקול רם, אמר גם
מזמור ק"ב.

לפני שנכנס למעליית ב3:20 נתן צדקה
לילדים, ולא נתן למטה (כי) (אע"פ ש)היו
הרבה ילדים, עמד בקרה"ת, עלה
למפטיר, התרומם רק ב"קדוש", ישב
בחזרת הש"ץ, רמז לנגן "אבינו מלכינו"
(ב"פ), באמצע קדיש דרבנן נעמד במקום
אמירת שיחה ורמז לריל"ג לקרב המייק,
ואמר שיחה 45 דקות (עד 4:40), ולאחר
לא התחיל ניגון, כשיצא מהמעליית נתן
צדקה לילדים ובירך נוסעים.

נכנס למעריב ב9:03 (1 אחרי הזמן).
נסע לביתו ב9:20 ולא נענע בידו.

יום ב', ח"י תמוז: הגיע ב10:05. לפני
קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי,
לפני מנחה ב3:25 נתן צדקה לילדים ונכנס
חגור גרטל, התרומם רק ב"קדוש". ב3:40
נכנס ר' שמחה עלבערג ושהה אצל אד"ש
בגעה"ת עד 6:10. לפני שנסע לביתו
ב6:30 נתן צדקה, חזר ב7:13 ונתן צדקה
בחוץ לילדה ורמז לה שתשים בפנים
בקופה. מעריב ב9:32. נסע לביתו ב11:15.

יום ג', י"ט תמוז: הגיע ב10:03. לפני
מנחה ב3:28 נתן צדקה לילדים, התרומם
רק ב"קדוש". אחרי מנחה נכנס ר' בנימין

לעצמו "בקברות התאורה" (הנ"ל תיקן בפעם הב'), בפסוק ל"ו אדש אמר "הוא" (בשורוק) ואחריו צעקו אלה שעמדו מקרוב, והב"ק קרא כן, ואח"כ אד"ש אמר "היא". לפני מנחה ב8:28 נתן צדקה לילדים, התרומם ב"ברוך". לפני שנסע לביתו ב6:49 נתן צדקה. מעריב ב9:32. נסע לביתו ב11:43.

יום ג', כ"ו תמוז: הגיע ב10:12. לפני מנחה ב3:18 נתן צדקה לילדים, הכה ב"סלח לנו", התרומם רק ב"קדוש", הי' סנדק במנחה. אחרי מנחה נכנס הרב פיקארסקי ושהה אצל אד"ש בגעה"ת עד 3:45. לפני שנסע לביתו ב6:33 נתן צדקה. מעריב ב9:30. נסע לביתו ב12:12.

יום ד' כ"ז תמוז: הגיע ב10:28, ולפני שנכנס לחדרו נתן צדקה לילד ואמר לו א דאנק. לפני מנחה ב3:25 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש". לפני שנסע לביתו ב6:40 נתן צדקה. מעריב ב9:32. נסע לביתו ב11:53.

יום ה', כ"ח תמוז: הגיע ב10:03. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפ' ויחי, קרח, מטות ומסעי בחמישי, עלה לשלישי. לפני שנסע למקוה ב11:35 נתן צדקה. חזר מהמקוה ב12:25 ונתן צדקה לילד. לפני שנסע לאוהל ב2:50 נתן צדקה ובירך נוסעים. חזר מהאוהל ב8:38 (25). לפני מנחה נתן צדקה, התרומם רק ב"קדוש". מעריב ב9:34, שם ידו על מצחו כמו במנחה. נסע לביתו ב9:50.

יום ועש"ק, כ"ט תמוז: הגיע ב10:18. נסע לביתו ב7:05, וחזר ב7:20. נכנס לקבלת שבת ב8:55. הלך לביתו ב10:00.

שיחה ב' ע"ד כ"ג תמוז יום הסתלקות הרמ"ק, והוראה מתורת האריז"ל עלי עה"פ "וכי תהי' באיש וגו' ותלית אותו על עין". צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה "ומקנה רב". אחרי שעיין בחומש, בלקולוי"צ ובסידורו, (פ"א) עיין בקונטרס יחזקאל, מדות וביהב"ח, ולקח מפית ושם אותה בהלכות ברמב"ם כסימן, רש"י ל"א י"א, לקולוי"צ ע' שלח ע' שעב על זהר קס"א, ב, פ"א מי"ז, רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ד ה"ג, והמשיך בענין לימוד ע"ד ביהמ"ק מתושבע"פ, תושבע"פ והלכותיו, בשיחה שלאח"ז ביאר הרש"י, הלקולוי"צ, המשנה והרמב"ם וההוראה מזה. שאל איפה הילדים לפני בר מצוה שרוצים משיח נאו, וכשהתחילו כו"כ, אד"ש מחה כפיו, ואחרי כמה זמן מחה כפיו בחוזק, הורה לא' שיאמר לחיים, והנ"ל ניגש לאד"ש ודיבר כמה זמן, ואד"ש נתן לו מהמזונות. אח"כ אמר שיחה קצרה בענין פ' מסעי, הזכיר ע"ד ברכה אחרונה, ולפני שהלך למנחה ב5:20 נענע בידו בניגון הקפות. התרומם ב"ברוך", אחרי אמירת פ"א התחיל "ווי וואנט משיח נאו". מעריב ב9:13. נסע ב9:30.

יום א', כ"ד תמוז: הגיע ב10:10. לפני מנחה ב3:28 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש". לפני שנסע לביתו ב6:30 נתן צדקה. חזר ב7:28 ונתן צדקה לילד, ואמר לו א דאנק. מעריב ב9:32. נסע לביתו ב11:50.

יום ב', כ"ה תמוז: הגיע ב10:12. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, הב"ק טעה ואמר ב"פ "קרבות התאורה", ואד"ש אמר

אב

ופרקי אבות פ"ב מט"ו-ט"ז. בניגון שמחה מחה כפיו כשפניו לצד מזרח, לילד ואביו. בשיחה שלאח"ז המשיך לבאר בענין הל' ביהב"ח פ"ד ה"ג בענין המעקה, ובענין תרומת המכס ללויים המבואר בלקו"ש פ' מטות, וביאר הרש"י והלקולוי"צ והרמב"ם וכן המשנה, ודיבר בענין לימוד יחזקאל, מדות והל' ביהב"ח. שרו ניגון הידוע ואד"ש מחה כפיו בחוזק. שיחה ע"ד אהרון הכהן שהסתלקותו בר"ח מנ"א, הזכיר ע"ד ברכה אחרונה, ולפני שהלך למנחה ב20:5 נענע בידו. עלה לשלישי, התרומם ב"ברוך", אחרי אמירת פ"א לא התחיל שום ניגון.

נכנס למעריב 9:05. כשנסע לביתו ב20:9 שרו ואד"ש לא נענע בידו (למחרת בבוקר שאל ממזכירות האם ההנהלה לא אמרו להת' בנוגע לדיני ט' ימים).

יום א', ב' מנ"א: הגיע ב10:12, ומיד יצא וחילק לילדים מטבעות לצדקה כמה דקות. לפני מנחה ב3:18 נתן צדקה. נכנס למעריב ב9:32. נסע לביתו ב11:12.

יום ב', ג' מנ"א: הגיע ב10:05. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עלה לשלישי. לפני שנכנס למעלית ב2:10 נתן צדקה (בבוקר הודיע למזכירות שלא ישירו בתפילה ושיאמרו פסוק א' ואחרון של איכה), התרומם ב"ברוך", התיישב אחרי ברכת "גואל ישראל", אמרו הל"ב פסוקים ומאמרי חז"ל, ולאחריהם פסוק א' ואחרון של איכה. אמר שיחה ע"ד ענין הכינוס וכו' בט' הימים. שיחה ב' הוראה מפ' איכה אשא לבדי וגו'. שיחה ג' ע"ד הוראה מפ'

יום ש"ק פ' מסעי, ר"ח מנ"א: הגיע מביתו ב8:30. נכנס לשחרית ב10:03, והודיע לריל"ג על התוועדות, כשהגיע למקומו הסתכל על השעון, עיין בחומש וכשהש"ץ הגיע ל"למנצח וגו'" התחיל (הודו), התיישב אחרי ב"ש עד כשהש"ץ אחז ב"הודו על ארץ ושמים", כשהש"ץ אחז ב"נשמת" עיין בהערות הת' עד אחרי ברכו, וכשהש"ץ גמר "א-ל אדון" עיין שוב בהנ"ל עד אמצע "אהבת עולם", התרומם ב"ימלוך", עיין שוב בהערות הת' עד שהש"ץ אחז ב"מה אשיב לה" של הלל, ואחרי שהש"ץ אמר "אנא ה' וגו'" סידר טליתו ואחז בד' ציציות טליתו והשליכם וכו'.

בקריאת התורה, התרומם לפני פסוק האחרון, עלה למפטיר, קראו בס"ת של משיח, הפטיר בהפטרת פ' מטות (א' הגבאים הראה לאד"ש בחומש ואד"ש הביט עליו בחריפות) עד "ויהי דבר ה' אלי לאמר" (הד'), ואח"כ הפטרת פ' מסעי (ולא פסוק ראשון ואחרון של ר"ח). נענע בידו אחרי שהתחילו לנגן "הוא אלוקינו", לא התרומם ב"ימלוך".

בהתוועדות בשיחה א' הוראה מש"ק שני' של בין המצרים. שיחה ב' ע"ד ר"ח מנ"א הכולל ט' וט"ו באב. שיחה ג' ע"ד קריאת ההפטרה בש"ק זה וכו'. מאמר כעין שיחה עה"פ "אלה מסעי". רש"י ל"ה ו' ואילך, למה אין רש"י מפרש מה ענין הלויים בעבר הירדן, לקולוי"צ על מס' מדות ע' רפז ואילך, קשור עם רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ט, והמשיך בענין הס"ת

צדקה. מעריב ב2:32.9. נסע לביתו ב11:35.

יום ועש"ק, ז' מנ"א: הגיע ב10:07, ולפני שנכנס לחדרו נתן צדקה לב' ילדים ולמבוגר (בעל תשובה). לפני שנסע לביתו ב7:05 נתן צדקה. חזר ב7:20. נכנס לקבלת שבת ב8:55. הלך לביתו ב10.

יום ש"ק פ' דברים, ח' מנ"א: הגיע ב9:10. נכנס לשחרית ב10:02 והודיע לר"ל"ג על התוועדות, התיישב אחרי ב"ש עד לפני ויברך דוד, התרומם ב"ימלוך" (בשמו"ע לחש התנענע יותר מהרגיל), עלה למפטיר, בכה מפסוק "לכו נא ונוכח וכו'" עד לסוף ההפטורה, רמז לנגן "הוא אלוקינו", לא התרומם ב"ימלוך".

נכנס להתוועדות וקידש על היין. שיחה א' ע"ד ענין ההתוועדות וש"ק חזון. שיחה ב' ע"ד הקביעות שנה זו בב' החורבנות. מאמר כעין שיחה עה"פ "ציון במשפט תפדה וגו'". רש"י א' ל"ז, למה אין רש"י מפרש פ' למענכם, לקולו"צ ע' י"ז וכו' (על מס' תענית), פ"ג מ"ג מנין אפ"י א' וכו', רמב"ם הל' בהב"ח פ"ג ה"א, רש"י באיכה א', א', "איכה ישבה בדד", והמשיך בענין ההנהגות בעת"ב ובת"ב, ביאר הרש"י באיכה. התחיל "ווי וואנט משיח נאו" ומחה כפיו בחזק, ההתוועדות עד 4:40. עלה לשלישי (קרא בס"ת של משיח), התרומם רק ב"קדוש", אחרי מנחה לא אמר פרקי אבות (כמדובר בהשיחה ע"ז) וגם לא התחיל ניגון.

נכנס למעריב לבוש משי ונעלי בד ב9:05, התיישב לאמירת איכה והקינות שלאח"ז עד "עד אנה בכי בציון וכו'". נסע לביתו ב10 לבוש מעיל (על הסירטוק

ושפטתם צדק. חילק מטבעות למדריכים ומדריכות לתת לכ"א ג' מטבעות, והורה לומר "עוצו עצה" ג"פ, "השיבנו וגו'", "ואך צדיקים וגו'", בצאתו צעקו "ווי וואנט משיח נאו" ואד"ש נענע בידו, לפני שנכנס לחדרו נתן צדקה לילדים (ולא בירך לח.ש.ד. וב.פ.).

ב6:15 נכנס ר' ניסן מינדל, ויצא ב6:45. לפני שנסע לביתו ב6:50 נתן צדקה. נכנס למעריב ב9:34. נסע לביתו ב11:30.

יום ג', ד' מנ"א: הגיע ב10:55, ונתן צדקה לפני שנכנס לחדרו. לפני מנחה ב3:18 נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש". נסע לביתו ב6:30 וחזר ב7:15. מעריב ב9:32. נסע ב10:50.

יום ד', ה' מנ"א: הגיע ב10:10, ולפני שנכנס לחדרו נתן צדקה. וכן לפני שנסע למקוה ב11:10, כן נתן אז מעטפה למזכירות. חזר מהמקוה ב12:05. לפני שנסע לאוהל ב3:25 נתן צדקה לילדים שעמדו בחוץ מתוך המכונית (אד"ש קרא להם). חזר מהאוהל ב8:42 (35). לפני מנחה נתן צדקה לילדים, התרומם רק ב"קדוש". מעריב ב9:33. נסע לביתו ב9:45.

יום ה', ו' מנ"א: הגיע ב10:05. לפני קרה"ת נתן צדקה, לא עיין בפרש"י, עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:38 נתן צדקה לילדים, התרומם ב"ברוך", מלפני קדושה ועד לפני מודים, עיין בלקו"ש פ' דברים שבסוף סידורו (כנראה) כשאוחז בסידורו בידי, והסידור מוגבה על השולחן (משופע). לפני שנסע לביתו ב6:50 נתן

מנחה ב30:3 נתן צדקה לילדים. וכן לפני שנסע לביתו 7:10. כשחזר ב8:10 נתן צדקה לילדים ובירך נוסע לאה"ק ומיד הוציא לו ע"י הריל"ג 10 שקל לצדקה באה"ק. מעריב ב9:34. נסע ב11:20.

יום ד', י"ב מנ"א: הגיע ב10:22. לפני מנחה ב3:25 נתן צדקה. חזר ב7:40. מעריב ב9:33. נסע לביתו ב11:32.

יום ה', י"ג מנ"א: הגיע ב10:08, ונתן צדקה לילדים שעמדו בחוץ. וכן לפני קרה"ת, עיין (כנראה) בפרש"י ד' כ"ה, ונושעתם, עלה לשלישי. לפני שנסע למקוה ב11:25 נתן צדקה, וחזר ב12:15. נסע לאוהל ב2:40 בלי מעילו רק עם סירטוק משי, וחזר ב8:21 (25). לפני מנחה נתן צדקה לתינוקות (קוזין) וניפנף בידו לשלום, התרומם רק ב"קדוש". מעריב ב9:32. נסע לביתו ב9:48.

יום ועש"ק, י"ד מנ"א: הגיע ב10:38, ולפני שנכנס לחדרו נתן צדקה לילדים, ושאל א' מהם) שלבש כובע מקעמפ אהלי תורה וחולצה עם ציור "batman" באנגלית, האם שייך לצבאות ה', וא"כ מהו לובש ציור batman, ואחר שגמר לחלק לשאר הילדים שאלו שוב "אה" ונכנס לחדרו. לפני שנסע לביתו ב7:05 בערך נתן צדקה. חזר ב7:18, לקבלת שבת נכנס ב8:30. הלך לביתו ב9:45.

יום ש"ק פ' ואתחנן, נחמו, ט"ו מנ"א: הגיע ב8:25. נכנס לשחרית ב10:05 והודיע לריל"ג על התוועדות, התיישב אחרי ב"ש עד אמצע "מזמור שירו לה' שיר חדש", התרומם ב"ימלוך", נעמד לפני עשה"ד (באופן של אמירת שיחה), והסתכל כמ"פ

משי) כשבידו ספר כחול (אולי אוה"ת נ"ך על איכה), על המושב במכונית הי' קרש רחב על כל האורך.

יום א' תשעה באב, יהפך לששון ולשמחה: הגיע ב9:15 בערך. לפני שנכנס למעלית ב10:02 נתן צדקה, נכנס לשחרית כשבידו סידורו, הקינות וספר אגרות הרמב"ם (ממוסד הרב קוק), ועיין בו כל התפילה עד קרה"ת, רק דפדף כמ"פ בסידורו בשעת התפילה ולא פסע פסיעות וכו', התרומם ב"ברוך", קראו בס"ת של משיח (נשאוהו בלי הכתר), עלה למפטיר, והתיישב לומר קינות, נעמד לפני "אלי ציון וערי" (כל הסדר מ11 עד 12:45). נכנס למנחה לבוש טלית ועטור בתפילין ב3:18, בתהילים אמר רק מזמורי פ' ופ"א, הביט בש"ץ (הרב חדקוב) בקדיש דרבנן לפני התהילים ולאחריו, עלה למפטיר, התרומם ב"ברוך", ישב בחזרת הש"ץ. נכנס למעריב ב8:28 (26). יצא לקידוש לבנה לבוש מנעלי עור. נסע לביתו ב8:48.

יום ב', י' מנ"א: הגיע ב10:05. לפני קרה"ת נתן צדקה לילדים, עיין בפ' דברים (אולי בפסוק שדיבר בש"ק), עלה לשלישי. לפני מנחה ב3:22 נתן צדקה, התרומם רק ב"קדוש". ב5:50 נכנס ר' ניסן מינדל עד 6:50. לפני שנסע לביתו ב6:55 נתן צדקה לילדים, גם בחוץ, וכשישב במכונית, ברמזו לילדה להכניס בקופה בפנים. חזר ב7:45. מעריב ב9:30. נסע ב11:27.

יום ג', י"א מנ"א: הגיע ב10:15, ונתן צדקה לילדים לפני שנכנס לחדרו. לפני

לקולו"צ, פרקי אבות פ"ג מ"ד ומ"ז, ר' יעקב אומר וכו' והורה להמשיך בעניני ט' הימים וכו', ביאר הרש"י. ולאחר' חיפש הילדים, וא' מהם התחיל מיד "ווי וואנט משיח נאו" ואד"ש מחה כפיו בחוזק. אח"כ דיבר בענין רישום הילדים לס"ת ב'. והתחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאווא" ומחה כפיו בחוזק, והזכיר ע"ד ברכה אחרונה, ההתוועדות עד 4:30. עלה לשלישי (קראו בס"ת של משיח), התרומם רק ב"קדוש", התיישב לאמירת פרקי אבות פ"ג, ולאחריו לא התחיל ניגון. נכנס למעריב ב8:45. נסע לביתו ב9:08 וכו'.

על הקה"ל במשך קריאתם, אח"כ שוב התיישב, עד למפטיר. רמז לנגן "הוא אלוקינו", לא התרומם ב"אני ה"א" וב"מלוך".

ההתוועדות, בשיחה א' ע"ד ש"ק נחמו. שיחה ב' כנ"ל כשחל בט"ו מנ"א, וביאר ענין שנת הקהל, והמשיך לבאר פרש"י דש"פ דברים. מאמר כעין שיחה ע"פ "נחמו נחמו עמי" (מיוסד על ד"ה זה דשנת עת"ר). שרו "יפרח בימיו" ואד"ש נענע בראשו קצת בעיינו בחומש ואח"כ מחה כפיו. רש"י ד' כ"ה, ונושנתם,

תמונות בפרסום ראשון ממצלמת סב הכלה הרה"ח ר' ישראל יואל ע"ה סוסיבר

כנראה כ"ג סיון תשכ"ח
סב הכלה עומד ליד כ"ק אדמו"ר

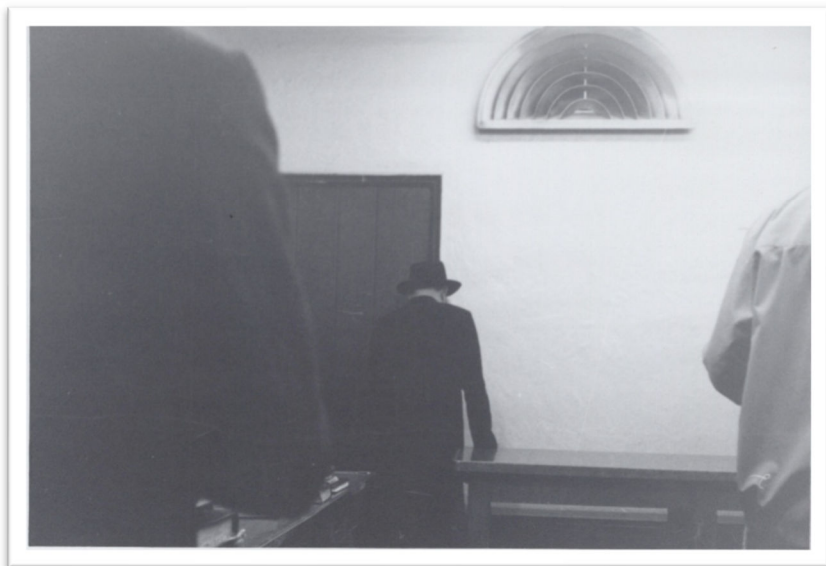

ערב יוהכ"פ תשכ"ט

לקט סיפורים

מהרה"ח ר' חיים אליהו ע"ה ממשולובין
א"ז של החתן

הרה"ח ר' חיים אליהו ע"ה מישולובין

כותב רשימת-הסיפורים

הרה"ח איש מסירות הנפש וכו' ר' חיים אליהו ע"ה מישולובין נולד בב' חשון בשנת תרצ"א להוריו הרה"ח ר' אליעזר ומרת בתיה ע"ה שניהלו בית חסידי אמיתי, בית של תורה ויראת שמים ספוג בלחלוחית חסידית.

אמו מרת בתיה ע"ה נולדה בעיירה החסידית נעוועל לאביה הרה"ח ר' מיכאל גרשון שמואלביץ ע"ה, שהיה מנהל 'קופת בחורים' של ישיבת תומכי תמימים אשר בנעוועל ואביו החסיד ר' דוד דב (בערל) ע"ה נימנה על חסידי אדמו"ר הצמח-צדק נ"ע ואדמו"ר מהר"ש נ"ע ומידי שנה בשנה היה עושה את דרכו ברגל מנעוועל לליובאוויטש.

בשנת תש"א, כאשר שדה הקרב של מלחמת העולם השנייה הלך והתקדם אל תוך רוסיה, נמלטה משפחת מישולובין, כמו רבים אחרים, מזרחה, ולאחר תלאות רבות וטלטולים מייגיעים הגיעו לסמרקנד שבאוזבקיסטן. היהודים הבוכרים תושבי המקום מזה שנים רבות, נהגו בפליטים הרבים טובת עין ולמרות התקופה הקשה, הן בגשמיות והן ברוחניות, עשו הכול כדי לסייע להם בעיר המקלט סמרקנד.

השמועה על כך עברה מפה לאוזן ועד מהרה התקבץ בסמרקנד ציבור גדול ונכבד של פליטים מרחבי רוסיה ואף מחוצה לה ובהם רבים ונכבדים מאנ"ש חסידי חב"ד.

אחרי תקופה של הסתגלות ולאחר שהמצב בברית המועצות הוטב מעט והרעב הכבד נגמר, קמו החסידים ויסדו בעיר תלמוד תורה וישיבה של ממש עם כיתות ושיעורים בהתאם לגילאי התלמידים. מגיד השיעור ב'נגלה' בכיתה הגבוהה, ובמידה ידועה ראש הישיבה כולה, היה הגה"ח ר' אברהם אליהו פלאטקין ע"ה, מטובי תלמידי תומכי תמימים בליובאוויטש ועד פרוץ המלחמה שימש ברבנות בכמה עיירות. ועל מנהלי ומשפיעי הישיבה נימנו החסידים המפורסמים ר' משה רובינסון, ר' ניסן נעמאנאוו, ר' שמואל נאטיק (קאריסלאווער) ועוד, כאשר פרט להם נוכחים בעיר ומשפיעים עליה מרוחם עוד כמה וכמה דמויות חסידיות מפוארות אשר רבים הם ואי אפשר לפרטם.

ר' חיים אליהו ע"ה היה בחור נבון, בעל כשרונות מצוינים וניחן בראש עמוק, חד וישר. לכן, על אף גילו הצעיר, נכנס ללמוד בכיתתו של הגה"ח ר' אברהם אלי' פלאטקין עצמו, שנהנה מאוד מהראש הישר והסברות העמוקות של תלמידו הצעיר וחיבב אותו מאוד.

בשנת תש"ו, כשנפתחו שערי רוסיה ליציאתם של הפליטים אזרחי פולין דרך לבוב (למברג), נפרדו מהוריהם ר' חיים אליהו ע"ה ואחיו הגדול יבלדח"ט ר' דוד דב ישחיל - שהיו עדיין בחורים - ונסעו לעיר הגבול מותן כוונה לצאת מאחורי מסך הברזל. ואולם, הם אחרו את המועד ובאותה שעה שערי רוסיה כבר ננעלו. בלית ברירה, חזרו לביתם בסמרקנד כלעומת שבאו. לימים הם הקימו בה בתים חסידיים והמשיכו לגור בסמרקנד ולהיות בה נרות להאיר עד צאתם מרוסיה.

השנים היפות' של סמרקנד, מבחינת החיים החסידיים, נחתמו למעשה עם 'יציאת רוסיה' הגדולה בשנים תש"ו-תש"ז, אך הציבור קטן הכמות ורב האיכות שנותר בעיר המשיך לחיות ולהחיות את סביבתו ולפעול לשימור, חיזוק והפצת התורה והחסידות עד כמה שרק היה אפשר בתנאי הימים ההם, כאשר עינם הפקוחה של קלגסי הנ.ק.וו.ד לא הפסיקה מלעקוב, לאיים ולרדוף.

בדיוק בפרק זה של התארגנות מחודשת אחרי עזיבת מרבית הציבור, בערך בשנת תש"ז, קיבלה קהילת אנ"ש בסמרקנד את פניו של חסיד מיוחד שהגיע לעיר, החסיד ר' חיים אברהם דוכמאן (אחיו של הרה"ח ר' שניאור זלמן ע"ה מחבר הספר "לשמע אזן") שהיה נכדו של הרה"ח ר' מרדכי יואל דוכמאן ע"ה, מגדולי חסידי אדמו"ר הצמח-צדק ותלמידו המובהק של הגאון החסיד ר' יצחק אייזיק מהומיל.

החסיד ר' מרדכי יואל היה אוצר בלום של תורה וחסידות וגם של סיפורי חסידים. בזיכרוננו נחקקו סיפורים ופתגמים אותם שמע ממקורות נאמנים, חסידים הראשונים, וזכר היטב לפרטי פרטים. ר' חיים אברהם ע"ה זכה לשמש את סבו הגדול עד שמלאו לו ח"י שנים ולמעשה היה הנכד המקורב אליו ביותר ומאחר שכמו סבו אף הוא ניחן בזיכרון טוב וברור, הסיפורים והפתגמים הרבים ששמע מסבו היו אצורים במוחו ובליבו כל ימיו.

קבוצת הבחורים ששהו באותם ימים בסמרקנד וביניהם ר' חיים אליהו ע"ה עמדו עד מהרה על טיבו של האוצר המופלא שנפל לידם, והיו מרבים לשהות במחיצתו של ר' חיים אברהם ולשמוע את סיפוריו בכל עת מצוא ולשתות את דבריו בצמא.

לא אחת היה נצפה המחזה בו התהלך ברחוב לאיטו ר' חיים אברהם, ור' חיים אליהו ע"ה מהלך לצידו ו'חולב' ממנו סיפורי חסידים.

לא ארכו ימי שבתו של הרח"א דוכמאן בסמרקנד. בשנת תשי"א (או תשי"ב) הוא ברח מסמרקנד לסיביר עקב רדיפות הממשלה ושם נפטר.

מאהבתו את הסיפורים שזכה לשמוע מר' חיים אברהם ע"ה ומאחר שזכר אותם היטב לפרטי פרטיהם, טרח ר' חיים אליהו והעלה אותם על הכתב למען יעמדו ימים רבים ולמען ידע דור אחרון. על אלה הוסיף סיפורים ודברים ששמע מחסידים נוספים, גם הם בעלי שמועה דייקנים ובהם - אחיו של הרח"א הלא הוא המשפיע הרה"ח ר' ברוך דוכמאן ע"ה ("ברוך דער שוחט") שהיה לאחר מכן דודו מצד אשתו; החסיד התמים ר' דובער יפה ע"ה מתלמידי ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש בשנותיה הראשונות, אף הוא בעל שמועה נודע; וכן שמע מזקני החסידים בכלל ומהם: ר' דובער ע"ה איטקין, ר' ישראל נח ע"ה בעלניצקי, ר' שמחה ע"ה גורודצקי, ר' ירחמיאל ע"ה חדש, ר' בן ציון ע"ה מאראז, ר' מענדל ע"ה פוטערפאס, ר' מ"מ ע"ה נאדל, מורו ר' שמואל ע"ה נאטיק, מורו ר' אברהם אליהו ע"ה פלאטקין, ר' שלמה חיים קסלמן ועוד.

ר' חיים אליהו מישולבין ע"ה נשא לאשה בשנת תשי"ד את מרת פרומה שרה ע"ה בת החסיד התמים ר' אברהם ע"ה זלצמן.

בשנת תשכ"ט - לאחר שנים רבות של מסירות נפש מאחורי מסך הברזל אשר עוד חזון למועד לספר על כך רבות - זכה ר' חיים אליהו לעלות לארץ הקודש עם רעייתו ובניו הרה"ת יוסף יצחק והרה"ת שלום דובער ובתם מרת רחל, אשת הרה"ת ר' מנחם מענדל גלובובסקי - שיחו.

עם בואו לארץ הקודש התיישב בכפר חב"ד ולמרות בריאותו החלושה ומכאוביו וייסוריו, הוסיף לרשום סיפורי חסידים ששמע ממקורות נאמנים עד אשר בשנת תשל"א כאשר הצטברו בידו לא מעט סיפורים ולאחר שהתייעץ עם ידידים, כתב אל הרבי נשיא דורנו את השורות הבאות: "הנני שולח לכ"ק אדמו"ר שליט"א צילומי הרשימות של סיפורים ופתגמים שרשמתי ע"פ זכרוני בעזרת ה'. הרבה עניינים (ואולי גם רוב מהם) שמעתי בשנות תש"ז-תש"ט ממורי החסיד ר' חיים אברהם ע"ה דוכמן, שהיה נכדו של החסיד הידוע ר' מרדכי יואל ז"ל דוכמן ועד גיל 18 שנה הסתופף בצלו של סבו, רוב הסיפורים שמע ממנו, רח"א הצטיין מאוד בכישרון הזיכרון שלו להפליא, היה דייקן בלשונו וכל דבר היה מספר כפי ששמע מסבו והדבר שהיה חוזר ומספר כעבור שנה היה ממש באותו הלשון. אותם הסיפורים חקוקים בזיכרוני במיוחד, ואני חושב שהם בדיוק ממש כפי ששמעתי בדיוק.

כמו"כ סיפורים ששמעתי ממספרים אחרים בתוכם החסיד ר' דובער ע"ה יפה תלמיד ישיבת תו"ת בשנים ראשונים של הישיבה בעל זיכרון חזק, והוא היה ב"א של החסיד ר' שלום ר' הלל"ס, והתמסר מאוד לסיפורי צדיקים וחסידים.

רשמתי בלה"ק משובשת כפי יכולתי, ולפעמים באידיש כדי שלא אסלפם השתדלתי שלשון של האדמו"רים יהיה כפי ששמעתי בדיוק. לאחרונה שמעתי הצעות לסדרם ולהדפיסם ויש אומרים שכדאי לתרגם אותם לעברית ואח"כ להדפיסם. ולכן אבקש מכ"ק להשיב חוות דעתו הק' האם להוציאם לאור ולהדפיסם ואם צריך לתרגמם. חיים אליהו בן בת"יה מיישובין"

תשובת רבינו לא אחרה לבוא, הרבי הקיף את השאלה האם להדפיס את הסיפורים וכתב בזה הלשון: **(1) באם לא נדפסו עדיין (2) באם (כמובן) ע"פ הסברא אמיתיים הם.**

מנעוריו היה ר' חיים אליהו חולה בדלקת פרקים. מאוחר יותר החמיר מצבו וליבו נחלש (עקב כך נוסף על שמו אליהו - השם חיים). מצב בריאותו אילץ אותו להיות מרותק למיטה לעתים קרובות ועם זאת לא פסק מללמוד וללמד להדריך ולייעץ ורבים נהנו ממנו עצה ותושייה בענייני הכלל ובענייני הפרט ששאבו מדמותו החסידית ומחכמתו ופיקחותו ותקופה מסוימת אף התעסק בענייני צא"ח בארה"ק.

בריאותו הרופפת באותה שעה מנעה ממנו לעסוק בהבאת הסיפורים לדפוס. על אף רצונו העז להתראות עם הרבי, מצב בריאותו לא אפשר לו לעשות את הדרך בטיסה ממושכת והרופאים לא התירו לו להימצא בלחץ האוויר בגבהים.

בשנת תשל"ב החמיר מצבו הבריאותי והוא נותח בליבו בניתוח מסובך שבאותם ימים היה חדש בארץ. הניתוח עצמו עבר פחות או יותר בשלום, אך עקב פעילות גופנית חוזרת ונשנית שרופאים מסוימים ראו בה צורך, הלך ר' חיים אליהו ונחלש, לבו החלש לא עמד במאמץ ובכ"ט בסיון תשל"ב נדם לבו החסידי ולמגינת לב בני המשפחה והידידים והמכרים, ובראשם בני סמרקנד, שבק חיים לכל חי ומנוחתו כבוד בהר הזיתים בירושלים ת"ו.

זהו קיצורו של חסיד, עובד, בעל מסירות נפש אשר גדל וחונך ברוסיה הסובייטית וכל ימיו חכה בכליון עיניים ליום בו יזכה להתראות עין בעין עם אביו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אך דא עקא שלצערנו לא זכה לכך - ת.נ.צ.ב.ה.

רבותינו נשיאנו

הבעש"ט

מהו הבעש"ט?

פעם בא משמש הבעש"ט, שכבר היה אדם זקן, לאדמוה"ז ואמר שבפיו סיפורים מהבעש"ט שבודאי לא שמעו מעולם, פתח וסיפר "מעשה היה, והבעש"ט לא חש בטוב, לפתע קם הבעש"ט ממיטתו ניגש אל עמוד התפלה דפק עליו והכריז 'אני בריא, אני בריא'. אמר לי הבעש"ט - בוא אתי, הבעש"ט הלך לנהר, פשט את בגדיו, שבר את הקרח ונכנס למים. קודם לכן, נתן לי הבעש"ט נר והדליקו, והזהיר אותי שאפילו אם הוא ישהה במים זמן רב, שאשב בשקט ואחכה לו ולא אקרא לו. ישבתי זמן רב, והנר כבר דלק עד תומו, וכבה. עוד קודם לכן פחדתי מכך שהבעש"ט שוהה זמן כה רב במים, אך נמנעתי מלצעוק, כי הזהיר אותי שלא אצעק, אך כעת שהנר כבה, חשבתי, זו היא הזדמנות לקרוא לו. התחלתי לצעוק, הבעש"ט הוציא את ראשו מהמים, ובתמיהה שאל 'מה אתה צועק?', השבתי כי קר וחושך וכי הנר כבר כבה, הבעש"ט לקח חתיכת קרח והדליקה ונתן לי ושוב נכנס למים, והקרח דלק ובער בעוצמה רבה כל כך", אמר המשמש "עד שהרגשתי שנהיה חם לי". כשסיים הסיפור הגיב אדמוה"ז באלו המילים "ניט דאס איז דער בעש"ט"³.

אז ספר סיפור שני (אך הרש"ג שכח אותו) וגם על סיפור זה ענה אדמוה"ז באותם מילים "לא זהו הבעש"ט", סיפר המשמש סיפור שלישי "אחד מחסידי הבעש"ט לקח עבור בתו חתן 'מתנגד', וכמה פעמים דיבר איתו וסיסע להבעש"ט, אך החתן סירב. החסיד התלונן להבעש"ט שחתנו מסרב לבוא אל הבעש"ט. אמר הבעש"ט "אל דאגה, כשאהיה בעירך אפגש אתו".

ואכן, כך ה', אמר הבעש"ט לחתן המתנגד 'הבה וניסע ביחד', בעודם נוסעים ברחוב אמר הבעש"ט, "הנך יודע מה זה רבי?" ויקח את הממחטה מכיסו והמשיך בדיבורו 'הרבי יכול לעשות שיירד גשם' ונענע בממחטו והחל לרדת גשם. אח"כ אמר הבעש"ט "היודע מה זה רבי? הרבי יכול לעשות שיפסק הגשם" והגשם פסק. והמשיך לומר "אתה יודע מה זה רבי? הרבי יכול לעשות שפה ירד גשם" והצביע בממחטה לצד ימין "וגם פה" והצביע לצד שמאל "ירד גשם, ובאמצע הדרך מול העגלה לא ה' שום גשם", וכך נה' תיכף שממינם ומשמאלם ירד גשם ובאמצע הדרך מול העגלה לא ה' שום גשם. כשסיים המשמש את הסיפור השלישי אמר אדמוה"ז "אה, זהו הבעש"ט, זהו הבעש"ט".

(כ"ז שמעתי מהחסיד הישיש ר' ישראל נח בליניצקי בשם הרש"ג, ואמר שהפירוש אינו מובן במה מתבטאת בכך גדלות הבעש"ט)

לפחד מן האמת

איש אחד רדף אחרי הבעש"ט עם גרזן בידו, והבעש"ט ברח ממנו. אח"כ שאלו את הבעש"ט מפני מה פחד ממנו, והלא אם אין רצון הקב"ה בכך מה יעשה לו, ענה הבעש"ט "ברחתי לא מן הגרזן אלא מן האמת כי הרודף היה מתנגד, ורדף באמת".

(מר' בני' צ"ה מאראז)

(3) ראה 'רמ"ח סיפורים' אות נב, ו'רשימות דברים' מדור הבעש"ט אות י"ט כע"ז.

(4) פירושו, ע"פ מארז"ל דג' מפתחות לא נמסרו לשליח, וא' מהן של גשמים (ריש תענית), ואילו אצל 'רבי', אין זה כך כיון שאינו בגדר שליח.

המגיד ממעזריטש

גוף ונשמה

כשהיה נולד בן להמגיד נ"ע, הי' נגש אליו ומסתכל בו ואומר "ניט דאס האב איך גימיינט" והתינוק הי' תיכף מת, אז כשנולד המלאך ר' אברהם בנו החביאו את התינוק ממנו שלא ישלחו כדרך שעשה להקודמים כעבור איזה זמן הראו לו ויאמר "איך האב א פולע שענערע אוועקגעשיקט אויף יענעם עולם".

שמעתי שהמגיד נ"ע אמר על בנו ר"א המלאך בזה הלשון "לייטן וואלטן ווינטשן זיך אזא נשמה, וואס פאר א גוף האב איך עם ממשיך גיווען".

(הת' ר' דובער יפה ע"ה)

וילנא ומעזריטש

א' מגדולי משכילים וסופרים חיצונים שסייר ברחבי תבל אמר שהי' בוילנא בבית הגר"א, ובער"ש הדליקו שם נרות כמניין "שבת", און ס'איז גיווען זייער ליכטיק נאר דער נאך איז ער געווען אין מעזריטש איז דארטן גיווען נאך ליכטיקער.

(שמעתי זה מר' דוב יפה ע"ה, אך שם המשכיל אני שכחתי)

חומרות בנט"י

הרב המגיד ממעזריטש אמר שבנטילת ידים יש 300 חומרות והידורים.

אדה"ז

כל בו

אמרו עליו על אדמוה"ז: "מ'האט ביי עם אלץ געפרעגט, ער האט זיך אומעטום געמישט, און מיט זיין דעה קיין מאל ניט איבער געגאנגען".

למעלה מרשב"י

אמר אדמו"ר האמצעי: "עס שטייט אין זוהר אז "ותגע בראש השריביט, דא רשב"י". און דער טאטע האט צוגענומען דעם גאנצע שרביט".

טרם יקראו ואני אענה

אדמו"ר האמצעי אמר: "דער טאטע, אז עס פלעגט זיין ערגעץ א איד וואס פלעגט האבן א רצון לרצון, פלעגט עם שוין באקן און צוציען, מיר קענען דאס ניט, נאר אז מ'קומט שוין צו אונז, קענען מיר טאהן א טובה".

רב מתחקר הכל

בא' החתונות שבהם נכח אדמוה"ז, שאל: "למה מזמינים מורה צדק לחתונה, בשלמא בדחן צריכים לו, לשמח, אך למה מזמינים את הרב"? וישתקו כולם, ויאמר: "איך וועל אייך זאגן, א רב פרעגט אלץ פאנאנדער". ויקרא להכלה וישאלה אם הי' לבעלה הראשון אח ותאמר שאכן הי' לו אח קטן רך בשנים, ואמר אדמוה"ז קודם כל תקבל חליצה ואח"כ יעשו את הנישואין. זה המעשה הי' המופת הראשון שהראה אדמוה"ז.

רשע ישמע את תקיעותי?!

כשברח אדמוה"ז עם כל בני ביתו מנאפליאן, התאכסנו בר"ה בכפר א' אשר הי' נתון תחת שליטתו הבלעדית של א' הפריצים (הפריץ קנה את השטח לחלוטין מהמלוכה עד כדי כך שגם חוקי הממלכה לא חלו על הכפר). בער"ה בא שליח מהפריץ לומר, שברצונו לשמוע התקיעות, לכן מחר קודם התקיעות שיקראו לו. כשסיפרו אודות בקשתו של הפריץ לאדמוה"ז אמר פעמיים: "פע! דער רשע וועט הערן מיינע תקיעות? פע! דער רשע וועט הערן מיינע תקיעות"? למחרת הלכו לקרוא לפריץ ולפתע הרגיש הפריץ כאבים גדולים בבטנו ויסרב ללכת, ואדמוה"ז תקע בלעדיו, לערב בא שליחו של הפריץ שוב ואמר שלמחר (יו"ט שני) יקראו אותו לתקיעות, ויספרו לאדמוה"ז ואמר כבראשונה: "פע!..." וחזר המעשה על עצמו, שלחו לקרוא לו ונתקף בפתאומיות בכאבים ויתקע אדמוה"ז בלעדיו.

תה המשכר

גנרל א' מצבא רוסיא פגש פעם את ר' נחום בנו של אדמו"ר האמצעי וישאלו לזהותו, כשהשיב ר' נחום שהוא ממשפחת שניאורסאהן, אמר הגנרל, אספר לך סיפור מזקנך: "כשנלקח סביך לפטרבורג, שימשתי כחייל - שוטר בפלוגה שנשלחה לעוצרו, והנה בדרכינו לפטרבורג בהגיע חצות יום השישי, ביקש האסיר שנעצור באכסניא הסמוכה לשתות תה, הגנרל שפיקד על פלוגתינו אישר את בקשתו, והלכנו כולנו לשתות תה. כששתה הגנרל כוס (או כוסות - הכותב) תה, נרדם, מכיון שפחדנו להקיצו משנתו, המתנו עד שיתעורר מעצמו, וכך ישן במשך שעה, שעתיים, רציתי להקיצו ויאמר לי סביך: "אם לא תעוררו מבטיחך אני שתעלה לגדולה", למשמע הבטחתו חדלתי מנסיוני לעוררו וישן כל השבת ורק בצאת השבת התעורר, ונמשך בדרכינו", סיים הגנרל ואמר לר' נחום: "מני אז עליתי מדרגא לדרגא עד שכיום אני גנרל". (המעשה הזה שמעתי "איש מפי איש", מהחסיד ר' דוב יפה ע"ה מבעשנקאוויץ ששמע מכן דודו ר' שלום ר' הלל'ס ור' שלום שמע זאת מר' נחום בעצמו. ר' דוב יפה ע"ה הי' אומר שאולי אין מעשה זה הנאמן איש מפי איש, בסתירה למעשה הידוע עם "צווחין אף עקתינ" כי אפ"ל שהיו שניהם או שהי' בדרך שני שבתות - הכותב).

שעון מתוקן

לא' מחסידי אדמוה"ז הייתה בת יחידה אך ר"ל היתה הנערה אילמת, ובהגיעה לפרקה, בא אביה לאדמוה"ז ויברך לפניו: "האיך אשדך את בתי והיא בעלת מום נורא ר"ל", ויאמר אדמוה"ז: "בבית המדרש שלי לומד בחור עני, דבר אתו, אולי יסכים לקחתה". שמע החסיד לרבו ושם פעמיו לעבר בית המדרש, שם פגש את הבחור העני, שוחח עמו אודות בתו והציע לו נדוניא רבה ולא זאת בלבד אלא הבטיחו שיכניסו בשותפות במסחרו, למשמע זאת הסכים הבחור העני ונישא לבתו האילמת. לאחר נישואיו נכנס לעסקי חמיו, והצליח מאד.

כעבור מספר שנים לאחר שכבר נעשה אב לכמה ילדים, התחרט האברך על שנשא אשה אילמת ויפרוש ממנה ע"מ לגרשה. חמיו ניסה שוב ושוב לשדלו בדברים ואמר לו: "הלא כל ממונך ועשירותך בא ע"י ממוני שנתי לך אך ורק עבור שתנשא לבתי ותדור עמה", אך דבריו נפלו על אזנים אטומות ללא הועיל. בראותו שמאת חנתו לא תצמח הישועה, נסע לפטרבורג לאדמוה"ז (אז שהה אדמוה"ז בפטרבורג) ויברך בכי מר ויספר לו אודות חנתו, וישאלהו אדמוה"ז: "זאיפה הוא (החתן)? ויען החסיד: "הוא עכשיו כאן בפטרבורג" ויאמר לו אדמוה"ז: "לך והבא אותו אלי" ויביאהו לפניו ויאמר אדמוה"ז להאברך: "נו...?" ויען האברך בחוצפה: "רבי, און איר ווילט לעבן מיט א שטומער ווייב? וויל איך אויך ניט" [רבי, ואתם רוצים לחיות עם אשה אילמת? אני גם לא רוצה"], ויצא וילך לרחוב ויחפוץ לדבר והנה אין הגה יוצא מפיו, מיד הבין מפני מה בא אליו הדבר, וימהר לחזור לאדמוה"ז ויכתוב על פתק שמתחרט חרטה גמורה

ומבקש מחילה ומבקש שיוכל לדבר שוב, ויברכו אדמוה"ז ברפואה והתחיל לדבר מעט מעט והוטב מצבו עד שיכל לדבר אך גמגם בלשונו.

ויבא לאדמוה"ז וישאל, הלא עשה תשובה וקבל על עצמו לציית לרבי ומדוע הדבור לא חזר לאיתנו הראשון, ויען אדמוה"ז: "א זיגער ווי מען זאל עם גוט ניט פאריכטן וועט ער ניט גיין אזוי גוט ווי א נייער".

הקב"ה, חסידות, וטעם בחסידות⁵

ר' אייזיק מהאמיל אמר לאדמוה"ז: "וואס ג-ט איז, ווייס איך פון אייך אליין. חסידות, ווייס איך פון אייערע ווערטער. א טעם אין חסידות, ווייס איך פון אייער ר' בָּעַר'ן".

קריאת התורה

בשעת קריאת התורה ה' לאדמוה"ז ארבעה מנהגים קבועים: א. ה' קורא עם טעמים ובדקדוק שאין כמוהו. ב. בשעת קריאתו ה' מכוון כל המבואר בנגלה דתורה אודות הפסוק הנקרא. ג. כמו"כ ה' מכוון הפשט עפ"י פנימיות התורה. ד. ה' הוא הקורא לעולה בתורה כל אחד לפי הענין שאליו הוא משתייך.

לובן העליון

פעם קרא אדמוה"ז בתורה ובהגיעו לפסוק "הידעתם את לבן בן נחור" אמר תיבות אלו בדביקות והתנגלג מהבימה אל עבר רצפת ביה"כ ואח"כ עמד וחזר אל הבימה וסיים "ויאמרו ידענו". (חסידים היו מוסיפים ומבארים סיפור זה עפ"י הידוע שאדמוה"ז ה' לומד בכל שבעה כל המבואר בנגלה ובפנימיות התורה אודות הפרשה - הכותב).

ערות כלתך לא תגלה

פעם שהה אדמוה"ז בעיר אחת וכהרגלו בקודש קרא בתורה, וכשהגיע לפרשת העריות, קרא אדמוה"ז ליהודי אחד לעלות לתורה, ושהגיע לפסוק "ערות כלתך לא תגלה" חזר עליו ג' פעמים בקול ובהדגשה, למשמע זאת התעלף העולה לתורה.

כנתינתה מסיני ממש

פעם הזדמן שאדמוה"ז קרא בתורה בעליית בית, ובקומת הקרקע עבר ה"סבא משפאלע", למשמע קריאתו בתורה של אדמוה"ז עצר, האזין קמעא, והפטיר ואמר: "כנתינתה מסיני ממש", והמשיך בדרכו.

כשר בלבוש טרף

פעם א' התעוררה שאלה בביתו של רבינו בדבר כשרותה של תרנגולת, הלכה הרבנית והביאה שאלתה להמורה צדק בעיר, הלה הורה שהתרנגולת טריפה, למשמע זאת, דאב לבה, עוד מעט יבא בעלה מביהכ"ס ולה אין תבשיל להגיש בפניו, חשבה ועשתה מעשה, בביתם התגורר נכדם (הצ"צ) שהי' למדן גדול, נגשה הרבנית לנכדה ולא סיפרה לו מאומה מהפס"ד של המו"צ, ותוא לו העוף ויפסוק שכשרה היא, מיד לקחה הרבנית העוף ותבשלהו, כשהגיע אדמוה"ז לביתו, הגישה לפניו הקערה, לקח אדמוה"ז הקערה וסלקה לצד ואמר: "א כשרע הון אין א טרפ'ן לבוש"⁶.

5 מובא בלשמע אוזן, אך מצד חביבותו מובא כאן
6 ראה סיפור דומה בליקוטי סיפורים לרחמ"א הכהן פערלאו, חלק אדה"ז, סיפור נט

עתיק ואריך בברסלב

פעם נתארח אדמוה"ז אצל ר' נחמן מברסלב וכבדהו בסעודת ערב ויאכל, אח"כ הציע ר' נחמן לאדמוה"ז שישן אצלו בביתו, אדמוה"ז סירב ואמר שברצונו לישון בעגלה, ויאמר ר' נחמן: "אה! איר ווילט דערציילען אייער בעל עגלה וועגן עתיק ואריך" (חסידים היו אומרים שביטוי זה הי' העזה מצדו - הכותב), וילן אדמוה"ז על העגלה.

לקחת את ידי היחיד

ר' נחמן מברסלב בקש מאדמו"ר הזקן שיעמוד לימינו במחלוקתו עם ה"סבא משפאלע" ויענהו אדמוה"ז: "טאמער האב איך איין גוטען פריינד, דעם שפאלן זיידן, ווילט איר בא מיר אויך אפנעמען".

מה יש מהאברך

בקשר למחלוקת על ר' נחמן מברסלב אמר אדמוה"ז: "וואס האט מען צו א יונגערמאן, מ'האט עם געמאכט פאר א גוטען אידן און מ'קריגט אויף אים".

נודע ביהודה אבל לא להחזקה

הצ"צ שאל איזה ענין בנגלה מזקנו אדמוה"ז, וישיב לו אדמוה"ז: "גיב א קוק אין יחזקל לנדא'ס ספר ("נודע ביהודה" - הכותב) ער רעדט וועגן דעם, איך וויל ניט האלטן עם".
כן מסופר אשר פעם לקח אדמוה"ז את הספר "נודע ביהודה" והעמידו במדף התחתון של הספרים⁷.

משמת מהר"ם מרוטנבורג בטל התואר גאון

כשהיו אומרים בפני אדמוה"ז תיבת "גאון" היה מעיר ואומר: "פון דער צייט פון מהר"ם מרוטנבורג, איז ניטא קיין תואר גאון".

פחד שווא

כשהופיע ספרו של הגר"א "אדרת אליהו" לקחו אדמוה"ז ויבט בו ויאמר: "איצטער קען מען פארן אין ווילנא, פריער האב איך מורא געהאט אז איך וועל דארפן רעדן מיט עם (הגר"א) וועל איך דארפן אפרייסן זיך פון מיינע ענינים אבער יעצט...⁸".

מה יחוסו

בשעת ביקורו של אדמוה"ז בוילנא ע"מ להפגש עם הגאון, שאל א' מהחסידים המקורבים את אדמוה"ז: "ווי...?" (כלומר, איך יוכל לנצח את הגר"א), ויען אדמוה"ז: "וואס איז דער יחוס פון עם, וואס ער האט געזעהן אלטע נוסחאות ירושלמי אין רויס, צו אונז האט דאס ניט, צו אונז האט דאס ניט".

הפנקס השחור שהחזיר

לתושבי היהודים של העיר וילנא, הי' פנקס שחור, וכל פעם שרצו שאדם לא יוציא את שנתו ר"ל, היו כותבים שמו בתוך הפנקס והלה אכן לא הי' מוציא את שנתו, כשפרצה מחלוקתם נגד החסידים, כתבו את שמו של רבינו הזקן בפנקס, ומני אז פג כוחו של הפנקס. (שמעתי מר' דובער איטקין שיחי' [ע"ה] - הכותב).

7 עוד בהיחס בין אדה"ז וה"נודע ביהודה" ראה ליקוטי סיפורים חלק אדה"ז, סיפור נ
8 להעיר שהמעשה הי' לאחר פטירת הגר"א - המו"ל

ביטול בדרך ממילא

פעם באמצע יום רגיל יצא אדמוה"ז לחסידים וחילק משקה באומרו: "היינט האב איך מבטל גיווען א פולישען גוטען אידן און א גרויסען", סתם ולא פירש, לאחמ"כ התברר שבאותו יום קיבל את ר' ברוך מרדכי באברויסקער לחסיד דלולא זאת ה' הלה אדמו"ר גדול בפולין.

הואיל ונפיק מפומי

ר' יצחק, א' מזקני החסידים שהי' עוד אצל אדמוה"ז, ה' סוחר ביי"ש, במרתף ביתו ה' לו חנות של יי"ש ומנהגו ה' לשבת בביתו, להתפלל כל היום עטור בטלית ותפילין, בהגיע קונה ה' פושט את הטו"ת, יורד למרתף, מספק הסחורה וחוזר ולובש שוב הטו"ת וממשיך בתפילתו.

להנ"ל ה' בגד עליון מיוחד אשר ה' לובשו כל ימי השבוע בין בשבת ובין בחול ולא ה' מחליפו, ר' יצחק ה' מספר שפעם בעת שהותו אצל אדמוה"ז הפסיק הרבי באמצע אמירת מאמר דא"ח (בענין שלא ה' לו שייכות למאמר) ואמר: "והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים דאס מיינט מען די זיידענע זופעצע'ס מיט די זיידענע גארטלען".

רגלי חסידיו ישמור

פעם נסע ר' בנימין קלעצקער ועמו עגלות טעונות אריגים לצרכי מסחר, באמצע הדרך פנה אל העגלונים ואמר שכעת שם לב שבאם ימשיך בדרך, אזי עליו לוותר על ה"ימים הנוראים" במחיצת אדמוה"ז ולרבו מוכרח הוא לנסוע, ויצא לדרך לליאזנע. בהגיעו לחצר הרבי התמסר לעבודת חודש החגים ושכח לגמרי על עסקיו.

בא' הימים לשהותו בליאזנע התהלך לתומו ברחוב ובאותו השעה, בחלון המשקיף לרחוב, עמדו ושוחחו אב ובנו, אדמוה"ז ואדמו"ר האמצעי, ויהי בראותם את ר' בנימין, אמר אדמוה"ז לבנו: "הבט אברך זה, לא שייך לחיזו דהאי עלמא".

עם סיום החג בא ר' בנימין לקבל ברכת הפרידה מרבו, וישאלהו אדמוה"ז: "ומה נשמע עם סחורתך", ויענה ר' בנימין בפליאה: "אה! כבר שכחתי על כך", ויברכהו אדמוה"ז ויאמר לו: "לך וסע לשלום, הכל כשורה", והנה בשבו למקום שבו השאיר את עגלותיו הטעונות סחורה, עצר הוא משתאה, כל העגלות עמדו על מקומן וסביבן קבוצת חיילים מזויינים, לאחר מכן התברר לו, שלאחר שעזב את העגלונים ונסע לרבו, עמדו הם באמצע הדרך מבוהלים ומשתוממים, ולפתע עבר גענעראל עם חיילים (או פריץ א' - הכותב), ובראותו ריבוי עגלות ללא בעל ואדון שאלם, היכן הבעל הבית על כל זה, ויאמרו לו לפי תומם כי הוא עזבם באמצע הדרך בהזכרו שעליו לנסוע לרבו לחגים למשמע זאת התפעל להגענעראל ואמר: "א"כ איש דתי וחרד שכמותו, בוודאי שצריך לשמור על ממונו", והעמיד פלוגת חיילים מזויינים לשמירה על העגלות עד שובו של ר' בנימין.

גמרא מלמדת אלופו של עולם

פעם ניגש ר' נחום מצ'רנוביל לאדמוה"ז ואמר: "איר זייט דאך דעם רבינ'ס א למדן פאר וואס הייסט דאס "גמרא", ויען אדמוה"ז בדבקות (כדרכו): "גמרא מאכט גמיר אלך" (אלופו של עולם - הכותב).

פירוש לכל התורה

אדמוה"ז אמר שאם החסידים לא היו מטרידים אותו שבע שנים, ה' עושה פירוש על כל התורה כולה שלא יצטרכו לשום פירוש. (שמעתי מו' דובער ע"ה יפה - הכותב).

שו"ע נוסח משה רבינו

אדמוה"ז אמר שהוא במנוחה על שלשה דברים שעשה: א. את השו"ע הוא חיבר כמו שניתן למשה מסיני. ב. את הסידור הוא עשה כמו שתקנו אנשי כנסת הגדולה. (והשלישית לא שמעתי). (שמעתי מהרה"ח ר' שמואל ע"ה נאטיק ששמע זאת בליובאוויטש - הכותב).

ערבה שנתך

פעם בערב שבת אחד ישן אדמוה"ז ולפתע התעורר משנתו ויצעק: "בָּאָבּ! ויבקש לתת לו תיכף ניר ועט עם דיו וכתוב מה שמואל בסידורו "יש ליזהר מלאכול בשבת פולין הנק' בָּאָבּ וכו'".

אבל אשמים אנחנו

לבנו הבכור של הצ"צ ר' ברוך שלום, חסרו כל אצבעותיו. (כידוע תשובות הצ"צ בזה בענין תפילין - הכותב), כשנולד, רגזה ע"כ אמו הרבנית ח' מושקא עד כדי כך שכשנתנו לה ברכת מז"ט לא ענתה. כשהגיע אדמוה"ז לבקרה ולברכה בברכת מז"ט, (מכיוון ששכבה על מטתה, שמו מסביבה כרים נוספים כדי שתראה כיושבת), ראה את פני' זועפים ויאמר: "אליין שולדיק, אליין שולדיק און איצטער איז זי נאך ברוגז". והמעשה שהי' שפעם בא עני מחזור על הפתחים לבקש נדבה והרבנית אמרה עליו: "מיט הענט און פיס און גייט קלייבן נדבות".

ובמורא גדול זה סדר פסח

בחתונה הגדולה בזלאבין, נפגשו המחוננות הזקנות, הרבנית של רבינו הזקן עם הרבנית של ר' לוי יצחק מברדיטשוב, תוך כדי שיחתם הזכירה הרבנית של רל"צ, שביושבה בשולחן סדר פסח... תיכף ששמעה הרבנית של אדמוה"ז מילים אלו יוצאים מפיו, הפסיקה את דבריו, ושאלה ממנה בתמימה גדולה: "האם בעליך מרשה לך להיות נוכחת בסדר", ותען: "כן". למשמע זאת החליטה הרבנית שבשנה הבאה תבקש רשות מאדמוה"ז להיות נוכחת בסדר, וכן הי' שבקשה מאדמוה"ז להשתתף בסדר פסח ותנתן לה הרשות ותשב בשולחן הסדר. והנה כשקרא אדמוה"ז את ההגדה בהגיעו לתיבות "ובמורא גדול זה גילוי שכניה" הראה באצבעו הק' על המצות, באומרו בדגש תיבת "זה", ותתעלף הרבנית, לאחמ"כ אמר לה רבינו: "הרי רצית להיות נוכחת".

שלא יזון עיניו מהקודש

פעם נמצא יהודי שוכב מעולף מעבר דלת חדרו הק' של רבינו, ויעוררו אותו ויספר: שמעתי שהרבנית שאלה מריבנו מה לבשל (כידוע שבכל יום היתה שואלת כך מריבנו הזקן) ואדמוה"ז השיב לה בדביקות ובניגון: "גריקענע גאלקעס", [דייסא] מכיון שרציתי לראות כיצד סועד רבינו את סעודתו, התחבאתי בפרוזדור. לאחר שהביאו המזון לחדרו הק', סגרו הדלת, נגשתי והבטתי דרך חור המפתח וראיתי כיצד לוקח אדמוה"ז בידו הק' קאשע, השליך ראשו לאחוריו ועיניו סגורות, פתח את פיו הק' וזרק בידו הדייסא לתוך פיו, למראה זאת התעלפתי.

אהבתי את אשתי

פעם הגיע יהודי ליחידות לרבינו הזקן, הלה הי' אויסגעפוצט, מקושט, כמו דייטש. משראו החסידים אשר שוהה הוא בחדר היחידות זמן ממושך, שמו אזניהם אל הדלת, והנה למשמע הדברים צרמו אזניהם, האיש ההוא מספר אודות יפ' של אשתו ומפליג בזה ואח"כ מפרט אהבתו אותה וכל פרטי חייהם יחדיו אלא שברצונו להתייעץ עם רבינו שמכיון שמצא אשה אחרת נאה ויפה ממנה, ברצונו לדעת: "האם

לגרשה כדי לישא האחרת או להשאיר עם הראשונה", ויען לו אדמוה"ז: "לא כדאי כי אולי תאבד את הראשונה ואחרת לא תשיג".

נתפלאו החסידים ע"כ שאדמוה"ז יבלה זמן רב לשמוע דבורים כאלו, כשיצא הנ"ל אמר אדמוה"ז: "אדם זה היה צדיק נסתר גדול ויספר לי כל פרטי מדרגות בשכינה שהגיע להם ועכשיו הוא רוצה לעלות יותר ואי אפשר להגיע למדרגה גבוהה אם לא לרדת תחילה מהמדרגה הנוכחית ואי לזאת האם כדאי לעשות, ועניתו לי שאינו כדאי כי אפשר להיות שירד ממדרגתו ולעלות לא יוכל, ויאבד הראשונה".

חסידות וקבלה

פעם ישב אדמוה"ז עם חסידים, אמר ר' בנימין קלעצקער: "אולי יגיד רבינו ביאור בקבלה", נענה אדמוה"ז ואמר: "בנימינק'ע בעט איך זאל זאגן א ביאור אויף קבלה, וואס איז קבלה, השתלשלות, און מיר וועלן בעזרת השם ריידן העכער און העכער און נאך העכער" ואמר מאמר דא"ח. (שמעתי מהרה"ח שמואל ע"ה נוטיק בשם הרש"ג וביאר כי קבלה מדברת על השתלשלות שזה מלמעלמ"ט וחסידות מדברת על ביטול הנבראים מאין ליש שזה גבוה יותר - הכותב).

איש יהודי ה'...

ר' שמואל גרונם סיפר שהכיר איש זקן שהכיר את אדמוה"ז, סביבו היו מתאספים אנשים ומבקשים שיספר אודות רבינו הזקן, והזקן הלה ה' איש פשוט אך בעל רגש ה' משיב. "דער אלטער רבי, איי, איז דאס געווען א איד, איי איז דאס געווען א איד". ומיד ה' פורץ בבכי ולא יכל להוציא הגה מפיו.

מהו ה' ומהי נשמה

סיפר ר' אייזיק מהאמיל זצ"ל שאדמו"ר הזקן אמר: "וואס איז ג-א-ט, וואס ער איז ריין קלאר פראן און חוץ עם איז ריין קלאר גאר ניט פאראן און וואס איז א נשמה, דער צו קאך אין דעם".

קוגעל למשה מסיני

אדמוה"ז אמר: "קאשע, קוגעל און פלייש [דייטש, פשטידה ובשר] (בשבת) הלכה למשה מסיני". (שמעתי מדודי החסיד ר' ברוך ע"ה דוכמאן - הכותב).

ידיו רב לו

אדמוה"ז אמר פעם בעת התוועדות: "אז דער בעש"ט פלעגט אויפהויבן די האנט, פלעגט ער מעלה זיין כללות סדר השתלשלות צו אלוקות, אז ער פלעגט אראפלאזן די האנט, פלעגט ער ממשיך זיין גילוי אלוקות אין כללות סדר השתלשלות".

לשון הרב

ר' פנחס רייזעס ה' לו מכיר וידיד ממתנגדים כשפגש אותו העניקו מתנה סט שלם של שולחן ערוך רבינו הזקן, לאחר שנה פגש אותו שוב, ושאל אותו "וואס זאגט איר אויף דעם רבי'נס שו"ע?" ויאמר המתנגד "און וואס זאגט מען איר?" ויאמר ר"פ "בא אונז זאגט מען אז אין דעם רבי'נס שו"ע איז ניטא קיין איין ווארט קיין איבעריקער" ויצעק המתנגד "אמת, אמת, אפילו קיין אות ניטא קיין איבעריקער".

אדמו"ר האמצעי

חריף אבל עניו

כשהדפיסו הספר 'תורת חיים' לאדמו"ר האמצעי, נתנו לאדמו"ר הצ"צ לכתוב את דף השער, התוארים והקדמה. כתב הצ"צ על אדמוה"א התוארים: "הצדיק", "החסיד", ובהגיעו לתיבת "העניו" עצר ואמר: "הגם דער שווער געווען אַ שארפע יארמולקע, (אבער) דאך אין פנימיות איז ער געווען א עניו".

בעל הבית פשוט...

ב'חתונה הגדולה' בז'לבין (שנתחתנו אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי עם ר' לוי יצחק מברדיצ'וב), הפליג אדמוה"ז לפני מחותנו ר' לוי צ' בשבחו של בנו אדמו"ר האמצעי (דעם יונגען מחותן). לאחר הסעודה, כיבד ר' לוי יצחק מברדיצ'וב את אדמוה"א בכוס של ברכת המזון, ולא ראה עליו שום דבר מיוחד, פנה ר' לוי צ' לאדמוה"ז ואמר: "נו...?" כלומר, לא ראיתי עליו כלום, ויען אדמוה"ז בזה"ל: "גלויבט מיר, ער איז מלא 'אהבה עילאה' ו'יראה עילאה' על כל גדותיו, און גיסצעך נאך אריבער, און ער קאן זיך פארשטעלן כבעל הבית אחד פשוט".

לא ערך יארצייט

אדמו"ר האמצעי לא ערך יארצייט אחר אביו רבינו הזקן, כשהגיע כ"ד טבת נגשו החסידים לאדמוה"א ואמרו: "היינט איז דאך דעם רבינס יארצייט". ויען אדמוה"א: "נו, איר ווילט, צינט אן א ליכט'ל".

נק' אמצעי עוד בחייו

גם בחייו הי' קוראים אותו בשם "דער מיטעלער רבי"⁹.

יפה כח הבן מכח האב

א' מחסידי ומקושרי ר' אהרן שטראשעלע שהה יחד עם בתו בעיר האמיל, ולפתע חלתה בתו והיתה בסכנה גדולה ר"ל, בלית ברירה רץ לעבר ביתו של אדמו"ר האמצעי (אשר שהה אז בהאמיל), לבקש את ברכתו. כשהגיע לרבי התחנן שיתפלל בעבורו ויברך את בתו ברפואה שלימה, ונימק את בקשתו: "היות שאדמו"ר האמצעי הוא בנו של אדמוה"ז, ויפה כח הבן מכח האב". למשמע זאת אמר אדמוה"א בהדגשה "מכח האב", אך החסיד לא הבין כוונת הרבי וחזר שוב על נימוקו הנ"ל, אמר שוב אדמוה"א בהדגשה: "איז דאך **מכח האב**", וכך נשנה ג' פעמים עד שהבין החסיד הדגשת הרבי.

אורות דתוהו בכלים דתיקון

בנוגע למחלוקתו עם ר' אהרן שטראשעלע אמר אדמו"ר האמצעי: "ווען האט מען געקענט דער עיקר הערן פון טאטן ווען ער פלעגט פאר דבק'ן זיך און אן הויבן קאדען זיך איבערן בריק, פלעגט ארק'ע אויך קאצעזוך מיט עם, אבער איך פלעג נאך גיין מיט א פארקאשענטן עווער און הערן בעת מעשה וואס ער רעט".

וישנה גירסא פחות מדויקת שאמר כך: "פלעגט איך פארקאצען דעם עווער און נאך גיין הערן וואס ער זאגט, אבער ארק'ע פלעגט דאך קאצעזוך מיט עם גלייך".

9 אן ראה ברשימות דברים חלק הצ"צ סיפור ג.

אמר אביי אמר הקב"ה

אדמו"ר האמצעי אמר אז ער וואלט וועלן, אז פאר יעדער מימרא אין גמרא, זאל מען זאגן: "און פארוואס ער אזוי געזאגט, וויילע דער 'רצון העליון' איז אזא", נאר די וועלט וועט דאך לאכן דערפון, זאל מען לכל הפחות זאגן בתחילת כל דף".

אני לא מקפיד

אמרו לאדמו"ר האמצעי וכי עד כדי כך עונשו של פלוני שהקפדתם עליו? ענה אדמו"ר האמצעי: "גלויב מיר אז איך האב אויף עם ניט מקפיד, סיידין מן השמים חסו על כבודי".

קחי מכיסי את הילד האחרון

כשנסע אדמו"ר האמצעי בסוף ימיו לניעז'ין, נסע עם כל בני ביתו, הצטרפה בדרכם לשיירה הנכבדת אשה עקרה ר"ל, ומתוך רצון טוב החלה לסייע בעבודות המטבח ובבישולים, וככל הנראה בגללה נשתנו טעמי המאכלים, שאל אדמו"ר א: "מה זה שהמאכלים נשתנו אצלנו?" ותען הרבנית: "במטבח עוזרת אישה שהצטרפה למסע שלנו, והרחמנות עלי' גדולה שאין לה בנים ר"ל, ויאמר אדמו"ר א: "תגש לכאן", ותגש האשה וישאלה אדמו"ר א: "מה שאלתך?" ותבך ותתחנן לו על דאגתה וצורתה אשר אין לה בנים, ויאמר הרבי, - ותוך כדי דיבור הפך את כיס בגדו כמריקו החוצה - : "אָה בא מיר נאך פאראן איין אינגל, נא דיר עם אוועק". כעבור שנה ילדה האשה העקרה בן. (שמעתי מר' דוב [בער'ל] יפה ע"ה. - הכותב).

עם ר' עקיבא אייגר

כשפגש אדמו"ר האמצעי את ר' עקיבא אייגר, ביקש ר' עקיבא מאדמו"ר א שיאמר איזה 'תורה' שגם הוא יוכל להבינה (ר' עקיבא אייגר לא למד נסתר דתורה. - הכותב). אמר אדמו"ר האמצעי: "כתוב שיוסף אמר לאשת פוטיפר "איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחתאתי לאלקים", וצריך להבין, ממה נפשך, אם היא מאמינה ג"כ באלקים, הי' צריך יוסף לומר "וחטאנו לאלוקים" שזה יותר ישפיע, ואם איננה מאמינה באלקים, מה הערך שיש בנימוק שיחטא לאלקים, הרי בכלל איננה מאמינה שיש אלוקים? אלא התירוץ הוא, שאמנם היא ג"כ האמינה באלקים, אך יוסף לא רצה להתבטא "וחטאנו" בלשון רבים, כי לא רצה להכלל (להתאחד) עמה אפילו בדיבור וכל שכן בפועל ממש".

כשסיים אדמו"ר האמצעי את דבריו אמר הגאון ר' עקיבא אייגר בהתפעלות: "לערנען קענען מיר, אבער רוח הקודש האבן זיי". (התכוון על אדמו"ר א. - הכותב).

הצמח צדק

יקר מכל הון דעלמא

כשביקר הרה"צ ר' נחום מצ'רנוביל זצ"ל אצל אדמו"ר ז, הראה אדמו"ר ז לר' נחום (מרוב אהבתו והערצתו אליו) את כל רכושו היינו ספריו וכיו"ב. טרם סיים להציג בפניו את רכושו אמר: "איך וועל אייך ווייזען א זאך וואס ביי מיר טייערער פון כל הון דעלמא". ויוליכו לעבר החצר שם היתה דלת אשר הובילה לחדר קטן, בחדרון ישבה אשה ונדנדה ביד' תינוק קטן, נגש אדמו"ר ז והסיר הכיסוי שמעל פני העולל, ויזדעזע ר' נחום למראה עיניו.

התינוק הי' כ"ק אדמו"ר הצ"צ שכידוע התגורר בביתו של אדמו"ר ז.

מחכים לו אלפי נשמות

בראש השנה צעד אדמוה"ז לתשליך בלוויית מאות חסידים, נכדו הצ"צ הצטרף גם הוא לשיירה הנכבדה אך בהיותו עוד רך בשנים, עשה עצמו כשוטה, נטל מקל וירכב עליו כרוכב על הסוס, מפני מעשיו התרחק הנער כמה פעמים מהשיירה וכל פעם שנתרחק המתין עליו רבינו הזקן, וישאל א' מהמקורבים: "וכי על נער קטן צריכים לחכות", ויען אדמוה"ז: "ועליו ממתנינים עשיריות אלפים נשמות, האם אני לא אחכה".

עזות מחשבה

כשהתגורר הצ"צ בביתו של זקנו, ה' גר אדמוה"ז בעלי' והצ"צ בקומה התחתונה, בא' הימים עמדו בקומה התחתונה אדמו"ר האמצעי והצ"צ, (כל א' בפניה אחרת), לפתע ירד אדמוה"ז מעליית הבית, נגש לאדמו"ר האמצעי ושאל: "בעשע, וואס טראכסטו", ויען: "עתיק ואריך". ויגש לנכדו הצ"צ וישאל: "מענדז'ע, וואס טראכסטו", ויען: "סובב וממלא". וישאל הצ"צ: "זיידע, און וואס טראכסטו", ויען אדמוה"ז: "דו קענסט עם (והראה על מהר"ל שה' תינוק בעריסה) געבן פארשטיין וואס דו טראכסט, אזוי קען איך געבן דיר צו פארשטיין וואס איך טראכט". כל ימיו ה' מצטער אדמו"ר צ"צ מאין לקח ההעזה, לשאול זאת מזקנו¹⁰.

אמונה פשוטה

כשנעשה הצ"צ חתן נתנו לו (כחלק מהנדוניה) הרבה זהובים, ויציע לו איש א' שיביא לו את כל מעותיו ויעשו עסק למחצית השכר, הלך הצ"צ לשאול בעצת אדמוה"ז, ויען אדמו"ר הזקן: "כשתכניס כל מעותיך לעסק, ספק תרויח וספק לא, ואפשר שגם תפסיד כל המעות, ואם תכניס המעות לכאן, (ויצביע לעבר השולחן, שם עמדה קופה של מעות רבי מאיר בעל הנס) בודאי תרויח בזה. בכל זאת הכניס הצ"צ את מעותיו לעסק הנ"ל, ולאחר זמן הפסיד את כל כספו. נכנס לסביו (אולי אמר: "וכי מגיע לי לאבד כל מעותי" - הכותב), ויאמר אדמוה"ז: "בהיותי תלמיד אצל רבינו המגיד י"ע נסעתי עם כמה מחברי, ונעצור למנוחה בא' הקרעטשמע [אכסניא], בעל האכסני' ה' יהודי אשר התפרנס למחייתו ממכירת יי"ש לגויים העוברים ושבים, היות שה' העת בסמיכות לימים הנוראים, שאלנו אותו: "כיצד מתפלל אתה בצבור", ויען: "כל השנה אני מתפלל ביחידות, ולחודש החגים אני נוסע העירה", שאלנו אותו: "מדוע לא תעקור דירתך לגור בעיר ולהתפלל בכ"י בצבור", ויען: "כאן פרנסתי בטוחה, ואינני יודע כיצד אתפרנס בעיר", אמרנו לו: "הלא השי"ת זן ומפרנס כמה אלפי יהודים בעיר, האם לא יוכל למצא פרנסה בשביל עוד יהודי א'". לאחר כמה שעות, והנה אנו רואים עומדים בחוף עגלות וסוסים, ומטעינים עליהם משאות וכלי הבית, ומתכוננים לעזוב את הבית ולנסוע העירה. סיים אדמו"ר הזקן: "הלה לא הכיר אותנו, רק ידע שאנו הצעירים, תלמידי המגיד, וה' די בזה בעבורו לעזוב מקום פרנסתו הקבוע והמנוסה, ולטלטל כל בני ביתו ולנסוע העירה... ואתה, הנך נכדי ומכיר בי, לא סמכת על דברי ולא שמעתני". על מאורע זה הצטער אדמו"ר הצ"צ כל ימי חייו.

הסבא לגמרי אחרת

מתנגד א' בא לאדמו"ר הצ"צ ואמר שהוא רוצה לכתוב השגות על שו"ע אדמוה"ז, ויען הצ"צ בזה הלשון: "ביי דעם רי"ף, איז נ'טא קיין אשתמיטלי, בריינגט ער א גמרא איז דאס ביי עם גמרא, בריינגט ער נ'ט די גמרא האלט ער נ'ט די גמרא, ביי דעם רמב"ם, איז יע דא אשתמיטלי, צוויי מאהל און אפשר דריי

10) נמצא בלשמו"א אך מפני חביבותו בא כאן.

מאהל, אבער איז ביי עם ניטא קיין איין ווארט א איבערקער, אבער דער זיידע איז דאך געווען גאָר (תיבה זו אמר בקול רב ובדגש ממושך ג-אָ-אָר) א אנדערער (ויאמר הצ"צ למתנגד - המו"ל) אוועק פון דאנען, אוועק פון דאנען".

שרויה בפסח

אדמו"ר הצ"צ הפיץ את תשובתו של אדמוה"ז שלא כדאי לאכול מצה שרויה בפסח, אח"כ אמר הצ"צ שהוא מתחרט על שהוציא לאור את תשובתו של סביו, בכך מנע מהרבה יהודים שמחת יו"ט.

רבי, יהודי של שו"ע

בא' מימי חוהמ"פ מצאו בבית הצ"צ על הארון טאָרט (עוגה) באריזה, ונעשה רעש, ויאמר הצ"צ: "איך בין אויך א איד, וקורה אצלי הלכה משו"ע".

התוועדות י"ט כסלו

הצ"צ ה' מתוועד התוועדות די"ט כסלו בליל י"ט (ולא בליל כ') והי' שותים ספירט ב"סטאקאנעס" [בכוסות] און מ'האט פארבייטן מיט פליישקס לונגען און לעבערקעס [כבד], הי' מביאים דלי עם פליישקס.

צופה נסתרות

אחד מקרובי הצ"צ הי' במצב כספי דחוק מאד ונוספה צרה על צרתו אשר חתן בתו נעלם מביתו ובתו ישיבה עגונה בביתה. ביקשה ממנו אשתו שיסע לאדמו"ר הצ"צ להתברך ממנו ולשמוע עצתו, אך מכיון שבעלה הי' מתנגד סירב להצעתה ותפציר בו אשתו ותאמר: "והלא כל העולם נוסעים לרבי ונושעים, ומדוע לא תסע?".

לאחר ריבוי הפצרות ותחנונים נכנע בעלה ונסע לליובאוויטש, בהגיעו לחצר הרבי קיבלו אדמו"ר הצ"צ בסבר פנים יפות וקירבו בקירבה מיוחדת. (כידוע שבהגיע קרובי משפחה לרביים היו מקרבים אותם קירוב גדול, אף אם הלה לא הי' חסיד גדול...) סיפר היהודי לרבי את סיבת בואו, שמרוב צרותיו הפצירה בו אשתו שילך לשאול בעצת הרבי ולהתברך ממנו. ויאמר אדמו"ר הצ"צ: "פעם כשישבתי במטבח שמעתי שקראו עתון בו כתוב שבעיר קייב דרוש בעל מרקחת ומכיון שזה המקצוע שבו הנך מתמחה סע לשם, ובדבר בתך השי"ת יעזור".

חזר האיש לביתו עצוב ומדוכדך, בבואו לעירו אמר לאשתו: "אה! הרבי לא יכול לעזור.. הרבי אמר לי שפעם שמע משהו קורא עיתון בו כתוב שבקייב מחפשים רוקח, מי יודע ממתי העיתון, אולי כבר נתיישן, ואינם זקוקים לרוקח, וגם האם זה רבי שסמכותו היא על עיתון?" ותשאל אשתו: "ומה אמר בנוגע לבתנו" ויען: "לא נתן לי שום עצה או דרך מעשית למצוא את בעלה רק ברכני שהשי"ת יעזור". אמרה האשה: "אל תדאג, אם אלו דברי הרבי בוודאי נושע, עלינו רק לקיים את הוראתיו וה' יעזור, והרי כולם נוסעים לרבי, האם כולם השתגעו?" כה דברה אל לבו עד שנשתכנע ונסע לקייב, בהגיעו לקייב התעניין אודות מקום העבודה שנתפרסם בעיתון ולהפתעתו ולשמחתו הרבה מצא את המקום, שמה מצא חן בעיני האדון ויתן לו עבודה במשכורת גבוה.

וככה עברה השנה בטוב ובנעימים, בהתקרב חדש האביב לקח חופשה מעבודתו ונסע לביתו לחגוג את הפסח יחד עם משפחתו. באמצע ימי חוה"מ פסח הופתע לקבל מברק ממעבדיו בו נכתב: "אתה מתבקש להגיע בדחיפות לקייב". נבהלו בני ביתו וחששו מאד מהבלתי נודע, אך אעפ"כ החליטו שתיכף יסע לקייב כבקשת אדונו, נטל עמו צידה לדרך, מצות וסוכר ויצא לעבר העיר הגדולה, קייב.

בהגיעו לקייב, קיבל מעבדיו את פניו בחמימות ובסבר פנים יפות והתנצל על אשר הטריחו בפתאומיות לבוא קודם זמנו, והוסיף ואמר: "בקרב חל יום הולדתי ובדעתי לערוך מסיבה גדולה, אזמין אורחים רבים

ונכבדים, פריצים, קצינים וכומרים, ישבתי וחשבתי מי יוכל לנהל טקס גדול כזה, משלא מצאתי איש מסוּ, אשר ראוי לארגן האירוע, פניתי אליך, אמנם הנך רוקח, אבל מבקש אני ממך להכנס לתפקיד". ויהי היום, יום ההולדת, אורחים רבים חשובים מגיעים מכל האזור, והאדון בעל השמחה מקבל את פניהם ומושיבם ליד השולחן המפואר, כל א' לפי מעמדו וחשיבותו, כשלתע מבחין בעל השמחה אשר הרוקח היהודי המנצח על כל הארוחה, עומד מבוהל ומרוגש ופניו נפולות במאד, נגש אליו האדון ושאלו: "האם משהו התרחש"? ענה הרוקח היהודי ואמר: "א' האורחים שלך אשר הציג עצמו ככומר הוא חתן בתי אשר נעלם מביתו והשאיר את בתי עגונה ולכן עומד אני מבוהל ומרוגש". אמר לו אדונו: "כעת תמשיך בעבודתך ללא שינוי ובגמר הסעודה אסדר הענין". משנסתיימה המסיבה החלו האורחים הרבים לצאת לדרכם, נגש בעה"ב וקרא לאותו "כומר" לחדרו ושאלו: "היכן אשתך, האם נכון הדבר אשר הנך יהודי ונעלמת מביתך והשארת את אשתך עגונה". הכחיש הכומר את כל טענות הבעה"ב ואמר אשר לא היו דברים מעולם. למשמע זאת שלף הבעה"ב אקדח מחגורתו ויקרא לרוקח ויאמר לכומר: "את האיש הזה אתה מכיר"? ויאמר: "לא". ויאמר הבעה"ב: "אם לא תתן עכשיו גט פיטורין לבתו, אחת דתך...". בלית ברירה הודה ה"כומר" שאכן הוא בעלה של בתו ומיד קראו לרב שיסדר כתיבת גט כהלכתו. חזר קרוב משפחתו של הצ"צ הנ"ל לביתו שמח וטוב לבב, ועוד ועיקר משוכנע ובטוח שדברי הרבי ממישיים הם.

(שמעתי מר' בערל איטקין שיחי' [ע"ה] - הכותב).

בירה פלאית

לפני הצ"צ באה עגונה א' ותבקש את ברכתו שתזכה למצוא את בעלה, אמר לה הצ"צ: "סעי לוילנא אבל בדרכך לא תשתי מאומה כי אם בירה", בדרכה לוילנא נגמרה הבירה שברשותה, והיות שחפצה במאוד לשתות, שאלה את העוברים ושבים היכן אפשר להשיג בירה, וישיבו לה שבסמיכות מקום יש בית חרושת לבירה, ותט מדרכה לעבר בית החרושת, והנה מיד שנכנסה ראתה שהאומן המבשל את הבירה זהו לא אחר מאשר בעלה, לא הניחה אותו לנפשו עד אשר כתב לה גט. (שמעתי מר' דב יפה ע"ה - הכותב).

מצא נאה אבל מאוסה...

ה' יהודי אשר לעת זקנותו בא להצ"צ ויאמר: "ברצוני לגרש את אשתי כדי לישא אשה אחרת נאה הימנה, כדברי הגמרא 'מצא אחרת נאה הימנה מותר לגרשה'". למשמע זאת אמר הצ"צ: "מ'קען נעמן א שיינע און לעבן מיט א מ'אוס'ע". נשאר הזקן בשלו, גירש את אשתו ונשא אחרת, והנה לא עבר זמן מועט וצרה צרורה נפלה עליו, לאשתו החדשה צמחה בועה על אפה, נסעו יחדיו לטובי הרופאים ולא מצאו שום תרופה אלא לנתח את אפה, עשתה את הניתוח ונתכערה. והתוצאה הי' כדברי הצ"צ שחי עם אשה מאוסה.

(שמעתי מר' בן ציון ע"ה מאראד, ששמע הסיפור בליובאוויטש מחתנו של בעל המעשה, רב"צ הי' אוכל אצלו פעם בשבוע והוא סיפר המעשה הנ"ל על חמיו - הכותב).

בעלביית' שקייט לע"ל

פעם א' בשמחת תורה ישבו אדמו"ר הצ"צ וחסידיו על רצפת בית הכנסת והתוועדו וישתו יי"ש בכוסות (סטאקאנעס) ודיבר אדמו"ר הצ"צ אודות המאורעות שיתרחשו בביאת משיח. ויאמר הצ"צ: "אז משיח וועט קומען הי' כל בעה"ב כמו ר' וואלף מזיטאמיר (מתלמידי המגיד), מה הי' בעלביית' שקייט של ר' וואלף זיטאמיר, שהי' בכל ערב מכבד את חצרו ואח"כ סוגר את שער החצר וסותם עם נייר מלמטה שחזירים לא יכנסו". וישאלו החסידים את הצ"צ: "ואיך הי' ר' וואלף זיטאמיר"? השיב הצ"צ: "יהי' כמו הבעש"ט". וישאלו מאיתו: "ואיך הי' הבעש"ט"? ויאמר הצ"צ: "אה, הבעש"ט...". והראה בידו כמפליא בהפלאותו.

(תחילת הסיפור על התועבות בשמחת תורה על הרצפה, שמעתי מהחסידי ר' חיים אברהם ע"ה דוכמן והשאר אינני זוכר איך ה' הסיים, וצרפתי לזה הדיבור על ר' ואלף זיטאמיר ששמעתי מדודי ר' ברוך ע"ה דוכמן וגם מיבלחט"א ר' שלמה חיים שיח" [ע"ה] קסלמן, מר' חיים אברהם ע"ה שמעתי רק שאז שאלו להצ"צ האם אפשר לצאת יד"ח בלימוד ספרי מוסר במקום דא"ח והצ"צ השיב ע"כ במשל אך שכחתי לצערי המשל. - הכותב)

יתגדל ויתקדש - במותר לך

איש זקן שלא היו לו בנים ר"ל בא לפני הצ"צ ויאמר: "ברצוני שיהי לי קדיש, לכן אשא אשה שיוולדו בנים". ענה לו הצ"צ: "דער בעסטער קדיש איז 'קדש עצמך במותר לך'" (שמעתי ממורי הרב הת' שמואל נאטיק מקרעסלאווער - הכותב).

ניקולאי יודע מחשבות

הצ"צ לא דיבר היטב רוסית, לכן כשנסע לאסיפה בפטרבורג, לקח אתו כמתרגם מלה"ק לרוסית את ר' אייזיק מהאמיל, הלה דיבר רוסית היטב. בנסיעה זו הזהיר הצ"צ את המתלויים אליו שבעת עומדם לפני הצאר ניקולאי יזהרו במחשבותיהם, כי הצאר מרגיש מחשבת הזולת.

מי אשם שתפלתך נשמעת עד חרטון

בא' מן העיתים הגיעו לחצר הצ"צ ריבוי אורחים מהמושבות הקרובות והרחוקות, יצא הצ"צ לאורחים ואמר: "וואס פאָרן אלע אהער, ווינציק פאָראַן גוטע אידן, אין רוזין א.א.ו.?" (ומנה עוד כמה מקומות), ובסיימו את דבריו סגר הדלת, נפלו האורחים ברוחם, ומשלא ידעו מה לעשות, פנו למהר"ל (כשרצו לפעול דבר אצל הצ"צ נהגו לפנות למהר"ל), ויתאוננו לפניו שהגיעו ממרחקים לשהות במחיצת רבם וכעת מסרב הוא לקבלם, נגש המהר"ל אל חדר אביו והקיש על הדלת, משיצא הצ"צ מחדרו פנה המהר"ל לאביו ואמר: "טאטע, ס'איז אן געפאָרן א גרויסער עולם פון חערסאן וכו'". ויען הצ"צ בקפידה: "וואס פאָרן אלע אהער, ווינציק פאָראַן גוטע אידן, אין רוזין א.א.ו.?" וישיבהו המהר"ל: "טאטע, ווער איז דער שולדיק אז דו דאווענסט אין ליובאוויטש און הערט זיך אין חערסאן". אז התיישרה דעתו הק' וקיבל האורחים.

אם "צימעס" זה אציל, רוזין לא חולקים עלינו

פעם נסעו חסידי הרה"צ ר' ישראל מרוזין לעיר הגדולה מוסקבה, בדרכם עצרו בליובאוויטש ושהו שם בשבת קודש, הזמינם הצ"צ לסעוד על שולחננו, ויאמר להם הצ"צ: "אייער רבי איז א שצעגאל [גנדרן], וואס פאר אנטיקלעך האט ער אייך געבעטן בריינגען פון מוסקבה". ויענו: "שפיגלען אזוי די ליינג, אזוי די גרעב, אזוי די ברעט". ויאמר הצ"צ בתמיהה: "אה! אה! דאס איז דאך א דרך פאר מתן תורה, אבער יעצט איז אלץ פאראן אין דער תורה". ואח"כ ביקשם: "דערציילט עפעס פון אייר רבין". ויאמרו: "דער רבי האט געזאגט אז צימעס (כנראה זהו קאמפאט המכיל צימעס שאוכלים כמאכל רביעי בסעודה - הכותב) איז אצילות" ויאמר הצ"צ: "אויב אזוי, קריגן זיי דאך אויף אונז ניט, קריגט זיי דאך אויף אונז ניט"¹¹.

11) חציו הראשון של הסיפור נדפס בלשמע אוון חלק הצ"צ סיפור יז.

תפלתך התקבלה בעזרת הנשים

פעם במוצאי יוה"כ פ' אמר הצ"צ לחזן: "דיינע תפלות זיינען געפעלן געווארן למעלה". למשמע זאת הצהיבו פניו של החזן, וסיים הצ"צ ואמר: "אויפן וייבער שטיבל".

משוגע בעתיד

ר' נחום מראדאמיסלע ה' חסיד של אדמו"ר צ"צ, כשהי' ביחידות אמר משהו להצ"צ והשיבו הרבי: "איי, דו ביסט גאר א משוגע'נער". כשיצא מהיחידות ה' ר' נחום מודאג מאד מהכינוי שקיבל מרבו, ניגש למהר"ל וסיפר לו את שהתרחש, ויען המהר"ל: "איי, דער טאטע געמיינט אין פופציק יאהר ארום". זכה ר' נחום להאריך ימים וביקר לעת זקנותו בליובאוויטש (בשנות תרס"ה-תרע"ב), בשהותו בליובאוויטש סיפר הרבה סיפורים וענינים שלא שמעו אודתם, גם ר' שמואל גרונום לא ידע ענינים אלו. עם הרבי הריי"צ שוחח ר' נחום ימים רבים וסיפר לו סיפורים רבים. זמן לא ארוך לאחרי שביקר בליובאוויטש סיפרו שהוא מת ר"ל ואכן, כדבריו של הצ"צ, איבד את דעתו ר"ל שבועים לפני מותו. לאחר כשנה' הרבי הריי"צ לרבי בעיר רוסטוב, אמר פעם בעת יושבו בשולחן: "הכל מה שסיפר דער אלטער, בירדתי והכל אמת". (בליובאוויטש קראו אותו "דער אלטער" - הכותב).

סעודה שלישית לאו דוקא

שבת א' בהגיע זמנה של סעודה שלישית, אמרו חסידים לפני הצ"צ זצ"ל: "מ'דארף דאך פראווען שלוש סעודות". אמר אדמו"ר הצ"צ: "מיר וועלן זאגן א ניגון וועט זיין במקום שלוש סעודות". ומני אז הבינו החסידים שסעודה שלישית לאו דוקא.

י"ב שבטים אך ללא אריכות ימים

אמר אדמו"ר הצ"צ: "איך האב אויס געבעטן ביים זיידן י"ב שבטים, נאר פארגעסן אויס בעטן פאר זיי אריכות ימים".

לקוטי תורה אינו פשט'ל

פעם סיפר הצ"צ לבניו הצרות שיבואו (ר"ל) על עם ישראל בעקבתא דמשיחא, בניו שמרו בסוד את מה שגילה, אך א' מבניו גילה לר' מרדכי יואל ע"ה א' מהדברים שאמר: "בעקבתא דמשיחא כשיהודי ילמד ליקוטי תורה ויראה איזה פירוש בפסוק ע"ד החסידות יחשוב שזה רק א פשט'ל, והאמת הוא שכן הוא הפירוש בפסוק".

אצרך בבטן

פעם חזרה הרבנית של הצ"צ מבית הטבילה בפחד ובבהלה, שאלה הצ"צ: "וואס ביסטו אזוי צו שראקן" [מה את כ"כ מפחדת?]. ותען שכל הדרך בחזרתה מבית הטבילה הלך אחרי' אדם א', ויאמר הצ"צ: "נו, דאס איז דאך שמואל הנביא" [זה הרי שמואל הנביא!]. ואז נולד אדמו"ר המהר"ש. (שמעתי מר' דובער יפה - הכותב).

חנופה לנכדי הצ"צ

א' מנכדי הצ"צ אשר שימש כרב, פסק הלכה בענין מסוים וקיבל הסכמה מעוד כמה רבנים שסברו כמותו. הצ"צ לא נחה דעתו מפסק הלכה זה וכתב לנכדו: "אינך צודק בהלכה זו, ומה שיש רבנים שכותבים כמותך הם חנופים לך מפני שאתה נכדי, ואני ב"ה תשובותי הולכים מסוף העולם ועד סופו".

בבית המקדש בירכו על אתרוג קלבריא

אדמו"ר הרשב"ב נ"ע אמר: "קיבלתי עדות מר' שמואל בער מבאריסאוו ששמע מהצ"צ אז ער איז מעיד אז אין ביהמ"ק האט מען געבענטש אויף א קאלאברער אתרוג וזה שר' לוי יצחק מבארדיטשוב ברוך על אתרוג מא"י, הוא מפני שבעבורו נשאה הרוח גרעין מקלבריה לארץ ישראל ומהאילן שצמח מגרעין זה השתשמיש ר' לוי יצחק נ"ע".
(שמעתי מר' חיים אברהם ע"ה דוכמן - הכותב).

לומדים אחרת

אמר הצ"צ לר' יוסף טומרקין: "איך און דו, און נחמי' דובראוונער לערנען א בלאט גמרא גאר גאר אנדערש".

מתנגדים לא יודעים ללמוד

הצ"צ אמר: "מתנגדים קענען ניט לערנען, אז זיי וואלטן קענען לערנען וואלטן זיי קיין מתנגדים ניט געווען".
(ע"ז ה"ר מרדכי יואל אומר שזה המצאת גאון - הכותב).

פסוקי דזמרה נוסח צמח צדק

פעם נשמעה תפלתו של הצ"צ מעבר דלת חדרו ושמעו שאמר (בניגון): "ה' בעמו יפאר, ענוים בישועה יעלוזו, חסידים בכבוד ירגנו".
(שמעתי מר' חיים אברהם ע"ה דוכמן - הכותב).

כרחל לפני גוזזי נאלמה

פעם אמר הצ"צ: "מאז חורבן בית המקדש אין לשון הקודש המצוי נכונה".

כולם יבואו אליך

לעת זקנותו רצה הצ"צ לעזוב את נשיאותו, לנסוע להאדיטש ולא למוש מאוהלו של אדמוה"ז, קרא לבנו מהרי"ל וסיפר לו אודות החלטתו והוסיף: "מאין אקח כסף על ההוצאות? ומיד השיב: "אקח מעט תלמידים ואהי' דרדקי שלהם, ואף כי משלמים בעד מלמדות מעט כסף, אולי משום שאני נכד לסבא ז"ל יתנו לי במשכרותי יותר משאר מלמדים". למשמע דיבורים אלו אמר מהרי"ל לאביו: "אבא, לא ויעיל לך כלל כי כולם יבואו אליך להאדיטש", ויען הצ"צ: "אויף דער סברא האב איך זיך ניט געכאפט".

קולות וברקים

לעת זקנותו ה' מפחד¹² אדמו"ר הצ"צ מרעמים עד כדי כך שכשהי' רעם הי' מתחבא בכרים. (בליובאוויטש הי' הבתים של עץ ונדלקים מרעמים (אוצ"ל ברקים - המו"ל) לפעמים).
(שמעתי מר' ברוך ע"ה דוכמן - הכותב).

12 זה שהי' מפחד הובא ברשימות דברים מדור צמח צדק אות ל"ה בתוספת סיפור בקשר לזה, ומצויין שם ראה גם סה"ש תרצ"ט ע' 322, רשימות חוברת קנו (כרך ד ע' 486).

משנה לנשמה

הצ"צ אמר שצריכים לחזור משניות בעל-פה, כי זה טוב בשביל הנשמה לאחר צאתה מן הגוף לפני הקבורה. כשנסתלק אדמו"ר הצ"צ אמר בנו אדמו"ר המהר"ש: "עכשיו אבא מהרהר משניות".

אדמו"ר מוהר"ש

הכל יש בו

אדמו"ר הצ"צ ה' מונה שבחם של בניו הק', על מהרי"ל אמר, מיין גוטער איד, על מהרי"נ אמר, מיין למדן על מהרש"ז מילאדי אמר, מיין חסיד, ועל אדמו"ר מהר"ש אמר, 'כולהון איתנהו ביה'. (שמעתי מר' מ"מ נאדעל ע"ה. - הכותב.)

ממלא מקום

לאחר הסתלקות אדמו"ר הצ"צ ניגש ר' יוסף טאמרקין לאדמו"ר מהר"ש ואמר: "שמואל'קע דו ווילסט זיך זעצן אויף דעם טאטי'נס ביינקל?¹³" (שמעתי מר' דובער [בער'ל] יפה ע"ה)

לית מחשבה תפיסא בי

אדמו"ר מהר"ש אמר למקורבו החסיד ר' מאניע מאנעסזאהן: "זיי (כוונתו על החסידים) מיינען אז זיי קענען מיך, זיי קענען מיר ניט, ס'איז געווען צייטן אז איך האב טאהן 22 שעה אין א 'מעט לעת' און זיי פלעגט מיך מוסר'ן וואס טו איך גאר ניט, וואס נעם איך ניט א ספר אין האנט".

לגזול עתים לתורה

ר' בער יפה ע"ה סיפר, שהכיר איש א' מחסידי אדמו"ר מהר"ש בעיר וויטעבסק והלה סיפר לו, שכשהי' אברך הי' מטופל בבנים, על שולחנו הי' אוכלים 13 נפשות והי' רחוק מעשירות, לכן פרנסתו היתה מיגיע כפיו, וכמובן שהי' עובד למחיתו מהשכם בבוקר עד שעה מאוחרת בלילה. כשנכנס ליחידות לאדמו"ר מהר"ש, שאלו הרבי האם יש לו קביעות עיתים לתורה, ויתנצל, ויספר על מצבו עיסוקו וטרדותיו, ושאיין לו זמן פנוי ללמוד בשום אופן, ויאמר לו אדמו"ר מהר"ש: "לקבוע עיתים הפירוש הוא 'לגזול' כלומר, בעל כרחו, וכך תעשה". ומני אז סיפר החסיד, שמרתי על הקביעות בכל התוקף, ובמשך הזמן ה' עזר שנהי' יותר קל גם בהעבודה.

עלבונה של תורה

אדמו"ר מהר"ש אמר על יהודי וויטעבסק בזה"ל: "וויטעבסק גיט ניט אָפּ קיין כבוד התורה".

אני שניאורסון תזכור אותי

ה'גובערנאטאר' (שר הפלך) של העיר וויטעבסק והמחוז דרש ותבע, שלפחות אחד מבני אדמו"ר מהר"ש ישירתי בצבא, ויסרב הרבי לזה, ויאמר ה'גובערנאטאר' שלכל הפחות בן הרבי ילין ב'קזרמה' [הבית שבו מתגוררים החיילים] עם כל החיילים, ובבוקר ילך הביתה, והצביע ה'גובערנאטאר' על אדמו"ר מהרש"ב נ"ע.

13) עוד בשייכות לדיבורו של ר"י טומרקין עם אדמו"ר מהר"ש ע"ד הנשיאות ראה בלשמע אוזן חלק אדמו"ר מוהר"ש סיפור י"ט.

ויאמר המהר"ש שבנו לא יוכל ללון שם, כי זה לא יתאים בעבורו והרי רק על נטילת ידים בבוקר הוא צריך לדלי שלם של מים, אך אעפ"כ הגובערנאטאר' עמד על שלו, וירגז הרבי ויאמר: "האתה יודע מי אני?" ויען הלה: "כן אני יודע, אתה הרב שניאורסאהן", ויאמר אדמו"ר מהר"ש: "אם אני הרב שניאורסאהן אז תזכור אותי", ויטרוק את הדלת ויצא מבית הגובערנאטאר' בכעס ולאחר שני ימים הרשע פתאום חלה מאוד ותיכף מת. (כן יאבדו כל הרשעים).

בלבד שיכוון לבו לשמים

אמר אדמו"ר המהר"ש שיש לו ג' סוגי כסף מה שנותנים א. צדיקים. ב. בנינים. ג. סתם יהודים. (שמעתי מר' דובער יפה ע"ה)

בעל דעה או בעל תאוה

אדמו"ר המהר"ש אמר שהוא מקבל על עצמו להחזיר בתשובה את כל האפיקורסים, ואיך? לסרס אותם. (כי כל קושייתם היא רק על סמך תאוותם, לכן הם מחפשים סברות להשתחרר ממציות הבורא המשגיח עליהם. - הכותב).

פסוד"ז על קרשים

בא יהודי לאדמו"ר מהר"ש ליחידות והתאונן שאינו יכול להתפלל, ויאמר לו הרבי שיתפלל בסידור, ויען האישי שהוא רגיל להתהלך אנה ואנה במשך התפילה, ואם כן אינו יכול להסתכל בסידור, ויאמר המהר"ש: "פעטאט, וואס דארפסטו מכוון זיין הללוי' אויפן ברעט". והמעשה כך ה' שהוא נהג להתפלל בבית הכנסת שעשו שם רצפה חדשה מקרשים של עץ, והי' מכווין בכל מזמור הללוי' שב'פסוקי דזמרה', להתחיל כשידרוך בתחילת הקרש ולסיים את המזמור כשידרוך בסוף הקרש. המהר"ש ראה זאת עליו, והאישי יצא מהיחידות בהתפעלות והתפלאות. (שמעתי מר' דובער יפה ע"ה - הכותב).

הרי אני כבן 100 שנה

אדמו"ר מהר"ש אמר קודם הסתלקותו שהוא בן 100 שנה. וזה לפי חשבון 48 שנות חייו בלעמא דין ובצירוף 52 שנות חייו של שמואל הנביא הרי 100. (שמעתי מר' דובער [בער'ל] יפה ע"ה)

אדמו"ר מהורש"ב

הכסף אצלך והנשיקה אצלי

אדמו"ר הרש"ב נ"ע כשהי' ילד קטן הי' חוזר משניות בע"פ, וכמו"כ אחיו הרז"א נ"ע, ושניהם היו נכנסים בכל יום להבחן אצל סבא שלהם - אדמו"ר הצ"צ, שהי' נותן להם עבור כל פרק משניות 'פיטאק' (מטבע רוסי). פעם א' היו צריכים ליכנס, והרז"א איבד את הכובע שלו, אז נכנס רק אדמו"ר נ"ע. כשיצא משם פגשו הרז"א וקינא בו, ויחטוף ה'פיטאק' ממנו, ויאמר הרבי נ"ע לאחיו הרז"א: "דער 'פיטאק' איז בא דיר, אבער דער קוש געבליבן בא מיר".

שבירת הטבע

אדמו"ר הרש"ב נ"ע אמר על עצמו: "טבעית בין איך א קמצן און א מרה שחורה, דעם רובל וואס איך גיב איז ער א גיבראכענער" ["מטבעי אני קמצן ומרה שחורה, הרובל שאני נותן הוא שבור"].

(שמעתי מר' בן ציון מאראז ע"ה).

שמירת העינים

פעם נסע אדמו"ר מהורש"ב נ"ע עם בנו אדמו"ר מהרי"צ נ"ע במוסקוה, ויאמר הבן לאביו: "אבא, ראה איזה בנין ענק העמידו", ויען האב: "יוסף יצחק גלויב מיר, שוין יאהרן לאנג אז איך פאר אין מאסקווע, און חוץ דעם רויטן גארטל פון דעם "איוואציק" (עגלון), זע איך ניט". (שמעתי מר' בן ציון מאראז ע"ה).

שלא לשם סעודה שלישית

אדמו"ר מהרש"ב נ"ע פעם ישב עם חסידים בזמן המנחה בשבת קודש, ויאמר החסיד ר' יעקב מרדכי מעיר פאלטאווע: "מיר וועלן וואשן זיך שלוש סעודות?" [אתם רוצים ליטול לסעודה שלישית?] ויאמר אדמו"ר נ"ע: "איר וועט זיך וואשן צוליב ש"ס, און מיר וועלן וואשן זיך שלא לשם שלוש סעודות" [אתם תטלו לשם סעודה שלישית, ואנו נטול שלא לשם סעודה שלישית]. (שמעתי ממורי הרב הת' אלי' לוי [פאריטשער] ע"ה)

משא ומתן באמונה

אדמו"ר מהרש"ב נ"ע אמר, שאדמו"ר האמצעי אמר, שמשא ומתן באמונה הוא יותר גבוה מתורתו לשמה, ואני, אמר אדמו"ר מהרש"ב נ"ע, פחדתי מלעשות במשא ומתן כראוי, והרז"א אחי נכנס לזה, אך נשרף. כידוע שלהרז"א ה' בית חרושת גדול לסבון ונדלקה דליקה ונאבד הכל. (שמעתי מר' בן ציון מאראז ע"ה)

תאכל לאקשן

'מענדל דער משרת' הגיש מרק לאדמו"ר נ"ע, ויעבור זמן מה וירא שאדמו"ר כמעט שלא אכל, ויאמר: "עסט רבי, דא איז פארן לאקשן אויך". ויאמר הרבי נ"ע: "אה, האסט מיר גאר מחייה געווען" [אה, החייתיני מאד]. (כידוע שהאדמו"רים היו לוקחים לשימוש פנימי משרתים שאינם חכמים שלא יבחינו במה שרואים - הכותב). (שמעתי מר' בן ציון מאראז ע"ה)

ונהרו אליו כל הגויים

בביתו של הרבי הרש"ב במטבח או בחצר עבדה כעוזרת, גוי' אחת צעירה, שלעיתים הלכה מליובאוויטש לביתה בכפר מרוחק לביקור וחוזרת. פעם א' הלכה ולא חזרה זמן רב, ורק לאחר מספר שנים חזרה לליובאוויטש, אך לא כדי לעבוד אלא לסיבה אחרת - לבקש ברכה, ותספר לרבנית כי היא נתחנתה לגוי אחד, וגרו ביחד זמן מסוים, ולפתע הזניח אותה ואינה יודעת היא לאן הלך ואיפה נתעלם, והיות שהיא מקודם זמן רב בחצר הרבי, היא יודעת שהרבי יכול לעזור במקרים כאלו, ולכן היא באה לבקש עזרה, ומכיון שהיא עבדה כאן היא סומכת שלא ישיבו פני' ריקם. כשמענה זאת הרבנית נ"ע נכנסה אל הרבי נ"ע ותספר לו את הנ"ל, ויאמר הרבי נ"ע שתסע למוסקבה. וכך עשתה ללא שאלות נסעה למוסקבה. כשהגיעה לתחנת הרכבת במוסקבה, יצאה לכיכר העיר שעל יד התחנה, ומכיון שהיתה כפרית ולא ראתה כרך גדול כל כך מעולם, עמדה בהתפעלות והשתוממות, והביטה על כל הסביבה. פתאום ראתה מצעד חיילים והבחינה שא' מהחיילים זהו בעלה, ותרץ אליו בהתרגשות, ואך התקרבה אליו דחפה ברגליו ותפול על הקרקע, והמצעד המשיך ללכת הלאה במהירות. ויגש אליה קצין א' שנכח במקום בשעת המאורע] ויאמר, אם יש לך ענין מסוים תבואי למחנה, וירשום

לה את הכתובת וגם נתן לה תעודה להיתר כניסה להמחנה [חסר ההמשך וחבל על דאבדין ולא משתכחין].

לא מאמץ בבחורים

סיפר דודי ר' ברוך ע"ה דוכמאן שהרבי נ"ע (מהרש"ב) אמר פעם א': "די בחורים גלויב איך ניט אפ". (הכוונה בזה שמה שהוא בחור ירא שמים וכו' זה אינו מספיק, העיקר איך יתנהג אחר הנישואין. - הכותב). גם אמר: "א ווייב שטאלצירט אויס די מדות" (אולי פי' מילת שטאלצירט מזככת או לוטשת - הכותב)¹⁴.

גם אני צריך לחשוב

מורי הרב החסיד והתמים ר' אליהו לוי (בלויבאוויטש הי' קוראים לו אלי' פאריטשער או אלי' פעציעער והי' נמנה על הבחורים ה'חוזרים') סיפר, שפעם א' הבחורים ה'חוזרים' לא הבינו ענין א' במאמר שהי' סותר לדבר מפורש, ושאלו את אדמו"ר נ"ע איך ליישב ענין זה, ויען הרבי: "מ'דארף טראכטן". (כלומר שגם לו קשה בדבר איך הלשון ככה, זאת אומרת, כי אמירת הדא"ח זהו שכינה מדברת מותר גרונו ולכן אינו יכול לתקן הנוסחא רק צריך להתייגע ולהבין. - הכותב).

ולבנה ממכון שבתה..

פעם בלילה חופרי הי' השמים מכוסים בעבים, והי' הזמן קצר ל'קידוש החודש' (כנראה שהי' סמוך לחצי החודש), ויצא אדמו"ר הרש"ב נ"ע ויאמר: "ס'איז דא א פוילישער טייטשן", ויאמר לאברהם צא החוצה הבט השמימה וספר הכוכבים - ספר פי' מאך קלאר את הכוכבים", - ויאמר לו כה יהי' זרעך, אז זיינע קינדער וועלן דארפן מחדש זיין די לבנה וועט אויך זיין אזוי". ובנתיים יצאה הלבנה וקדשו אותה.

חלומות לא טובים

אחד בא לפני אדמו"ר הרש"ב נ"ע ויתאונן שנפשו עגמה כי חלם חלום לא טוב, ויאמר הרבי נ"ע אין מה לפחד (כידוע בזמן הזה חלומים חלומות שוא כמבואר במכתב הצ"צ אשר נדפס ב'מאה שערים' - הכותב), אולם אם אתה חושש אז תעשה כך, בשעה שהש"ץ אומר ברכת כהנים (כי אין נשיאת כפים בחו"ל בכל השנה רק ביו"ט), תאמר "רבש"ע" וכו' הנוסח שאומרים בנשיאת כפים ויהי' טוב.

ולא זכר את יוסף וישכחהו

בעיר רוסטוב עוד בחיי אדמו"ר הרש"ב נ"ע, הי' בחור תמים בשם דוד לאבאק שהי' מקורב בבית הרבי. והיתה דחיקא ליה שעתא, ונכנס לאדמו"ר נ"ע ל'יחידות' ויתאונן על מצבו. ויאמר אדמו"ר נ"ע: "נא, דיר 25 רובל לגמילות חסד, און אונזערע געלט זיינען מצליח". ויקח הכסף ויקנה בו סיגרים וטאבאק, ואז הי' מצב כלכלי במדינה בלתי רגיל, הי' חוסר באספקת סחורות, ובכלל לא הי' יציבות, ומחיר 'בין לילה' צץ ופרח פי כמה וכמה, וכך ארע במחירי הסיגרים, ויקנה עוד סיגרים עד שבמשך חדשים אחדים התעשר ונעשה לגביר.

באותו זמן נתלק אדמו"ר הרש"ב נ"ע. ובנתיים שכח לגמרי על החוב (אולי כי הסכים הוקטן בעיניו ולא מצא לנכון להחזיר כסף מועט - 25 רובל - הכותב), כשנכנס ל'יחידות' לאדמו"ר מהרי"צ נ"ע, אדמו"ר הוציא פנקס מכיסו ויאמר לדוד: "תדע שבבית אבי (או בבית המלכות. - הכותב), כל רובל ורובל הוא על פי חשבון, ואם לווית 25 רובל, אתה חייב להחזירם", ויתאדם - הסמיך, ויתנצל ששכח ויחזיר הגמ"ח.

14) ראה בדומה לענין זה בלשמע אוזן אדנ"ע סיפור צ'.

תהילים דבר יום ביומו

פעם אמר אדמו"ר מהריי"צ נ"ע בעיר רוסטוב בזמן הראשון אחרי הסתלקות אביו האדמו"ר נ"ע להחסיד ר' יצחק ע"ה מתמיד, שאבא אומר (מעולם העליון) שאינכם אומרים תהלים בכל יום.

אדמו"ר מוהריי"צ

הנוסקים בצרכי ציבור באמונה...

כשהאדמו"ר מהריי"צ קם ממחלתו הנוראה (טיפש) בעיר רוסטוב, סיפר להרבנית נחמה דינה תחי' [ע"ה] פרטים על מחלתו, כשסיפר אדמו"ר מהריי"צ, סיפר בקול רם (כי היא אינה שומעת היטב), ר' ישראל ע"ה לוי'ן (נעוולער) ה' אז בביתם בפרוודור ושמע כל מה שספר הרבי, וכך סיפר: כשהי' במצב הסכנה, בא אליו אביו הרבי הרש"ב נ"ע וספר לו, שיש עליו גזירה קשה, וכדי לבטל אותה כבר ה' בכמה היכלות ותפילתו אינה מתקבלת, עכשיו נשאר לו היכל א' שלא ה' עוד שם לבקש על זה, וזהו היכל הבעש"ט, ועתה ילך לשם ובעוד שעתיים יחזור עם התשובה.

וכך ה', לאחר שעתיים הגיע הרבי נ"ע ויספר כי ה' בהיכל הבעש"ט, ושם הבטיחו לו שבנו יתרפא ויחלים וישיא את בנותו. וסיים אדמו"ר הריי"צ נ"ע לאשתו הרבנית: "את יודעת במה זכיתי בהיכל הבעש"ט, בזה שכשהיינו בליובאוויטש הייתי יושב בכל לילה עד שעה שתים עשרה, והייתי עוסק במילוי התלושים (טאלאנעס) עבור ישיבת 'תומכי תמימים' (כידוע שהטאלאנעס ה' להם ערך כספי במקום. - הכותב), ובזכות זה רחמו עלי במרום".

(שמעתי בשנת תש"ה מר' מענדל שי' [ע"ה] פוטערפאס ששמע מר' ישראל ע"ה לוי'ן [נעוולער])

בן יכבד אביו

בתחילת שנות נשיאותו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ (פ"א-ג), התגוררה בעיר רוסטוב משפחה יהודייה, בסמיכות ממש לבית הקברות בו נטמן אדמו"ר נ"ע, ומבנות הבית היו שהתנהגו שלא כהוגן, אדמו"ר הריי"צ קרא לא' ממקורביו וביקשהו שילך אל אביו המשפחה ויצווה עליו שיעקור דירתו משם, האיש הנ"ל סירב ולא שעה לבקשה, מששמע אדמו"ר הריי"צ על סירובו ביקש שייאמרו לו להאיש, כי אביו אינו מעוניין שיגור שם, ואעפ"כ נשאר הוא על עומדו ולא עקר דירתו, כעבור יום או יומים השיב האיש את נשמתו ליוצרה.

ברכה אבל לא עצה

החסיד הרד"צ חן כשנסע לארה"ק, בא להפריד מאדמו"ר מהריי"צ נ"ע שהי' אז ברוסטוב, אך מכיון שהי' חסיד של הרד"צ והמהר"ש, בא לאדמו"ר הריי"צ רק על מנת לקבל ברכה לנסיעה ולא על מנת להתייעץ על עצם רצונו לנסוע, ואכן אדמו"ר הריי"צ מעצמו לא חווה את דעתו על נסיעתו. רק לאחר שנתיים כשנודע שהרד"צ נפטר בארץ ישראל, הגיב אדמו"ר הריי"צ: "אָה, ער האט דאך טאקע ניט געדארפט פארן אין ארץ ישראל".

(שמעתי מר' דובער [בער'ל] יפה ע"ה)

מופת או רוח הקודש

כששהה אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע בעיר לענינגראד הוזמן ע"י א' מחסידיו לפדיון הבן שערך בנו של החסיד. אביו הבן לא ה' חרד, על כן הגיש לרבי כיבוד קל לא מבושל בצלחות אשר נקנו לפני זמן וטרם שהשתמשו בהם, אך בכ"ז לא טעם הרבי מאומה, כששאלו את הרבי מדוע איננו טועם, ענה בשאלה: "האם טבלו

את הצלחות החדשות? ... אמר א' המקורבים: "הרי"ז מופת גלוי", ענה הרבי: "לא, פשוט כשהגישו הצלחת פתאום נפלו ברעיוני הל' טבילת כלים, אז הרהרתי מה זה פתאום אולי וכו'".
(שמעתי מר' שמחה גורודצקי ע"ה)

אתכפאי של צדיקים

אדמו"ר מהרי"צ נ"ע השיב לא' ששאלו האם צדיקים שייכים לאתכפאי: "אתכפאי, בינונים דארפון, צדיקים ויילן".

הוא בחיים

בברית נכדו של אדמו"ר מהרי"צ נ"ע, כשהמוהל (או מי שאמר את ה'מי שבירך') בהגיעו ל'ויקרא שמו בישראל", שאל את אדמו"ר מהרי"צ נ"ע, כלומר, איך לקרוא לרך הנימול, ענה הרבי ברמז שהשם כשם אביו נ"ע, הלה לא הבין וחיכה, אז הרבי נ"ע רמז שוב שהשם כשם אביו נ"ע, אחד מן העומדים על יד אמר: 'שלא בפניו', זאת אומרת מותר לקרוא בשם אביו כשאינו עומד בפניו, ויאמר אדמו"ר נ"ע: 'אָה! בפניו, בפניו', אז הבינו שאביו אדמו"ר נ"ע נוכח בשעת מעשה.
(שמעתי מר' מרדכי אהרון שי' [ע"ה] פרידמן. - הכותב).

ולא תתורו אחרי עיניכם

לאחרי הסתלקות אדמו"ר הרש"ב נ"ע, בנו הרבי מהרי"צ נ"ע חלה מאד כידוע והי' במצב קשה, פעם שכב בלי כל תנועה ותגובה, והזעיקו מיד רופא, ויבא ויבדוק, ויורה לעשות לרבי זריקות מסוימות, ויסע. וכיון שהי' זה דחוף קראו ל'אחות' שהייתה גרה בקירוב לביתם, 'אחות' זו הייתה גו' (ארמענית) צעירה ויפת תואר, היא הגיעה ועשתה זריקה לרבי, אך הרבי לא הגיב ולא פתח את עיניו, בכ"ז ה'אחות' אמרה שבדאי מזריקה זו הוטב לו והי' צריך לפתוח את עיניו, אך זה שבפועל אינו עושה זאת אין זה מובן, והלכה לביתה.

הת' דוד לאבאק שהי' אז בחור, הי' בן בית בבית רבי, ובשעת מעשה גם הי' בחדר בו שכב הרבי, ובשעה שה'אחות' הנכרית הסתובבה בחדר, לרגע נפל לו הרהור אינו טוב, ואך היא יצאה מהחדר, הרבי מהרי"צ נ"ע פתח את עיניו ויאמר: "דוד, גלויב מיר אז אין די קינדערשע נארישקייט, בין איך קיין מאהל ניט געלעגן". הבין דוד שהרבי הרגיש במחשבתו.

צחוק עשה לי הג.פ.א.

בשנת תרפ"ח (או תרפ"ט) כשהרבי מהרי"צ נ"ע כבר נסע מרוסי' והתיישב באופן זמני בריגא, לא' מהחסידים שגר אז בלענינגראד נשלחה הזמנה מהמשטרה חשאית (ג.פ.א.ו.) שעליו לבוא לחקירה. החסיד ובני ביתו פחדו מאד, כי הי' אז נוהג שלא עוצרים את המבוקש בביתו, אלא היו מזמינים את המבוקש למשרדם בצורה אדיבה ומשם לא הי' מניחים לו לצאת, לכן לא ידעו מה לעשות, האם ללכת או לברוח.

ויודיע א' ממכרים ע"י טלפון לידידו בעיר ריגא, ובקשו שישאל מאדמו"ר הרי"צ נ"ע מה לעשות, ואז הי' אפשר להתקשר בטלפון רק פעם בשבוע, וחיכו בכליון עינים לתשובה.
לאחר שבוע, התקשר הידיד מריגא וסיפר, שהוא נכנס לרבי וסיפר על צרתם ועל שאלתם, ועל שאלתו לא ענה אדמו"ר כלום רק צחק.

בני המשפחה לא הבינו את פשר הדבר, אך החליטו שהואיל והרבי צחק, בודאי יהי' הכל טוב, וכה עשו. וילך החסיד למשטרה, כשהתייצב במקום ובדקו את תעודתו, אמרו לו שקראו לו בטעות ושילך הביתה.

גדולי החסידות

רבי לוי יצחק מברדיטשוב

"אשת חבר כחבר"

הרבנית פערל, אשת רבי לוי"צ מברדיטשוב, בעת זקנתה הלכה ברחוב ונפל מקלה מידה. בא ילד קטן והרים עבורה את המקל, ברכה אותו "תחילי עבור זה מאה שנה", ויען "טאמער ניין און נייענציק איז אויך נישט קאשע", ויחילי האיש ההוא 99 שנה. (שמעתי מר' דובער יפה)

"אשה כשרה עושה רצון בעלה"

הרלי"צ מברדיטשוב כשהי' רב בעיר פינסק (ושם כל העיר כמעט הי' מתנגדים וזה הי' בעיצומה של המחלוקת בין המתנגדים והחסידים) רדפה אחריו אשה אחת ובידה דלי מלא מי שופכין, ושפכה עליו את כל הדלי וברחה. רדף אחריה עד שנתקרב אליה ואמר בחפזון "את אשה כשרה - עושה רצון בעלה"¹⁵, השי"ת יתן לך עבור זה זרע טוב".

מי גדול ממי?

שוחט א' (ואפשר רב) שהי' לו שאלה בהלכות טריפות בעיר בערדיטשוב והורה הרלי"צ מברדיטשוב להתיירה ורב אחר שם פסק לאיסור ושאל השוחט לאדמוה"ז והשיב אדמוה"ז "מדוע הוא אוסר, הוא סומך על התבואות שור, תאמינו לי שהרב (היינו רלי"צ) איז געווען אזא גאון ווי דער תבואת שור"¹⁶.

"כשהמחותן מרשה"

איש א' נהי' לבורגמיסטר (ראש עירי') ובמשך הזמן מסרו עליו שעה איהו פשע או זיוף עד שנקבע הדבר למשפט והי' המצב רציני, ויסע לאדמוה"ז ויספר לו כל מה שקרה לו ויען אדמוה"ז "איך קען דיר גארניט העלפען, פאר צו דעם מחותן (הר' לוי יצחק זצ"ל מבערדיטשוב) אפשר וועט ער דיר העלפען". נסע לעיר זלאבין לראות את הברדיטשבער שהי' צריך לבא לחתונה הגדולה בזלאבין¹⁷ ויבא לשם והגבאי אינו מניח ליכנס באמרו כי פה לא מקום מגורו של רלי"צ ולא יקבל כל איש. ויפצר בגבאי בדמעות שליש ויסביר מצבו המסכן ושצריך דחוף לעזרה אז הגבאי ריחם עליו ויאמר לו ככה לי אין רשות להכניסך אך במוצש"ק כשהוא יוצא ממשרתו, והשני עוד לא ניגש לתפקידו יש זמן שאפשר ליכנס, וכה עשה תיכף אחרי ערבית כשלא הי' כל שומר על הפתח הוא נכנס לפנים וירא איך שרלי"צ עושה הבדלה ומרוב דבקותו הכוס נשפך וכדי שיהי' מלא וגדוש עומד המשרת ומחזיק בבקבוק ושופך ברציפות כל זמן הבדלה לתוך הכוס, אחרי הבדלה הלך רלי"צ לישון מעט וכשהוא ישן יישבו על ידו משני צידי שני אנשים

15) תנא דבי אליהו פ"ט.

16) ראה שו"ת אדה"ז סי"ב: "לענין שאילה דשאלנא קדמיכון אודות אשר השבתי לשואלי דבר להסכים ולבא אחר המלך אשר כבר עשהו הלא הוא מחותני הגאון החסיד המנוח זצ"ל אב"ד דק"ק ברדיצוב בהוראה להיתר בסרכא שעברה וניתקה מהריאה ע"י מיעון ומשמוש וגלגול באצבעות הנהוג ככשיו בכל המדינות רק שנשארו עדיין דלדולים מהסרכא על הריאה וכשהסיר הבודק הדלדול כמנהגנו לא יכול להסירו בקל ומשך בכח וחוזק קצת וכשנפחו הריאה היה מבצבץ באותו מקום שמשך בכח וזהו קצת והורה להתייר". ושם כתב לדחות דעת התבו"ש "ובאמת דעת התבואות שור שהבדיקה היא לעכב אפילו גדיעבד נפלאה ממני..".

17) חתונת ר' אליעזר בנו של הרב מאיר בר הרה"ק הרב לוי יצחק מברדיטשוב עם הרבנית שרה בת אדמו"ר האמצעי בזלאבין בפרשת נשא תקס"ז.

אחד מהם לומד משניות והשני ס' הזוהר וכשא' מהם טועה בלמודו אז תיכף הרלי"צ מתקנו (מגיהו) מתוך השינה.

כעבור שעה קלה קם רלוי"צ משנתו, והנה רואה הוא איש בחדרו, שאל אותו רלוי"צ סערצע! (לב) מה אתה צריך פה? ויספר לו את כל צרתו ויאמר הברדיטשעווער מי הרשה ליהודי להיות בורגמיסטר ויען האיש המחותן שלכם (אדמוה"ז) ויען בקול רלי"צ "אה, דער מחותן! אויב אזוי וועסט שוין גאנץ זיין, וועסט שוין גאנץ זיין".

(המעשה הנ"ל שמעתי מר' דוד שי [ע"ה] איטקין מנעול)

מלאך ועבירה

מעשה בא' שנתן עינו בפנוי' אך חשש מאיסור נדה ואמר לה שתספור ז' נקיים ונכשל ר"ל. אח"כ בא לפני בערדיטשאווער לבקש דרך תשובה, ויאמר רבי לוי"צ "אה! איך זה יהודי מחכה ז' ימים לעשות עבירה, אין לי עצה לזה, אולי תסע למחותן", ויסע לאדמוה"ז ויספר לו הכל ויאמר אדמוה"ז "ער גייט דערציילען א מלאך וועגען א עבירה" ויאמר לו שיקנה נרות לבית הכנסת סכום מסוים (ועוד איני זוכר). (מפי ר' בער איטקין)

עד הפירור האחרון

הרה"צ ר' לוי יצחק זצ"ל מברדיטשוב לא הי' שוכב לישון עד שהי' מחלקים את כל הלחם בביתו לעניים. פעם שכב לישון, ולא יכול היה להרדם, קם ואמר להרבנית "למה השארת לחם בבית", השיבה הרבנית שכבר נתנה את הכל, אמר הרה"צ שאין יכול להיות, כי אינו יכול להרדם. הלכה הרבנית לחפש בבית, ומצאה שבקערה שלשים בה את הבצק, נשארו פירורים על הדפנות, גירדה אותם ונתנה לשכנים העניים, ורק אז הי' יכול רלוי"צ לישון.

דער שפאלע זיידע

זכות ההצלה

דער שפאלער זיידע טבע בנהר⁸⁶, אמר "די וועלט וועט זאגן אז דאס איז דעם נחמן'קעס קפידה איז מיט דעם זכות גופא זאלסטו מיר רעטווען".

זכות אבות

נכד או נין הסבא משפולע גויים לצבא ברוסי' בהיותו נער בזמן ניקולאי הראשון ימ"ש (כידוע שהי' מגיים ילדים עבריים ל-25 שנה והי' ממירם ר"ל). והנער בין עוד חיילים הוצג במיסדר צבאי והמלך ניקולאי הלך לסייך אותם וכשניגש להנער ההוא צעק איזה חייל זה, תיכף תשלחוהו הביתה כי על גביו עומד שד מהרקייע עד הארץ.

18) אין הכוונה לנס ההצלה המפורסם שארע ביום י"ט בשבט תקנ"ג, כי הרי אז עוד לא החלה מחלוקתו עם הר"ן (שכידוע החלה רק לאחר חזרתו מא"י בשנת תקנ"ט).

ר' זושא מאניפולי

ששה סדרי משנה בגלל ניסיון

ר' זוסיא מאניפאלי' הי' פה תואר מאד ופעם הי' לו ניסיון מפריצה אחת שהלכה בעקבותיו ולא הי' יכול לברוח, ולכן הוצרך לקפוץ לתוך באר מים, ואח"כ שניצל (כשחולץ) אמר שעבור זה נתנו לו מלמעלה מתנה ששה סדרי משנה בע"פ.

(זה שמע ר' חיים אברהם בימי מלחמה השני' בהיותו בעיר קובישיעב מאיש בן 98 שנה שהי' מחסיד באברויסק)

"גרויס, גרויס"

אדמוה"ז הי' לאחר הסתלקות של ר' זוסי' מאניפאלי בביתו והרבנית של ר"ז נתנה לו הזופעצע וילבשה ותיכף פשטה באומרו גרויס, גרויס. ואח"כ נתנה לו החגורה של ר"ז ויקח וילך.
(מר' דוב יפה ע"ה)

ר' ישראל מווילענדיק

בזכות האמונה

כשהיו באים נשים עקרות היה הווילענדיקער תיכף מברכם, היתה נכנסת לחדרו האשה ומבקשת ממנו עבור ילדים, הי' אומר "ואם אני אבטיח לך בן דומה לך כאילו את אווזת אותו על ידיך כבר כעת?" היתה משיבה "כן", והוא אומר "נו, לכי לשנה הבאה הי' לך בן", וכן הי'. וכשהיא יצאה תיכף נכנסה אחרת ואמרה "רבי, גם אני הלכתי אתה ביחד ובאתי לכאן לבקש עזרה", ויאמר "ואם אבטיח לך בת, אז נדמה לך כאלו את אווזת אותה בדידיך" והשיבה "כן" ויאמר "נו, לכי לשנה הבאה תהא לך בת" וכך הי' שנולדה לה בת.

(שמעתי מר' דובער ע"ה יפה)

הווילענדיקער לא הי' בן לגוטער איד או רבי, אך הוא הי' מפורסם כאברך מצוין, פעם בא לעירו הצדיק ר' מרדכי טשערנאבלער והוא ישב בבית הכנסת בסנדלים של עץ קלועים (הנק' בל' רוסית ליקי) ושם המקום הי' קראסניליקי (סיום המעשה אינו בדיוק לכן מנעתי לכתוב).

(שמעתי מר' דובער ע"ה יפה)

חשון בנים מקפידת ר' לוי"צ מברדיטשוב

שמעתי שלהווילענדיקער לא הי' בנים מקפידת רלי"צ מברדיטשוב, שפעם רלוי"צ מברדיטשוב אמר דברי תורה, ובבית הכנסת אז הי' הרבה אנשים מלא פה לפה. הווילענדיקער ישב בפינת ביה"כ"נ וזרק מפיו שיש סתירה על דברי התורה כי כתוב ברמב"ם באופן אחר, ויספרו לרלי"צ ויאמר "רמב"ם כזה איז ניטא, און דו וועסט דערפאר ניט האבן קינדער".

קפידת הצדיק

הווילענדיקער בעת התפילה הי' עושה תנועות משונות בפניו, איש אחד חיקה את תנועתו ע"י עקימת פניו בעת תפילתו של הר"י, ותיכף נתעקמו פניו וכך נשאר במשך כל חייו.

(חתנו הי' גר בעיר וויטעבסק וחר' ר' דובער יפה ע"ה הכירו ושמע ממנו זה)

"כל המהרהר אחר רבו"

חסיד א' מליובאוויטש נסע לא רחוק מווילענדיק, והחליט לבקר שם לראות מה נעשה שם, כשנסע בעש"ק בעגלה עם חסידי ווילענדיק ראה שהולך איש עני ברגליו, והעשירים לא רצו לקחתו ונסעו הלאה. כשבאו לוילענדיק והגיע זמן קבלת שבת, הווילענדיקער הלך בביהכ"נ הלוך וחזור ולא התחיל את התפילה, עד שאותו עני שהלך ברגל הגיע, ואמר הצדיק ברוסית "קטאָ קאַניאַ מייַע טאַט נאַ קאניע יעדע א קטאָ יַע מייַע טאַט פעשקאַם יעדע" ("מי שיש לו סוס הוא רוכב עליו, ומי שאין לו סוס הולך ברגל). החסיד החב"דניק כשראה כל זה חשב שהוא מראה מופתים גלויים, ויאמר הווילענדיקער "כל המהרהר אחר רבו כאלו מהרהר אחר שכינה"¹⁹, אז חשב החב"דניק "אבל הוא אינו רבי שלי", ויאמר הווילענדיקער "כל המהרהר אחר רבי אפילו אם אחר הוא, ואינו רבו כאילו מהרהר אחר שכינה". אז החסיד חשב בליבו "ומ"מ אם הוא ה' בליובאוויטש היו נותנים לו באחוריים" ותיכף הגיב הווילענדיקער "כל המהרהר וכו', אז מ'טראכט געבן דעם רב'ן באחוריים כאילו מהרהר אחר השכינה"²⁰.

תחיית המתים

שמעתי מחסיד א' שספר מו' יצחק מתמיד נ"ע שפעם א' הווילענדיקער התארח אצל איש בשב"ק, והלה הזמינו ללכת איתו למרחץ בע"ש. כשהלכו בחזרה, בקש הבה"ב שיכנסו לשיינק (מסעדה, מזנון) לשתות כוס מעד (משקה מי דבש) כשנכנסו לשם והנה שם בהלה גוי אחד נכנס ושתה כוסות יי"ש עד שנפל ומת והבעה"ב נבהל ונפחד כי עכשיו יעלילו עליו. המארח של הווילענדיקער פנה אל אורחו ויאמר אולי יש לעזור לו ויאמר הווילענדיקער יגיש לנו כוס מעד ונברך ברכה וינסה לגשת לבעה"ב של שיינק והלה אינו מקשיב אפ' לדבריו אז השתדל ואמר לו אתה רוצה להוושע יש על ידי פה איש חשוב ובטח יעזור רק תן "מעד" לברך ברכה, אז נתן מעד והווילענדיקער עשה ברכת שהכל בדביקות ושתה הכוס ויגש אל הגוי המת ובעט בו ברגלו ויאמר לו "ווסטאויי, טוט טעבע ניע מעסטא" ("קום, כאן אין המקום בשבילך") ויקם וילך עד שהגיע לרחוב בו גרו נכרים ויפול שם ולא קם.

ר"י מרוז'ין

לקרב את החב"דניקים

הרב הצדיק יהושע העשיל מאפטא ידוע כמנגד לחסידות חב"ד, פעם התארח אצל הרה"צ מרוז'ין ודרש מהרוז'ינער למה הוא כ"כ מקרב את חסידי חב"ד, ויען הרוז'ינער זצ"ל "אז דער בעש"ט געווען אין היכל המשיח, און געפרעגט "אימתי קאתי מו" ומשיח ענה לכשיפוצו מעיינותיך חוצה, און זייער רבי (אדמו"ר האמצעי) איז דאך מוסר נפש אויף דעם, איז ווי זאל איך זיי ניט מקרב זיין?"

אדמור"י טשערנאביל

אמונת חכמים אמיתית

הרה"צ ר' נחום מטשערנאביל פ"א דיבר עם חסידיו "היש לכם אמונת חכמים, וכי זהו אמונה אצלנו הייתה אמונת חכמים שפעם א' ישבנו בשבת קודש במנחה ליד השולחן אצל הבעש"ט והתפללנו ערבית, והיינו עוד בבגדי שבת ויאמר הבעש"ט לנו תוציאו מכיסכם כל אחד פיטאק ואף שהיינו בבגדי שבת ולא

19 סנהדרין קי, א.

20 ראה 'ספורי נפלאות' (מכון 'אור ישראל', מאנסי תשנ"ו) ע' קלז.

הי' שום הגיון למצא כסף בכיס, אך מתוקף האמונה בהבעש"ט לא פקפקו ותקענו ידינו לכיס והוציא כל אחד מטבע פיטאק.

נקמת החסידים

ר' מרדכי טשערנאבלער הי' מתחילה כרוך אחר אדמוה"ז והיה שולח לו י"ב חלות לשבת קודש²¹, אך בסוף התנגד לחב"ד ואסר לחסידיו ללמוד בתניא (באמרו שזה זיק לפרנסה). מעשה היה, שהחתן חסיד אדמו"ר הצ"צ עם חסיד של ר' מאטעלע, ושני הגדולים היו בחתונה זה בשולחן זה בשולחן, וכשנודע להצ"צ שר"מ צ"ל רקד עם הכלה ע"י מטפחת הקפיד ואמר [...] וחסידו ר"מ נקמו וסגרו את השער ונמנעו מהצ"צ לצאת, ולא פתחו רק בתנאי שישלמו להם כסף כח"ש²².

"לעילא מכל ברכתא"

מעשה היה, ובחתונה אחת, הצדדים היו חסידים לצדיקים שונים, צד אחד הי' מקושר להרה"צ ר' מאטעלע טשערנאבלער, והצד השני היה מקושר להרה"צ ר' ברוך מזבזער. שני הצדיקים הוזמנו, ובאו להחתונה ולכל אחד הי' שולחן לחוד, הרה"צ ר' ברוך ישב בעינים מכוסות שהי' מטפחת פרוסה על עיניו, וכל בני ר' מאטעלע הלכו לתת שלום בתקיעת כף.

כשניגש ילדו ה"ה ר' יעקב ישראל טשערקאסער, שהי' אז כבן שש ונתן לו שלום, אמר "א ווארעמע הענטעלע וועמעס ביסטו, אינגעלע", ויען הילד אני בנו של המגיד מטשערנאבל, ושאל ר' ברוך ומי אמר לאביך שהוא המגיד מטשערנאבל, ויען הילד "דער וואס האט אייך געזאגט אז איר זייט דער מעזיבזער גוטע איד".

האומץ של הילד מצא חן בעיני ר"ב, ואמר שהוא רוצה להשתדך איתו. כשאמרו זאת לאביו הרה"צ ר' מרדכי נ"ע, אמר ר' מרדכי "כבר מאוחר מידי, עשיתי קשר עם הרב (אדה"ז)²³. כששמע ר' ברוך, אמר כי הוא דורש שיבטלו את השידוך עם הרב (בעל התניא) ויעשו איתו, סרב ר' מאטעלע כי השידוך עשה אביו הרה"צ ר' נחום צ"ל, וע"כ אין ביכולתו לבטל בלי שילך על אוהל אביו, ואם יסכים אביו אז יבטל את השידוך בשביל ר' ברוך.

הלך ר"מ לציון אביו, ובא בחזרה עם תשובתו בידו שכב' אביו אינו מסכים בשום אופן לבטל את השידוך שנקשר עם הרב, "איי, אתם ר' ברוך, ותקפידו על זה והעולם מפחד מן קפידה שלכם, אני לא מפחד כי יש לעילא "מכל ברכתא" שהוא למעלה מכל ר' ברוך'קעס (היינו הקב"ה), ואין מה לפחד". (ר"מ שיח' [ע"ה] פוטרס בשם ר' ישראל ע"ה ליון)

21 מקור המנהג ושורשו הוא מדברי הזוהר (רמב, ב), "כתב 'וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'" זה גימט' י"ב אנפין ואוף הכי מאן דאית ליה בעי לתקנא ולסדרא על פתוריה ארבע ככרות בכל סעודתי, תריסר אנפין וכו'", ועוד איתא ברעיא מהימנא פרשת עקב דף ערב: "דבעי לתקנא שתי ככרות לשבת וכו', דאינון רמיזין בתרי לוחי אורייתא דאיתיהיבת בשבת זוגות, דביומא תליתא נחתו, דביה תרי זמני טוב, ותרין ככרות בשבת רמיזין וכו'". ומבואר בכתבי האריז"ל (ראה ע"ח שעה"כ דרושי קידוש ליל שבת דרוש א'). נרמז בפיוט האריז"ל 'אסדר לסעודתא' - "יגלי לך טעמי דבתריסר נהמי", ובפיוט "אזמור בשבחין" "שְׁכִינְתָא תְּתַעֶשֶׁר בְּשֵׁית נְהִמֵי לְסִטְר", היינו סך הכל י"ב חלות. לא ראינו שנהגו רבו"נ ליקח י"ב חלות, ואף בלקו"ת (עקב יז, ב, ד"ה ואכלת ושבעת וברכת) כתב אדה"ז שהעיקר הוא ב' החלות. אך בקרב חסידו פולין מקפידים בכך.

22 **הערת הכותב:** המעשה הזה רמ"ה הי' נמנע לספרה רק פ"א סיפרה לר"ד לוואט.

23 **הערת הכותב:** כידוע שמש"ח צריך להולד מהתלמיד הצעיר ותלמידו היותר מבוגר וע"כ נהי' שידוך בין ר' נחום שהי' זקן שבחבורה ואדמוה"ז שהי' הצעיר.

צדיקים שונים

כיצד התקרב ר' חיים-חייקל מאמדור לחסידות?

המגיד ממעזריטש נ"ע פעם קרא לר' אהרון קרלינער זצ"ל ויאמר לו "ארקע, מ'דארף צו פארן אין אמדור און אנצינדען א ליכט". נסע ר' אהרון לאמדור ובא לביהכנ"ס וישב שם, והנה יושב איש א' ולומד בהתמדה גדולה. המתין ר' א' לשיפסק מלימודו, ויאמר לו "ר' איד, איר לערענט תורה לשמה?" "בודאי", ענה הלה. "נו, עפעס א פולע רזי תורה איז מען אייך מגלה" ויען ההוא "לא". ויאמר ר' א' "ווי איז, דאס עס שטייט דאך?" ר' מאיר אומר הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה. . ומגלין לו רזי תורה?! ויען האיש ההוא "איך ווייס ניט, דאך לערען איך תורה לשמה". ויען ר' אהרון "איך יכול להיות הלא כתוב 'ומגלין', נאר איך וויל אייך זאגן, איר ווילט וויסן מה היא תורה לשמה סעו למעזריטש", וכן עשה. וזה הי' תלמיד הה"מ נ"ע בשם ר' חיים חייקל האמדורער.

רוח-הקודש לרע"ב

ר' ברוך מרדכי באברויסקער שאל מאת אדמוה"ז האם הי' רוח הקודש להברטנורא וישאל אדמוה"ז, ומה נוגע זה לך ויאמר רב"מ אם אני שואל בודאי נוגע לי ויען אדמוה"ז הי' לו רוה"ק.

אהבה בתענוגים

אדמו"ר האמצעי אמר על ר' עקיבא איגר שיש לו אהבה רבה בתענוגים והוא בעצמו אינו יודע מזה. (שמעתי מרח"א ע"ה דוכמאן)

עונשו של רמ"מ מויטבסק

ר' מנחם מנדל זצ"ל מהארדאק (או מוויטבסק) בתחילה הי' צדיק נסתר וישב על התורה ועל העבודה, ופרנסת ביתו היתה מזה שאשתו הרבנית היתה הולכת לשכן א' שהי' חייט לעזור בביתו לאשתו, והוא הי' משלם היטב והאיש ההוא הי' במצב הרוחני לא טוב.

(ר"ש גרונם הי' אומר בזה הלשון "דער איד האט גיטאן אלץ וואס די הארץ האט גיוועלט").

ויהי היום, והאיש חלה והי' בסכנה, פנתה אשתו לעוזרת הבית - אשת רמ"מ - וביקשה ממנה שתבקש מבעלה, ר' מנדל, להתפלל עבורו. בקשה האישה מבעלה שיתפלל עבור שכנם, אמר ר"מ שכשימות אל יקברו אותו עד שיקראו לו, וכך עשו. בא ר"מ לבית העלמין, ואחר סתימת הגולל לקח ר' מנדל את מקלו וחג עיגול סביב לקבר הנפטר. הדבר עורר קטרוג למעלה על ר' מענדל, כי לאיש הגיע עונש על חטאיו - כאמור לעיל, שהי' עושה כל מה שלבו רצה - ובגלל פעולת ר"מ לא הי' למלאכי חבלה שום שליטה עליו. בגלל מעשה זה פסק בית דין של מעלה עונש לר' מנחם מנדל הארדאקער שיתגלה, ולא יהי' צדיק נסתר.

(מדודי החסיד ר' ברוך ע"ה דוכמון)

תורה מן השמים

פעם א' בעש"ק אחרי הצהרים חזר מן המרחץ ר"פ קאריצער, ולפתע עצר ועמד באמצע הרחוב, הגביה את ראשו והסתכל על השמים. עבר זמן, והוא ממשיך לעמוד, אנשי הרחוב ההוא הביאו לו כסא שישב, וכך עשה, ישב והסתכל על השמים. כעבור שעה קם והלך, שאלו את ר"פ מה פשר הדבר, וסיפר להם ר"פ שבאותה שעה המלאכים למעלה חזרו את תורת הרב (אדמוה"ז) "כי על כל כבוד חופה" (הנדפס

בלקו"ת). והוא הקשיב והאזין להם, ומפני מה הוא חולק כבוד לבעל ה'תניא', שהוא צעיר ממנו? כי הרב שמע מעט מתורתו במעזריטש.

והמעשה כך הי': כשבא אדמו"ר הזקן למעזריטש, ולא החליט אז עוד אם להתקשר להרב המגיד או לא. והמגיד נ"ע ישב על יד השולחן בצד א' של החדר ואמר תורה, ועל יד השולחן שבצד השני דרש תורה ר' פנחס זצ"ל מקאריץ. ואדמוה"ז לא ידע מי מהם צדיק גדול יותר שכדאי להתקשר דוקא איתו, און ער האט צוגיהערט זיך, ונראתה לו תורת ר' פנחס קוריצער. כשהרגיש בכך המגיד זצ"ל, אמר לאדמוה"ז "אל תתפלל שתורתו מושכת יותר את ליבך יותר, אך דע לך שנשמתי היא יותר גבוהה. כי יש נשמות מזיווג או"א ויש נשמות מזיווג זו"ן, ונשמתי היא מזיווג זו"ן כי זיווג זו"ן הוא זיווג גופני ויש בו המשכת העצמות, משא"כ זיווג או"א שהוא רק זיווג נשיקין ואין בו המשכת העצמות. ולר"פ קארצער נשמה מזיווג או"א"²⁵.

(מר' ברוך ע"ה דוכמן)

"בת פלוני לפלוני"

מעשה בחסיד א' שהגיע לעיירה קטנה בפולין, והנה הוא רואה שברחוב העיר העמידו שולחנות טעונים מאכלים ומשקאות וכיבודים שונים, וקהל גדול מסב. שאל החסיד את אנשי המקום "שמחה זו, מה היא עושה?" ויאמרו לו שזו היא סעודת אירוסין, שאל החסיד "ואיפה, אם כן, החתן והכלה?" ענו לו הסועדים שעדיין החתן והכלה לא נולדו. והמעשה כך היה, ששני חסידים חשוכי בנים ר"ל נסעו לרבם, וכל אחד בכה לפני רבו שאין לו בנים. בירך הרבי אותם, ולאחד מהם הבטיח שיוולד לו בן לשנה הבאה, ולשני הבטיח בת לשנה הבאה. נסעו החסידים מרבם בביטחון גמור, שאכן לשנה הבאה יולד לכל אחד כפי שהבטיחם רבם. החליטו ביניהם להשתדך א' עם השני, ולכן ערכו כבר עכשיו את מסיבת האירוסין והזמינו את כל העיירה.

חשש אמיתי

מעשה הי' בעגונה שבאה לפני אחד מגדולי האחרונים, על מנת שיתירה להנשא. אמר אותו גדול, שלפי דעתו היא מותרת להנשא אך הוא ירא לפסוק כך לפועל, מכיון שהרבי אמר לה שתחכה לבעלה, ולכן הוא ירא שמא יבא יהודי בחגורה אדומה ויבטל פסק דינו (היינו שיבא בעלה).
(שמעתי זה הסיפור מר' דוב ע"ה יפה אך שכחתי השמות ולכן הסיפור אינו בדיוק)

לסבול ממחשבה זרה

אחד בא לרבי (א גוטער איד) ובעת עמדו על יחידות נפל לו הרהור רע, חשב היהודי, שצריך הוא לסלק את הרהור ממוחו, כי הלא הרבי עומד למולו והרבי יודע בודאי הרהור, כי הלא רבי הוא והוא בודאי יודע מחשבתו. אחר כך הרהר שוב החסיד בליבו, ומפני מה הוא בעצם מפחד מפני הרבי, והלא הקב"ה בטח נמצא כאן כמו בכל מקום, ומפניו הוא אינו חושש, ולמה יזהר מפני שהרבי עומד למולו. אמר לו הצדיק (כעונה אחר מחשבתו) "הקב"ה יכול לסבול את המחשבה הזרה, אבל אני איני יכול לסבול".

25 (להעיר מהמסופר ב'בית רבי' ב, ב, אשר אמר לו ר"פ מקאריץ שאם יהיה תלמידו ילמדו שיחת דקלים וכו', אך העדיף ללמוד אצל ה"מ, אודות אריץ ועתיק.

כשרוצים להפגש

הרב הצדיק מאפטא כותב במכתביו לאדמוה"ז אם אתם רוצים אנו יכולים להפגש על דרך קל, על דרך "הנה ה' רוכב על עב קל"²⁶.
(שמעתי מר' דוב ע"ה יפה)

גדולי החסידים

ר"נ מדוברובנא

כאילו ילדו

אדמוה"ז התמסר וטיפל ללמוד נגלה עם ר' נחמיה מדובראוונע ביחוד כמו עם נכדו הצ"צ בלימוד החסידות.

"סברת הר"ן"

רב א' שאל במכתב מאדמו"ר הצ"צ שאלת הלכה ויען לו הצ"צ במכתב שלולא סברת הר"ן הייתי אומר כך וכך ויכתוב הרב שוב להצ"צ חפשתי בכל הר"ן ולא מצאתי סברה זו ויען לו הצ"צ לא על הר"ן דאלפסי כוונתי אלא על ר' נחמיה מוכר ספרים וטליתים מדובראוונא.

שפלות של שקר

פעם א' כשהי' ר"נ דובראוונע בליובאוויטש מצאו חסידים בשק הטלית שלו פתקא כתי"י של הצ"צ שמעתי שיש אצלכם חידוש ב'טיב גיטין'²⁷ אבקש להודיעני תיכף ואל תדחיני בשפלות של שקר ח"ו.

ר' אברהם קאליסקער

"לעד ולנצח נצחים"

החסיד ר' אברהם קאליסקער (מחסידי אדמוה"ז) הי' בעל כשרונות נפלאים, פעם אמר אז ער זעט איין מאל א זאך, געדיינקט ער זי על כל ימי חייו. און אז ער זעהט צוויי א מאל א זאך, געדיינקט ער דאס לעד ולנצח נצחים.

עני חשוב כמת

אדמוה"ז רצה לקחתו לחתן עבור בתו, אך אביו של ר"א הנ"ל לא רצה להשתדך עם אדמוה"ז, כי הוא הי' עני, וגם לאדמוה"ז לא הי' כסף. ואמר "צווי מתים גייען ניט טאנצן".
(שני סיפורים אלו מר' דובער ע"ה יפה)

דל גאה

ר' אברהם כשהי' ילד בן 6 (או 9) שנים כבר הי' למדן גדול והיה בעל גאווה, משום זה לקחו אביו לאדמוה"ז. שאלו אדמוה"ז האם הוא יודע ללמוד, ענה הוא שכן. שאל אדמוה"ז ממנו שאלה בגמרא, ויאמר הילד

26) ישע'י יט, א.

27) ככל הנראה הכוונה לספרו של ר"א ז"ל מרגליות, נדפס לראשונה בזאלקווא תקפ"ג.

בע"פ. אז אדמו"ר שאל קושיא, ויתרץ הילד וסתר אדמו"ר את דבריו, ויתרץ אדמו"ר בעצמו. כך עשה אדמו"ר הזקן כמה פעמים, בכמה דפי גמרא. אז אמר לו האדמו"ר "קענסט דאך ניט לערנען" ומני אז חדל מגאוותו.

ר' בנימין קלעצקער

חסידים מלאכתן מתברכת

החסיד ר' בנימין קלעצקער ה' סוחר, וכשה' בא ליריד, ה' יוצא בבוקר ומברר את מחיר הסחורות, אח"ז נכנס לביהמ"ד שעל יד השוק, לובש טלית ותפילין ומהרהר דא"ח במשך שעותיים. ושוב היה יוצא ושואל מה מחירי הסחורות, וחוזר להתבוננות בדא"ח, ואחר שעתיים שוב יוצא להתעניין, וכך ה' ממשיך כל היום. ובסוף היום, מחירי הסחורות היו לשביעות רצונו, וגם הסחורות היו נקנות.

ר' ברוך מרדכי איטינגא מבוברויסק

כוחה של ידיקה

כששאלו מרב"מ מבאברויסק מדוע אצל ביתו עומדת שלולית כל השנה בין בקיץ ובין בחורף, השיב כדרוכו בבדיחותא כשהראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור ומנהיגיו²⁸ הראה לו שבודד פלוני יהי' ברוך מרדכי רב בעיר באברויסק, ירק על מקום זה אדם הראשון ומני אז נשארה שלולית.

איפכא מסתברא

רב"מ ה' מרגלא בפומי' "א רב דארף ניט קאנען לערנען, ער דארף נאר א קוק טאן אין חיי אדם און פסק'נען פארקערט".

למה לא לבכות?

כשבאו לאסור את חסידי וילנא, בעת מאסרו של אדמוה"ז, גם רב"מ ה' ביניהם, ושם ה' חסיד זקן ור' שלמה שמו. וכשרצו לקחתם הזקן ר' שלמה פרץ בבכי ויאמר לו רב"מ "שלמה דו ווינסט מ'וועט דיך ניט נעמען קאטאיען אין די ביידען".

חזוה מושלם

רב"מ ערך חזוה לשני שותפים למסחר, וכעבור זמן התקוטטו במו"מ שלהם ויבוא לאדמוה"ז בדין ודברים כל א' על חברו. וישאלם אדמוה"ז אם יש להם איזה חזוה בכתב ביניהם, ויאמרו "הן הרב שלנו - רב"מ מבאברויסק - עשה לנו", ויוציאו להראותו. וכשהביט אדמוה"ז בו אמר "מה אתם רוצים, הלא הכל כתוב בחזוה", כי רב"מ מתוך גאונותו ניסח החזוה שיעסוק בכל הבעיות שיכלות לצוץ בעולם, וכשבא רב"מ לאדמוה"ז הוכיח אותו על שהכניס ראשו כ"כ בעניני עולם ורמאות. (זה שמעתי מהת' הרב ירחמיאל חדש ע"ה גיסו של ר' שמואל לויטין)

ר' יצחק אייזיק מויטבסק

רב אמיתי

החסיד ר' יצחק אייזיק מוויטבסק ישב עם חברי בית הדין שלו (כידוע שהי' אבד"ק וויטבסק). נכנסה אשה צעירה ושאלה שאלה, בקדרה שעמדה על האש נפלה החלה שהפרישה מעיסתה, והשיב א' מהרבנים שנאסרה הקדירה, והלכה האישה. פנה ר' יצחק אייזיק לדיין ושאלו מה שאלה האשה ומה השבת לה, סיפר הדיין את השאלה והתשובה, שאלו רי"א ואיך היא הייתה לבושה? כלומר האם לבושה היו לבושי עשירים או עניים, ענה הדיין שהייתה אכן לבושה בבגדים ישנים ועניים. תיכף הגיב ר"א ואמר "רדפו אחריה והחזירו אותה לכאן", כשבאה שאל אותה "כמה קמח היה בעיסה", אמרה האשה שני פונט (כי הייתה ענייה ר"ל), ואמר רי"א "כשרה כשרה הקדירה והתבשיל", כי אין העיסה חייבת בחלה ואין בחלתה קדושה.

דוגמא לבקאות

הצ"צ אמר על עצמו עד איז קלאר מסכת ביצה און נאך עטליכע מסכתא'לך אזוי ווי ר' אייזיק וויטבסקער אין די ד' חלקי שו"ע (הוא בקי במסכת ביצה ועוד כמה מסכתות, כמו שר' אייזיק מויטבסק בקי בד' חלקי שו"ע).
(מהח' ר' דובער ע"ה יפה מבעשענאקאוויץ)

ר' הלל הלוי מאליסוב מפאריטש

לאידך גיסא

ר' הלל זצ"ל מפאריטש שהי' מוצאו מחסידי פולין הי' מדבר על המתנגדים.

לפרוץ את הגר"א

ר' הלל אמר שאם הי' לו זמן הי' עושה חיבור (ספר) לסתור את הגר"א (חסידים הי' אומרים שזה לא ע"פ גאונוונו נגד הגר"א אלא ע"פ צדקותו הי' מנצחו).

תשלומי החג

ר' הלל הי' אומר תיקון שבועות כל שבוע ימים אחרי חגה"ש באומרו כי תשלומי החג כל שבעה.

לחיים' על מצות צדקה

כשהי' מתוועדים חסידים עם ר"ה הי' תמיד ר' הלל עושה שתי רשימות, אחת, מי הם השותים והשניה מי הם הנותנים מעות עבור קניית המשקה. פעם ר' הלל אסף כסף עבור משקה, הי' שם מתנגד אחד, שראה את הרשימה הארוכה, ואמר "כל כך הרבה כסף מוציאים עבור משקה? והלא מוטב לתת לעניים!", כשאמרו זה לר"ה, מיד נתן את המעות לצדקה. אח"כ אמר "קיימנו מצות צדקה, על זה צריכים לקחת משקה". ואספו שנית כסף עבור משקה, ובפעם השניה נאסף יותר כסף משהי' בפעם הראשונה.

חינוך עם תניא

ר' הלל נ"ע מפאריטש אמר שכשמראים אל"ף ב"ת לילד קטן בפעם הראשונה, יראו לו את האותיות בספר התניא (ולא בספר אחר). בעת שאמר זאת ה' נוכח מתנגד א' וואס האט א שמייכעל געטאן, כשהבחין ר"ה בחיך ה'מתנגד' אמר כתגובה ע"ז "די סגולה דערפון איז קיין אפיקורס וועט ער ניט זיין".

'קוגל' בשבת

פעם בסעודת שבת ישב ר' הלל עם אורחים והגישו קוגעל ה' שם א' איסטינס (בעל בית'שער איד) שמנע עצמו מלאכול, כשהבחין ר"ה שהוא אינו אוכל תמה, אמרו המסובים שהוא אינו אוכל דברים שנתבשלו אתמול שלא תזוק קיבתו. אמר ר"ה בהתרגשות "דער אלטער רבי געזאגט אז מ'עסט שבת קוגעל איז מען ממתיק דינים אוף א גאנצער וואך און נאך דערצו אז ר"ה שחל להיות בשבת בלאזט מען קיין שופר, און מ'פארלאזט זיך אויף דעם קוגעל, דער אנדער ווארט איז א הלצה נאר דעם אלטען רבי'ס א הלצה, וסיים בקול רם "אבער דער ערשטער ווארט איז טאקע אזוי". גירסא אחרת לדברי אדה"ז: "קאשע, קוגעל און פלייש (בשבת) הלכה למשה מסיני".

מלמד לילדים

ר' הלל אמר שלא יקחו מלמד מתנגד לילדים והוסיף "איר ווייסט ניט וואס פאר א גיפט לאזון זיי אריין"²⁹.

קפידת ר' הלל

ר' הלל כשנתקבל לרב (להיות מרא דאתרא) בעיר בוברויסק ראו אנשי העיר שקפידה שלו תיכף פוגעת, תמהו בפניו, ענה להם "מיר קענען ניט אזוי ווי דער אלטער רב"³⁰ זאל מקפיד זיין און זאל ניט שאטן אז מיר זיינען מקפיד, שאט"³¹.

מסופר שר' הלל פעם א' בהתוועדות רקד עם חסידים הרבה, ובא שכן שגר באותן בית בקומה שני' והתלונן שמפריעים לשנתו ויספרו לר"ה ויען למי שצר יסוג, למי שצר יסוג (וועמען איז איינג, זאל אפטרעטן וכו') והאישה ההוא באותו לילה נעדר ר"ל.

ר' הלל ה' נוסע לקולוניות בפלך חרסון, פעם א' בא ר"ה לשם, ונכנס לחנות ושאל אם יש קמח ישן, ויען החנוני "און אן ישנדיקע קען ער ניט אויס פישען זיך?" ויצא ר"ה משם. אח"כ החנוני יצא לבית הכסא לצורך קטנים, והרגיש עצירת השתן ואינו יכול וכו' אז הבין שהלוקח בחנות ה' לא איש פשוט וכי הצרה שבאה עליו בגלל שלגלג עליו, הלך החנוני לחפש את ר"ה, וכשמצאו ביקש ממנו מחילה, ענה לו ר"ה שיעבור זה באם יקבל על עצמו שלא ללעוג מיהודי, וקבל ע"ע ונתרפא.

שהגוף יציית

ר' הלל תמיד ה' מתעורר משנתו בשעה שקבע מראש - קודם השינה. כששאלו אותו איך זה הוא מכון בדיוק (מדייק) לקום ענה ר"ה זה פעלתי אצל הגוף שלי כשאני מצוה לו לישון הוא ישן, כשאני מצווה לו לקום הוא קם.

29) כע"ז ראה 'רשימות דברים' מדור אדה"ז אות כט.

30) קהלת ב, ב.

31) הכוונה לרב"מ איטינגא, שהיה רב לפניו בבוברויסק.

בן י"ג לתניא

ר' הלל ה' אומר שצריך להתחיל לימוד תניא עם ילדים כשמגיעים לגיל בר מצוה ופעם אמר לא' שילמוד עם בנו בן העשר תניא, ושאלו הלא תמיד אמר מגיל שלש עשרה ללמוד תניא? ענה ר"ה "ילד עם ראש טוב צריך ללמוד איתו תניא כבר בגיל 10".

סעודה שלישית בערב פסח

ר"ה ה' נזהר במצות סעודה שלישית בשבת היינו שהי' נוטל ידיו ואוכל פת, וכשחל ערב פסח בשבת ה' ג"כ נוטל ידיו לשם זה ה' מבשל בער"ש מצות והי' משתדל שלא ישברו בעת הבישול כדי שיהי' שלמות.

שיעור כזית לחומרא

ר' הלל ה' מחמיר לברכת מעין שלוש שיהי' לא רק כזית מזונות אלא כזית שלם של קמח חוץ מהשמן והדבש וכו'.

"זרו רשעים מרחם"

ר' בער יפה ע"ה סיפר: כי בעיירה שלהם נולד וגדל א' מהסופרים אפיקורסים (ונקב בשמו אך שכחתי) וכשהי' ר' הלל מפאריטש שם אָם הילד הנ"ל הביאה אותו לר"ה שיברכהו ויבט עליו ר"ה ויאמר מה אני יוכל לעשות אם מבטן אמו הוא יצא בלי יר"ש.

כחה של תשובה

ר"ה ה' נזהר תמיד בתפילה בצבור גם בהיותו בדרך ה' זהיר שלקריאת התורה יעלה כהן ראשון (ולא במקום כהן) ואחריו לוי. ר"ה בעצמו הי' לוי, לכהן הי' מוליך אתו את ר' שלום³² שהי' כהן והי' נוסע אתו בכל הנסיעות.

פעם בא ר"ה בליל חורפי לכפר אחד, ורצה להתפלל תפילת ערבית בציבור כדרכו, ולא הי' שם אלא רק תשעה אנשים. שאל ר"ה את בעה"ב "היכן ניתן למצוא עוד יהודי אחד", אמר לו בעה"ב שאין פה בכפר עוד יהודים, ר"ה לא יותר "אולי בכפר הסמוך יש?", לפתע נזכר בעה"ב "נזכרתי, יש בכפר הסמוך יהודי שלפני זמן רב נעשה למשומד ר"ל ויש לו כבר אשה נכרית וילדים ממנה".

ביקש ר"ה ממנו "לך למשומד ובקש ממנו שיבא למנין להיות עשירי, ותציע לו עבור זה כסף, ותתחיל מרובל אחד ואם יסרב תוסיף לו עד שתגיע לשנים עשר רובלים, ויותר אל תתן לו". הלך הבעה"ב לקרא למשומד שיצטרף למנין. המשומד כמובן סרב ולעג לו, ולא רצה ללכת בשום אופן. הבעה"ב הציע לו כסף והוסיף עוד ועוד, עד שהגיע ל"ב רובל והמשומד לא רצה. אז התערבה אשתו הנכרית, "אתה מתאמץ בשביל ג' רובלים ביום, וכאן נותנים לך על השתתפות לשעה קלה 12 רובלים, לך איתם", שמע המשומד בקולה והלך עימו.

כשנכנס המשומד, ר"ה ירד לפני העמוד והחל הציבור להתפלל ערבית. וכל הזמן שר"ה התפלל לפני התיבה, המשומד לא הפנה את מבטו ממנו. אחרי התפילה בקש רשות להכנס לר"ה לשעה, נכנסו שניהם לחדר ושהו שם כל הלילה, ולפנות בוקר כשיצא משם, נודע כי בלילה פרצה דליקה בביתו ונשרף כל הבית על האנשים ונשרפה אשתו הנכרית עם ילדיה.

32) ראה אודות ר' שלום ב"חסידיים הראשונים" ח"א עמ' 173 ואילך וב"רשימות דברים" מדור חסידיים, אות עב.

נוסח האר"י כסגולה

ר' הלל בא לעיר א' ויבאו לבקש ממנו עזרה וברכה על א' שהי' חולה במחלת הנפילה ר"ל, והרופאים אינם יכולים למצוא תרופה. אמר ר"ה שיתחיל להתפלל "הודו תחילה" (בל' רוס'י "וופערידעד") היינו נוסח האר"י, שאומרים 'הודו' לפני 'ברוך שאמר', החולה שמע לעצת ר"ה ומני אז שהחל להתפלל הודו לפני ב"ש, פסקה המחלה ממנו.

העקום למישור

מעשה שבא ר"ה לעיר אחת, והתלונן אחד לפניו שראשו עקום, ציוה ר"ה שימדדו העיקום בחוט, ומהחוט הזה יעשו פתיל לנר ויעמידו את הנר לפני עמוד התפלה ושהוא (הבעל מום) ירד לפני התיבה, ויתפלל ש"ץ. וכך עשה והתפלל, ובמשך התפילה התיישר ראשו בהדרגה עד שלסיום התפילה כבר התיישר ראשו כליל.

חומרה בנט"ו

ר"ה פאריטשער הי' רוחץ נט"ו שחורית שמונה פעמים דהיינו ד' פעמים על כל יד³³. (מור' בער יפה)

המדריך והתלמיד

ר"ה מפאריטש מתחילה הי' חסיד של הרה"צ מרדכי טשערנאבילער, ואח"כ התקשר לאדמו"ר האמצעי, פעם א' ביקר ר' הלל אצל הרה"צ ר' מרדכי מטשערנאביל, וישאלו ר"מ למה עזבו ומה חסר היה לו כשהי' חסיד שלו? ענה ר' הלל "אמשול ע"ז משל, שנים שהלכו במדבר אחד קטן וצעיר שאינו יודע כלל טבע המדבר, והשני הוא גדול ומבוגר פיקח ובקיא בעניני המדבר. כשהי' פוגשים איזה דבר המזיק, והקטן הי' רוצה לנגוע בו אז הי' הגדול מונעו מלגעת בו, אך לאיך כשמצאו אוצרות יקרי הערך, והקטן רצה לגעת בהם, גם אז הגדול מנעו ולא הניחו. נמצא בסיכומו של דבר שלא הוזק אך גם לא הרויח, אף שהי' הזדמנות כה נדירה וגדולה".

(והנמשל לפי דעתי הוא שחסיד פולני הרבי שלו מגינו שלא יארע לו שום דבר רע אך לא מניחו לעסוק בעצמו בעבודת ה' ובזה גורם לו הפסד רב שהי' יכול לרכוש כה הרבה).

כשמע את המשל הנ"ל הרה"צ ר' מרדכי זיע"א הקפיד עליו וקללו בג' דברים: א. שלא יוציא שנתו. ב. שישכב וטבורו למעלה (ער זאל ליגן מיטן פופיק ארוף). ג. שלא יהא לו הדרת פנים.

ר' הלל יצא משם כשהוא מפוחד מאוד, ונסע תיכף לאדמו"ר האמצעי. היה זה בחורף ונסע לא בעגלה על גלגלים, רק עם שליטעלע (מזחלת), ובדרך נתהפכה המזחלת ונתגלגל ר"ה בשלג. כשבא לאדמו"ה א' וסיפר לו את דברי ר"מ ענה אדמו"ה"א, "מה שאמר שלא תוציא שנתך אל תפחד תחיל' ותוציא השנה, מה שאמר שתשכב מהופך וטבורך למעלה הלא נתהפכת בשלג ונתקיים הדבר כבר, ומה שאמר שלא תהי' לך הדרת פנים אפשר לחיות גם בלי הדרת פנים". וכך הי', שלר' הלל הי' זקן קטן ובלי הדרת פנים.

ר' יצחק אייזיק הלוי אפשטיין מהאמיל

היצר הרע ור' אייזיק מהאמיל

מעשה היה בעיר האמיל, בכמה אברכים חסידיים שהתעוררו בלילה לעבודת ה', וילכו אל החסיד המפורסם ר' אייזיק מהאמיל, ומצאוהו קורא קריאת שמע על מיטתו באומרו "רבנו של עולם הריני

33) ראה לעיל בשם המגיד, שישנם ג' מאות חומרות בנט"ו.

מוחל לכל מי שהכעיס והקניט אותי וכו', ואמר: "ווער האט מיר היינט מצער גווען? קיינער ניט, און די ציה"ר דיר בין איך טאקע ניט מוחל".
ואח"כ³⁴ כשדברו אתו על בעיותיהם הרוחניות, ענה להם ר' אייזיק בדבקות, בלשון הגמרא³⁵: "ההוא גברא בההוא פחדא נמי יתיב".

מה עושים כשהמצב אבוד?

ושבו מעשה היה, שר' אייזיק התלונן לפני אדמו"ר האמצעי, שחסידים מבקשים ממנו עצה ועזרה ברוחניות, בעוד שהוא בעצמו איננו במצב רוחני כדבעי, ואיך יוכל לעזרם, ויאמר לו אדמה"א "אייזע, דו האסט דאך מייך טבע. איך אז איך זע אז איך בין סיי ווי סיי גאר ניט, סיי ווי סיי א פארפאלענער, זע איך כאך טאן א טובה דעם צוויטען³⁶.

"והבדילנו מן התועים"

פעם בהתוועדות י"ט כסלו בהאמיל, אחד מן המסובים³⁷, שהיה 'מתנגד', בנו של ר' שמואל שטראשון בעל החידושים על הש"ס, וחסידים היו מקרבים אותו ונהגו להזמינו להתוועדויות חסידיות, אמר שמכל מקום הגר"א צדק בהתנגדותו לחסידות, ר"א שם לב לכך שהלה אמר משהו, ופנה לחסידים ושאלם מה אמר אותו אדם. כשאמרו לו את דבריו קם ר"א בהתרגשות ובדבקות כדרכו בנגינה ואמר נוסח התפלה הוא "ברוך הוא אלוהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים", פלעגין אלטע חסידים טייטשן, אז דאס מיינט מען מתנגדים³⁸.

הבדלת יו"ט

ר' מרדכי יואל ע"ה ספר, שבמוצאי יו"ט ה' הצ"צ מבדיל בלא פסוקים הנה וכו', ור' אייזיק האמלער שהי' רבו ומחנכו ה' מבדיל עם הפסוקים, ר' מרדכי יואל ה' עושה פשרה לעצמו מיו"ט לחול מבדיל עם הפסוקים ומיו"ט לחול המועד בלי פסוקים (יתכן שהדעות הם הפוכות).

מי עומד בפני מי?

כשר' אייזיק מוויטעבסק ה' נכנס לבית ר"א האמלער קם ר"א האמלער מפניו, ויאמר ר"א ויטבסקער "נו, איר שטעלט זיך פאר מי?" ויען ר"א האמלער "פאר דעם רבי'נס א מוסמך שטעל איך זיך".

ותחי רוח יעקב

ר' אייזיק האמלער זצ"ל פעם א' אמר (בדביקות ובניגון כדרכו) "ותחי רוח יעקב אביהם, האט דער רבי געזאגט אז דאס גייט אויף שמחת תורה, לאנג לעבן זאל ער דערפאר אין גן עדן".

34 חלק זה מובא גם בלשמע אוזן בחלקו של ר"א אות מח.

35 סנהדרין צה, ב.

36 ג' אחרת: "איך, אז איך זע אז איך בין סיי ווי סיי א פארפאלענער, אז פון מיר סיי ווי סיי גארניט ארויסקומען, זע איך כאך טאן א טובה דעם צוויטען" ("אני, שאני רואה שאני בין כה וכה אבוד, שממני בין כה וכה שום דבר לא יצא, אני לפחות עושה טובה לזולת").

37 הוא ר' יוסף שטראשון, נזכר בתשובת רא"ל מהאמיל, נדפסה ביגד"ת (ג.י.) חוברת יז, ע' רא.

38 ראה כע"ז רמ"ח אותיות' אות פ'.

"הואיל ונפיק מפומיה דרב כהנא"

ר"א האמלער עשה סוכה וציוה לתלמידיו (ור' מרדכי יואל ביניהם), לכסות בהרבה סכך, וישאלהו והלא כתוב בשו"ע צריך שיהיו הכוכבים נראים מתוכה?³⁹ ויען בדביקות "אמאל האבן מיר געדעקט ביים רבין די סוכה, והוא עמד על גבנו ויאמר געדיכטער, געדיכטער און נאך געדיכטער, איז אנדערש קען איך ניט" והדגיש בצעקה את ג' המילים האחרונות.⁴⁰

גם פעם אחת, הורה לסדר מסירת הודעה בחליצה ושאלו וכי כך היא ההלכה? ענה ר"א "פעם הייתי נוכח כשהרבי (אדמוה"ז) ערך חליצה והי' במסירת הודעה, איז אנדערש קען איך ניט", ואמר זאת בהדגשה ובקול רם.

"אל תהיה רבי"

ר' אייזיק סיפר למה לא רצה להיות רבי (כידוע שאחרי אדמוה"א, הציעו לו לנסוע להיות רבי, וסרב) כי נזכר שפעם בישובו ליד השולחן אצל אדמוה"ז, לקח אדמוה"ז חתיכת פשטידה (קוגל) ונתן לו ויאמר "עס אייזע, וועסט ניט וועלן זיין קיין רבי". ויש נוסחא אחרת למה התחרט ולא נסע כי חשש פן בזה זייק לבית רבינו (בזה הל' "טאמער וועט דאס שאטן דעם רבי'נס שטוב").

ר"א אמר שבעת שהחליט להיות רבי הרגיש כי נפתחו מוחו וליבו כפתחו של אולם.⁴¹

צריך להרוויח כדי לאכול

לפעמים הרה"צ ר' אייזיק ה' מתענה יום שלם גם לא בימי צום ותענית, כשהי' שואלים אותו, מה, איזה תענית היום? ה' משיב, לא, פשוט הוא (כוונתו ליצה"ר) לא הרוויח אצלי היום שאתן לו לאכול.

כל המברך מתברך

פעם א' ה' ר' מרדכי יואל בליובאוויטש, וגם ר' אייזיק האמלער היה אז שם. וכשרצה רמ"ל לנסוע בחזרה הביתה, נפגשו הוא ור"א. אמר לו ר"א "יואלקע, תסע איתי", אמר לו רמ"ל כי אינו יכול כיון שהוא כבר התדבר עם עגלון אחד ונתן לו ערבון סכין קטן. אמר לו ר"א "לך ותתחרט, וקח את הסכין בחזרה מן העגלון", וכן עשה. כשבא לעגלה בה נסע ר"א, יצא הצ"צ ללוותם ואמר לר"א "פארט גיזונט" ("סע לשלום"), ויען ר"א "בלייבט גיזונט" ויאמר הצ"צ "האט נחת פון איירע קינדער" ויען גם ר"א "האט אויך נחת פון איירע קינדער", "האט נחת פון איירע אייניקלאך" "האט אויך נחת פון איירע אייניקלאך" והמשיכו לברך אחד את השני כשתי סבתות זקינות.⁴²

39) שו"ע סי' תרל"א ס"ה.

40) להעיר, מספר המנהגים - מהרי"ל, הל' סוכה אות טו: "אמר מהר"י סג"ל מה שאומר העולם שצריך לסכך הסוכה עד שיהיו כוכבים נראין דרך הסכך, ודאי יש פוסקים כן. אכן שמע מרבו מהר"ש ז"ל שהיה מסכך הסכך עב ביותר...".

41) הערת הכותב: כידוע שר"א האמלער מתחילה הסכים להיות רבי ויצא לנסוע וכבר העמיד רגל א' על המרכבה ותנומ"י נזכר המילים של אדמוה"ז.

- ראה 'רשימות דברים' מדור חסידים אות מב.

42) ראה 'בית רבי' (סח, ב): "וכשהי' צריך (רי"א) לנסוע משם (מליובאוויטש) הי' מטייל עם אדמו"ר (הצ"צ) ארוכות וקצרות ולא יכלו להפרד זה מזה".

אהבת תורה

פעם ר' אייזיק האמליער בא לליובאוויטש ותיכף כשבא נכנס לחדר מבודד ולמד בשקידה גמרא ויאמר הצ"צ לבניו ואל תלמידיו, איש זקן בא בעגלה עייף מן הדרך וישב ללמוד בצמאון רב כאברך שלא למד דף גמרא כמה זמן.

שרוול מתחת לאבנט

ר' אייזיק ראה פעם איש מתפלל והשרוול השמאלי (דער ארבול) אינו תחת האבנט אלא מעליו, בא ר"א גזז את השרוול בה בשעה.

שני סוגי חסידים

ר"א האמליער שימש בדחן על החתונה הגדולה בזלאבין⁴³ והי' שר ככה "לכבוד די אלטע חסידים וואס האבן שוין אויף געהערט צו לערנען חסידות, לכבוד די יונגע חסידים וואס האבן נאך ניט אן געהויבן צו לערנען חסידות".

מי קירב את ר' אייזיק

סיפר החסיד ר' מרדכי יואל דוכמאן ע"ה: מה שאומרים שאת ר' אייזיק קירב ועשה לחסיד ר' זלמן זעזומער, זו טעות, והאמת היא שהיה זה אחד מן החסידים הראשונים של אדמו"ר בשם ר' דוד שווארצטומער⁴⁴.

החסידים בני משפחת חן

ביטול לחסיד זקן

החסיד ר' פרץ חן התפלל בבית הכנסת, ואחז כבר אחרי 'ברוך שאמר'. ניגש אליו ר' בנימין קלעצקער והכה על כתיפו ואמר, "פרץ, קום אין וואסער". ואף כי הוא בוודאי הי' במקוה עוד קודם לכן, אך מצד הביטול לחסיד זקן לא סירב ותיכף פשט טליתו והלך איתו למקוה.

תפילין דר"ת אחר 'כתר'

פעם א' שאלו מהרה"ר ר' דוד צבי חן ע"ה האם מותר להניח תפילין דר"ת אחרי תפילת מוסף בר"ח ויען לא, לא, איזה מקום יש לתפילין אחרי כתר (או מוסף) והוסיף, אם לא שיעבור 9 שעות.

סוד שיח

אדמו"ר מהר"ש פעם נועד עם הרד"צ חן במקוה 6 שעות.
(זה שמעתי מר' בער יפה ע"ה)

חנוך לנער

ר' פרץ חן ע"ה חניך וטיפח את בנו הרד"ץ, מאז שהי' לתינוק מגיל שנתיים הי' מעורר אותו משנתו באמצע לילה ומגיש לו מים לרחיצת נט"י (נעגעל וואסער).
(מר' דוב יפה)

43 חתונת ר' אליעזר בנו של הרב מאיר בן הרה"ק הרב לוי יצחק מברדיטשוב עם הרבנית שרה בת אדמו"ר האמצעי בזלאבין בפרשת נשא תקס"ז.

44 מהעיר בעל"י צערקוב (Біла Церква) על יד קייב באוקריינה, והיהודים קראוה להי"ף: "שווארצע טומאה" (טומאה שחורה).

גדול כח הבן מכח האב

ספר ר' מרדכי יואל ע"ה דוכמן: פעם התארח אצל ר' פרץ ע"ה חן וגם הר' דוד צבי הי' בבית, וישבו כולם ליד השולחן והגישו לסעודה סרדינים (דגים קטנים) ויאמר ר' פרץ "נו, די פרומינקעס יואל'קע און דוד הירש וועלן ניט עסן, מיר וועלן יע עסן, מיר וועלן יע עסן" וסיים ר' מרדכי יואל "מכיון שר' פרץ אכל, הוכרתי ג"כ לאכול אך ר' דוד צבי בנו, לא אכל אעפ"כ".

אסקופה הנדרסת

ר' פרץ חן הי' רב בעיר נעוול זה הי' בימי אדמו"ר הצ"צ בנו אדמו"ר מהר"ש (טרם שנהי' לרבי) בא לנעוול ויתאכסן בפאצ'ט (פוסט) ויוודע לר' פרץ שהגיע בן אדמו"ר ובטח שאנשי העיר יבוא תיכף לראותו ויפריעו מנוחתו כי מטרת הדרך שכב לישון, אז ר' פרץ שכב על האסקופה של הדואר עד שהמהר"ש קם ונתאספו הרבה אנשים על ידו אך איש לא הרהיב עוז ליכנס כי לזה היה צריך לדרוך מעל מרא דאתרא ומי יעשה זאת. וכה שכב עד שקם משנתו בנו של הרבי ואז גם ר"פ קם והניח ליכנס לשם.
(ר' ח' דוב [בערקע] ש"י [ע"ה] חן)

ר' גרשון בער פאהר

הפשטה מגשמיות

החסיד ר' גרשון דוב ז"ל מעיר נעויל כשחזר מאמור, האט עם געביסן א פוס, האט ער געקראצט א פרעמדע פוס פון איינעם וואס איז געשטאנען לעבן איהם. עוד סיפרו, שכשהי' ר' גרשון דוב מברך ברכת המזון הייתה אשתו עונה אחריו מלה במלה כי לא ידעה לקרא והי' מברך בדביקות גדולה, עד שפעם באמצע ברכת המזון זרק עליה חתיכת פת משולחן ולא הבחין בעצמו.
(המעשה הראשון שמעתי מהה"ר מ' מענדל ע"ה נודל שהכירו טוב כי גר בקאלאניעס חערסאן ור' גרשון דב הי' מבקר שם וגם גר שם, והמעשה השני שמעתי מהה"ר ח' ר' ירחמיאל ע"ה חדש גיסו של הרש"ל שיחי' [ע"ה], ואשתו הייתה נכדה של רג"ד)

"לא אדם נחמד"

אירע שא' הלשין לשלטון על ר' גרשון בער ז"ל וסבל רב מזה היזקות גדולות ויסורים וכשגילו לו מי הוא המלשין הגיב בזה"ל "ניט קיין פיינער מענטש, ניט קיין פיינער מענטש", ויותר לא אמר מאומה עליו.
(שמעתי מר"מ נודל הנ"ל)

כבוד רבו

בזמן הראשון של נשיאות כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע שאז עוד לא קבל בפירוש הנשיאות⁴⁵ בא לליובאוויטש ר' גרשון דוב לבקר בליובאוויטש וכשנסע בחזרה אדמו"ר נ"ע ליווה אותו עד תחנת מסילת הברזל ונסעו שניהם בעגלה ביחד, ויכבדו זה את זה כי שניהם עשו את עצמם כאילו הם יושבים, אך באמת עמדו כפופים ולא ישבו על מושב הכרכרה.
(מר' מ"מ ע"ה נודל)

(45) היינו בין השנים תרמ"ג - תרנ"ג.

חסידים שונים

נתינה בלב שלם

אדמוה"ז אמר לר' פינחס רייזעס שכשיתן צדקה מכיסו אל ימנה כמה הוא נתן ויספר ר"פ הנ"ל שזה פעלתי בעצמי אך לאחר הנתינה לא הי' עוצר א"ע מלספור כמה נשאר בכיס.

חוש ההעמקה

ר' יחזקאל דרויער הי' מחסידי אדמוה"ז, אך הי' עליו קפידה מגדול ונפל ר"ל בשכרות. פעם א' הי' בעיר האמיליע ונתאכסן אצל ר' אייזיק, וכשנסע משם נודע לר"א כי החסידים זלזלו בו, כעס ר"א וגער בהם ואמר "אתם יודעים מיהו חצקול? חצקול הי' דעם רבינ'ס סטענדר 13 (או 17) יאהר. כלומר, כשאדמוה"ז הי' אומר חסידות ברבים הי' יושב למולו ועל ידו, והחסידות כאלו נאמרה לו. וימשיך ר"א להפליג בשבחו "האתם יודעים את חוש ההעמקה שלו? כשהשתדך ונכנס לגור בבית חמיו אחרי החתונה, פעם אחת בחורף בערב שבת לפני הדלקת הנרות, נעצר על יד התנור (תנור רוסי' שכל הכירה חמה מאד) ושקע בהרהורי חסידות וידיו מאחוריו אוחזות בתנור. הגיע הזמן ללכת לביהכנ"ס להתפלל מנחה. חמיו רצה ללכת אתו לבית הכנסת, וראה שחצקול עומד שקוע בהרהורים. החליט שלא להפריעו, והלך לבד. כשבא מביהכנ"ס וכבר צריכים לאכול סעודת שבת, והנה חצקול ממשיך לעמוד באותו אופן ולא זז כלל. גם אז החליט חמיו שלא להפריעו. ויאכלו הסעודה בלעדיו וחצקול ממשיך לעמוד, כולם שכבו לישון וחצקול עוד עומד, חמיו קם באמצע הלילה וחצקול עוד עומד במקומו. וכך עמד עד הבוקר. ובבוקר כשנסוג מהתנור הרגיש וראה שכפות ידיו נכוו מהתנור ונדבקו לקירותיו. וסיים ר' אייזיק האמליער "אט דאס איז חצקול".

פלפול אליבא דהלכתא

ר' אהרן משטאראשעלע פעם בא לעיר ווארשא, וכתבו במודעות שנתלו בבתי כנסת הרבים שביום פלוני ושעה פלונית בבית הכנסת פלוני יאמר פלפול אליבא דהלכתא, והלומדים שבבתי כנסיות צחקו, איך אפשרי שניהם יחד אם פלפול הוא לא אליבא דהלכתא ואם אליבא דהלכתא הוא אינו פלפול. אך אעפ"כ כולם באו וכששמעו נתפלאו מאד, שאכן היה פלפול אליבא דהלכתא. והמעשה הי' שר"א חזר קונטרס אחרון משו"ע רבינו.

פירושה של הוראה

ר' פסח מאלאטאבאקער שאל על יחידות מאת אדמו"ר האמצעי איך לקיים הג' דברים המוכרחים להיות קודם התפילה המזכרים בלקו"ת בד"ה תחת אשר לא עבדת לו קשה לו לקיימם, ויען אדמוה"א מ"ש שם טבילה אינך מחויב למסור נפשך ע"ז, מ"ש ליתן צדקה תתן פרוטה. ומ"ש מוסר הכוונה היא ללמוד חסידות⁴⁶.

ש"י"ס קאפ"

אדמוה"ז אמר על החסיד ר' זלמן קורניצער "אז בא עם איז ש"י"ס קאפ".

46 בלקו"ת (שם): "והג' הוא עסק ולימוד דברי מוסר ובפרט דברי מוסר הנמצאים בזהר", וראה רמ"ח אותיות' אות טו.

מיהו ר' נטע?

ר' נטע מאלעטיראסצענער (מחסידי ידועים של אדמוה"א) פעם נסע בדרך, וזה הי' לא רחוק ממקום מגוריו, פגשו איש א' ושאל האם אתה יודע איפה גר ר' נטע מאלעטיראסצענער צחק ר"נ עליו, ויאמר "פאראן ערגעץ א דערפעל מאלאסטירטשען, און פאראן דארטן א נטקע, און דו זאגסט ר' נטע מאלעטיראסצענער", הלה ראה שהוא פוגע בכבודו של ר' נטע וסטר על לחיו⁴⁷ ונסע לדרכו. ואחרי זה כשבא לעיירה ההיא, נכנס לביתו של ר' נטע וראה כי זהו האיש שהוא הכה וצעק עליו, ומובן גודל הבושה.

מוסר שמועה

ר' נחום מראדאמיסלע (הי' חסיד של אדמו"ר צ"צ והאר"י ימים וביקר בזקנותו בליובאוויטש בשנות תרס"ה-תרע"ב) וסיפר הרבה ענינים שבליובאוויטש לא שמעו אותם, וגם הרש"ג לא ידע ענינים כאלו ואז שוחח הרבה ימים עם אדמו"ר הריי"ץ נ"ע, וספר לו ספורים הרבה, אחרי זה כשנהי' הרבי לרבי בעיר ראסטוב, פעם אמר בשולחן הכל מה שסיפר דער אלטער, בירדתי והכל אמת (בליובאוויטש קראו אותו דער אלטער).

"לקפוץ ולהשרף"

החסיד ר' אלי' יוסף מדריבין גר בא", פעם בא לרוסיה לליובאוויטש לביקור לאדמו"ר הצ"צ וזה הי' בזמן חירום שהצ"צ אז לא קיבל שום אורחים והכריז שלא יבאו אליו. ר' אלי' יוסף לא ידע ואח"כ כשבא לליובאוויטש סיפרו לו שהרבי אינו מקבל מפני פחד. אעפ"כ, הוא התעקש להכנס לרבי, כיון שהוא בא מה מרוחק - מארץ ישראל (שזא הי' זה דרך ארוכה גם בזמן) - והצ"צ קיבלו ליחידות⁴⁸. כשנסע בחזרה, עבר דרך עיר האמליע והי' אצל הרה"ח ר' אייזיק, ור"א הקפיד על שהוא נסע להרבי למרות שהי' צו כללי, ויאמר ר"א⁴⁹ (בדבקות כדרכו) "בא אונז, אז דער רבי (כוונתו על אדמוה"ז) וואלט הייסן שפרינגען אין פייער וואלטען מיר שפרינגען, און ניט אויף צו גיראטעוועט ווערן ויילע דער רבי האט גיהייסן, נאר טאקע אויף פארבענט ווערן".

400 שוחטים

ר' נחום טשערניגובר (מחסידי אדמוה"א) הי' שו"ב והעמיד 400 תלמידים לסכינים מלוטשים כתקנת אדמוה"ז.
ר' נחום הנ"ל הי' מוצאו מהמתנגדים ע"כ תמיד הי' מדבר על הפולישע⁵⁰.

"מאויבי תחכמי"

פעם חסידים דברו על א' שהלך לעולמו, ושקלו אם הי' חסיד כראוי ויאמר אחד "וואס זאל איך זאגן אויף איהם, ווייבער און מתנגדים האבן עם פיינט גיהאט מיט א אמת".

מס"נ על 'התקשרות'

התמים ר' יחזקאל גימלשטיין (משפיע בתנו"ת ומפורסם בין החסידים) הי' חשון בנים ר"ל, ותמיד כשהי' מבקש ברכה ע"ז מאדמו"ר הרש"ב נ"ע הי' אדמו"ר שותק. פעם א' אשתו בקרה אצל האדמו"ר מבאברויסק ובקשה ממנו עזרה וברכה שיהי' להם בן, אמר לה האדמו"ר מבאברויסק "שיבא בעלך אליי

(47) הערת הכותב: ואמר: "וואס רעדסטו אויף ר' נטע?" ("מה אתה מדבר על ר' נטע?").

(48) אודות פגישתם זו, ראה 'רשימות דברים' מדור חסידים אות פא.

(49) אמרה זו של ר"א מובאת בלשמה אוזן, אך בלי הקשר לסיפור.

(50) ראה לעיל, להיפך, שר"ה שמוצאו היה מן חסידי פולין היה מדבר תמיד על הליטאים.

אז אעזור לכם". כשבאה האשה לביתה וספרה לבעלה את הבטחת האדמו"ר, סרב ר' יחזקאל לנסוע, כי אם יעזור לו אז עלול הדבר לפגוע בהתקשרותם להרבי נ"ע, ומשום זה לא נסע, וכך נשאר חשוך ילדים ר"ל. עד היכן ה' מקושר שמסר נפשו ע"ז.
(מר' דובער ע"ה יפה)

מה עושים בשיבה?

דודי החסיד ר' ברוך דוכמן ז"ל כשגמר למודיו בשיעורים בליובאוויטש וה' צריך לנסוע ללמוד פארויך (לעצמו, ולא בכיתה) בשצעדרין, נכנס (כשאר חבריו) לאדמו"ר מהרש"ב נ"ע להיפרד ולבקש ברכה, אמר אז הרבי "זאלסט לערנען, זאלסט דאוונען און זאלסט דינען דעם אויבערשטען".

הגאון ר' יוסף ראזין מרוגוטשוב

לדעת ללמוד

הגאון מרוגוטשוב אמר געקענט לערנען נאר דער רמב"ם און דער אלטער רבי⁵¹. ונוסחא אחרינא שמעתת שאמר הרוגוטשובער "געקענט לערנען נאר דער רמב"ם און דער אלטער רבי. און דער ר"נ נאר ג' מסכתות גיוואוסט".

מקורות הפסק

הגאון ה' פוסק תמיד מגמרא ולא מן הפוסקים ורק ה' פסח ה' משתמש בשו"ע אדמוה"ז.

כיצד לומד גאון?

מורי הרה"ת אברהם אלי" ע"ה פלוטקין ספר: כשבא לקבל פעם שניה סמיכה מהגאון הרוגוצ'ובי, קודם שנכנס לחדרו שמע מאחורי הדלת איך הוא לומד והראגאטשובי למד גמ' ב"ק דף ו והתחיל מלה במילה "תנו רבנן - די רבנן האבן גילערענט, שור - א אקס, שנגח - וואס עס גישטוסיין" ופירש והסביר כל מילה כמו שלומד ילד קטן ממש. אחרי זה החל ללמוד יותר מהר, וככל שנכנס בענין הלאה ככה דבר מהר יותר עד שלא היה אפשר להבין את המילים שאמר, וה' הולך מהר מקיר לקיר ומדבר בלימודו. והרבנית נכנסה והגישה לו כוס חלב והוא לא ראה מה שמיטיים לו "אה, וואס?" "הנה חלב" אמרה לו "אה, מילך, גוט גוט", ולקח את הכוס וממשיך בהילוכו ולימודו והכוס בינתים נשפכה ונשאר בה רק מעט חלב, והרבנית שוב נכנסה ומזכירה לו "חלב בידך", וענה, "אה, חלב, טוב טוב", וממשיך בהליכתו ולימודו.

מבית הכנסת לבית המדרש

הגאון הנ"ל ה' מסיים תפילת שמו"ע קודם כל הציבור, וכבר ה' הולך מקיר לקיר ואומר "וצא מזה שהלכה כאביי".

51 הערת הכותב: פעם שמעתי נוסחה און דער אלטער רבי אביסול, אך נראה שזה סילף מישהו אף כי שמעתי זה מקרובו של הגאון.

לזכות

החתן הרה"ת חיים אליהו

והכלה יוכבד

שיחיו

שטרנברג

•

יה"ר שיבנו בית בישראל

בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה

כפי שהם מוארים במאור שבתורה

זוהי תורת החסידות

לנחת רוח כ"ק אדמו"ר